

Univerzita Palackého v Olomouci

Přírodovědecká fakulta

Katedra rozvojových studií

Lýdie TOMÁŠOVÁ

Právní a sociální postavení Inuitů v Kanadě

Bakalářská práce

Vedoucí práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

Olomouc 2009

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškerou použitou literaturu.

Olomouc, 1. 8. 2010

.....

podpis

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce RNDr. Miloši Fňukalovi, PhD. za věnovaný čas, ochotu, trpělivost a odborné vedení při psaní této práce. Velký dík patří také mé rodině za jejich trpělivost, péči a psychickou podporu.

Vysoká škola: Univerzita Palackého

Fakulta: Přírodovědecká

Katedra: Rozvojových studií

Školní rok: 2008/09

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

student

Lýdie **TOMÁŠOVÁ**

obor

Mezinárodní rozvojová studia

Název práce:

Právní a sociální postavení Inuitů v Kanadě

Legal capacity and social status of Inuit in Canada

Zásady pro vypracování:

Cílem bakalářské práce je objektivně zhodnotit současné právní a sociální postavení kanadských Inuitů. Práce bude zjišťovat především to, do jaké míry jsou Inuité v dnešní době závislí na vyspělé civilizaci a naopak do jaké míry se ještě přiklánějí ke svému tradičnímu způsobu života. Dalším cílem práce bude také zjistit a popsat dopady působení většinové vyspělé společnosti na život zcela izolované – z našeho pohledu – „primitivní“ společnosti domorodců, jak se Inuité přizpůsobovali a nadále přizpůsobují změnám a tlaku ze strany moderní společnosti. Otázkou bude také průběh integrace a snahy o začlenění Inuitů do většinové společnosti, jejich vzdor anebo naopak ochota spolupracovat. Základní podstatou práce bude zjištění, zda Inuité usilují o zachování kulturní a národní identity a svého původního domova a životního stylu.

Struktura práce:

1. Úvod
2. Cíle práce
3. Metody zpracování a přehled literatury
4. Historie osídlování severní Kanady
5. Sociální a právní postavení Inuitů
6. Inuité a „moderní civilizace“ (střet pravidel dvou světů, změna role Inuitů, problematika integrace a spolupráce s Inuity v rámci integrace do společnosti, organizace bojující za práva Inuitů)
7. Závěry (jakým směrem se Inuité chtějí ubírat a jak na ně pohlíží kanadská většinová společnost)
8. Shrnutí (Summary)
9. Seznam použité literatury, případné přílohy

Bakalářská práce bude zpracována v těchto kontrolovaných etapách:
konkretizace cílů práce (září 2008), kritický přehled literatury (prosinec 2008), kapitola 4 (leden 2009), kapitoly 5–7 (duben 2009), formulace závěrů, dokončení textu práce (květen 2009)

Rozsah grafických prací: ilustrační mapy a grafy, obrázky

Rozsah průvodní zprávy: 12 000 slov základního textu + práce včetně všech příloh v elektronické podobě

Seznam odborné literatury:

- Dostupné statistické materiály
- Nejaktuálnější publikace pojednávající o Inuitech, jejich životě a postavení ve společnosti
- Publikace zaměřené na právní a sociální postavení Inuitů ve společnosti a problematiku integrace domorodců

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce: 3. 9. 2008

Termín odevzdání bakalářské práce: 15. 5. 2009

---

vedoucí katedry

---

vedoucí bakalářské práce

Obsah

1. Úvod	9
2. Cíle práce	11
3. Metody zpracování a přehled literatury	12
4. Historie osídlování severní Kanady	13
4.1. První lidé na americkém kontinentu.....	13
4.2. Původ Inuitů - hypotézy a výsledky vědeckých studií.....	14
4.3. Počátky osídlování arktické oblasti.....	17
4.4. Nejvýznamnější kulturně-historické etapy v dějinách Inuitů Kanady.....	17
4.4.1 Kultura předdorsetská.....	18
4.4.2 Kultura dorsetská.....	20
4.4.3. Kultura thulská.....	22
5. Demografická charakteristika, sociální a právní postavení Inuitů	24
5.1. Vymezení inuitské populace.....	25
5.2. Demografická, ekonomická a sociální struktura obyvatelstva.....	26
5.2.1. Vybrané demografické údaje.....	27
5.2.2 Identifikace inuitského obyvatelstva a problematika statistického šetření.....	30
5.2.3 Znalost tradičního jazyka.....	33
5.2.4. Nezaměstnanost.....	34
5.2.5 Vzdělanost a gramotnost.....	36
5.2.6. Identifikace domácností a kvalita bydlení.....	38
5.4. Vybrané závažné sociální problémy inuitské společnosti.....	41
5.4.1. Sebevražednost.....	41
5.4.2. Alkoholismus, narkomanie a hazard.....	44
5.4.3. Problematika užívání tabáku.....	48
5.5. Vývoj právního postavení Inuitů v Kanadě.....	52
5.5.1. Období aplikace kanadsko-evropského práva.....	52
5.5.2. Počátek boje za samosprávu, organizace bojující za práva kanadských Inuitů, nejdůležitější právní úmluvy.....	55
5.5.3. Současný význam tradičního zvykového práva v justičním systému.....	63
6. Střet Inuitů s „moderní civilizací“ - průběh integrace, socializace, dopady a výzvy	64
6.1. Misijní činnost a rozvoj vzdělanosti.....	64
6.1.1. Historie misijní činnosti a první působení misionářů.....	65
na kanadském území.....	65
6.1.3. Vliv misionářů na vzdělanost Inuitů, misijní školy.....	66

6.1.4. Období 50. a 60. let 19. století - snaha o zánik inuitské kultury.....	68
6.2. Obchod a integrace do ekonomického systému.....	69
6.3. Snahy o zachování národního dědictví.....	73
7. Závěr.....	79
8. Shrnutí (Summary).....	81
9. Seznam použité literatury a přílohy.....	82

Seznam zkratek

INAC	Indian and Northern Affairs Canada
APS	Aboriginal Peoples Survey
ITK	Inuit Tapiriit Kanatami
NNADAP	National Native Alcohol and Drug Abuse Program
NYSAP	National Youth Solvent Abuse Program
CMHC	Canada Mortgage and Housing Corporation
NOS	National Occupancy Standards
IAPH	Institute of Aboriginal People's Health
INCHR	International Network for Circumpolar Health Research
CANDO	Council for the Advancement of Native Development Officers
ITK	Inuit Tapiriit Kanatami
CBC	Canada Broadcasting Corporation
RCMP	Royal Canadian Mounted Police
ICC	Inuit Circumpolar Council
NIYC	National Inuit Youth Council
NAHO	National Aboriginal Health Organization

1. Úvod

Přestože je Kanada zemí vyspělou, Inuité jsou v porovnání s ostatními obyvateli státu, společností doposud poměrně zaostalou. Jedním z typických ukazatelů ekonomického blahobytu a životní úrovně obyvatel je očekávaná délka života. Obyvatelé kanadské majoritní společnosti se dnes dožívají v průměru až o 13 let déle než Inuité obývající geograficky izolované arktické oblasti.¹ Ačkoli za posledních 60 let došlo k výraznému prodloužení délky života kanadských Inuitů, k čemuž přispěla zejména imunizace, rozvoj zdravotní péče, snížení kojenecké i mateřské úmrtnosti, vzdělanost a osvojení hygienických návyků, naděje na dožití inuitských mužů a žen dnes není ani zdaleka srovnatelná s očekávanou délkou života obyvatel vyspělých států.² Inuité se mimo jiné potýkají také s daleko vyšší mírou nezaměstnanosti, nízkou vzdělaností, nárůstem kriminality a konzumace drog a alkoholu, ale i s dalšími sociálními problémy, které se svou závažností výrazně odchyľují od tamního běžného společenského „normálu“. V této práci tak chci poukázat na skutečnost, že i v demokratických a vyspělých státech jako je Kanada, je otázka postavení domorodého obyvatelstva doposud nedostatečně řešena. Velkou bariérou pro překonání sociální a ekonomické zaostalosti inuitské společnosti však představuje především drsné arktické klima, permafrost a geografická vzdálenost mezi jednotlivými arktickými obcemi i kanadskou majoritní a inuitskou minoritní společností obecně. Navzdory informační propojenosti žijí Inuité i nadále v částečné izolaci od zbytku kanadského obyvatelstva. O to více tak usilují o vytvoření vlastního, kulturně citlivého společenského systému a o minimalizaci závislosti na pomoci kanadské vlády a většinové společnosti.

Důvod proč jsem si toto téma vybrala je ten, že je mi problematika postavení původních národů v současném globalizovaném světě a obecně otázka lidských práv velmi blízká. Z domorodých skupin jsem si pak záměrně vybrala inuitskou populaci, která je v mnohých ohledech výjimečná. Inuité nebyli v minulosti, na rozdíl od jiných původních amerických národů, vyvražďováni ani násilně vytlačováni ze svého území. Od ostatních domorodých etnik se liší rovněž svým jedinečným způsobem života, kdy po tisíciletí adaptování k drsnému arktickému klimatu, dennodenně balancovali na hranici přežití. Tyto životní podmínky tak umožnily vzniknout kultuře, ve své podstatě unikátní. Po dobu psaní práce jsem se setkala s názory, že Inuité i dnes žijí v tradičních sněhových příbytcích, k přepravě využívají výhradně psích spřežení a nadále praktikují některé své původní dnes již společensky nepřijatelné zvyky. Tato nevědomost se pro mě stala jakousi inspirací a pokládám tak za svůj

---

¹ ITK, 2009, [online], j)

² Statistics Canada, 2008, [online], n)

primární úkol, přiblížit veřejnosti alespoň částečně, tuto u nás doposud málo diskutovanou problematiku, která by si jistě zaslouhovala větší pozornost.

2. Cíle práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je objektivně zhodnotit právní a sociální postavení kanadských Inuitů na prahu 21. století. Zvláštní pozornost je věnována jejich snahám o znovunalezení téměř ztracené identity a oživení kulturního dědictví národa. Pro lepší pochopení současné problematiky jsou popsány také významné historické události, jež zásadně ovlivnily vývoj inuitské společnosti.

Práce se snaží zjistit, zda Inuité usilují o zachování kulturní a národní identity a svého původního způsobu života a do jaké míry jsou v dnešní době závislí na moderní civilizaci. Dále jsou podrobněji rozebrány některé nejzávažnější sociální problémy v rámci inuitské společnosti včetně nízké úrovně vzdělanosti, užívání návykových látek, nezaměstnanosti, sebevraždnosti aj. a charakterizovány některé významné preventivní strategie a metody jejich řešení. Práce rovněž popisuje problematiku vývoje právního postavení inuitské populace a vyzdvihuje hlavní úspěchy, kterých Inuité v této oblasti za posledních 40 let dosáhli.

3. Metody zpracování a přehled literatury

Pro zpracování bakalářské práce byla využita rešeršně-kompilační metoda sběru a analýzy dat, které byly následně tříděny a interpretovány. K práci jsem využívala jak knižní publikace, tak internetové zdroje včetně textů z elektronických zahraničních databází přístupných v rámci univerzitní sítě Uponet. Dostupná tištěná literatura v češtině se k tomuto tématu prakticky nevyskytuje. Při psaní práce tak bylo čerpáno téměř výhradně ze zdrojů anglických.

Při zpracovávání kapitoly pojednávající o historii osídlování severní Kanady jsem vycházela především z knihy od Reného Fossetta *In Order to Live Untroubled* a Keitha Crowea *A history of the original peoples of northern Canada*, ale rovněž z řady archeologických a antropologických studií a odborných vědeckých článků publikovaných v uznávaných periodikách, nalezených v přístupných zahraničních databázích. První část druhé kapitoly byla tvořena zejména na základě dostupných dat na stránkách kanadského statistického úřadu. Internetové zdroje jsou pak z velké části využívány také při charakteristice celé řady kanadských národních či inuitských regionálních institucí a jejich činnosti a ke sběru dalších aktuálních informací nezbytných k popisu dané problematiky. Mezi další v práci často využívané zdroje patří knižní publikace s názvem *Inuit Art: a History* od Richarda Crandalla a *Inuit women, Their Powerful Spirit in a Century of Change* od autorek Janet Billson a Kyra Mancini. Cenným elektronickým zdrojem jsou pak zejména oficiální stránky národní inuitské politické organizace *Inuit Tapiriit Kanatami*.

Pro potřeby lepšího pochopení popisované problematiky jsem zavedla systém poznámek pod čarou, které slouží buď k vysvětlení cizího pojmu anebo k obohacení textu o užitečný či zajímavý poznatek. Kurzívou zvýrazněná slova reprezentují buď cizí pojmy nebo originální názvy institucí, rozvojových programů apod. V rámci citování knižních či internetových zdrojů jsem zvolila metodu uvádění citací pod čarou. Některé zdroje, z kterých čerpám opakovaně (např. stránky kanadského statistického úřadu), jsem z důvodu přehlednosti a pro účely snadnějšího vyhledání uvedených informací na internetu (např. statistických tabulek), označila samohláskou/souhláskou a to jak v textu, tak v seznamu použité literatury, kde jsou tyto zdroje chronologicky uspořádány. Veškeré, v průběhu textu citované prameny, jsou uvedeny souhrnně na konci práce v seznamu použité literatury.

4. Historie osídlování severní Kanady

4.1. První lidé na americkém kontinentu

Nejrůznější mýty a legendy původních kanadských obyvatel vyprávějí o tom, že se jejich předci zrodili na americkém kontinentu.³ Všechny současné vědecké objevy však svědčí o tom, že první lidé přišli do Ameriky ze Sibiře přes pevninu spojující Ameriku a Asii před asi přibližně 20 000 - 15 000 lety a to v několika migračních vlnách za sebou.⁴

Beringia, jak se někdy úzký pruh pevniny spojující „nový a starý“ svět označuje, plnil během poslední doby ledové funkci mostu několik tisíc let. Během této etapy vkročil na americký kontinent první člověk. Na konci doby ledové před přibližně 10 000 lety byl však pevninský most v důsledku oteplování postupně zaplaven vodou, dnešním Beringovým průlivem. Předpokládá se však, že ani tato úžina nebyla překážkou a lidé se na nový kontinent plavili na primitivních lodích potažených kůží nebo během chladných zim na velkých ledových krách. Tak se dostali první lidé do Ameriky. Byli to předci dnešních amerických Indiánů. Tito lidé postupovali směrem na jih země, kde byli příznivější podnebné podmínky a umožňovali tak příchod dalším migrantům na sever amerického kontinentu.⁵

Veškeré nashromážděné genetické materiály dokazují, že dnešní domorodí obyvatelé žijící na americkém kontinentu, mají původ v Asii. I přes množství nashromážděných údajů, se však doposud neví, ke kolika migračním vlnám přes Beringův most přesně došlo, z kterých oblastí tito lidé pocházeli, jakými cestami se migranti při postupu na jih země ubírali a do jakého časového období můžeme jednotlivé události zařadit.⁶ Nicméně i přes řadu nezodpovězených otázek se vědci na základě archeologických, lingvistických a genetických důkazů domnívají, že před asi 17 000 - 15 000 lety došlo pravděpodobně ke dvěma prvním a rychle po sobě jdoucím migračním vlnám z asijského na americký kontinent. Tito lidé nepříliš přizpůsobeni k životu v chladném prostředí postupovali směrem na jih podél Pacifického pobřeží až do oblasti Jižní Ameriky. Většina dnešních Indiánů žijících v Severní Americe (až na příslušníky jazykové

---

³ CROWE (1974)

⁴ WALDRAM - HERRING - YOUNG (2006)

⁵ CROWE (1974)

⁶ WALDRAM - HERRING - YOUNG (2006)

rodiny na-dené⁷⁾ a indiánská populace obývající střední a jižní část amerického kontinentu je považována právě za potomky účastníků prvních dvou migračních vln.⁸

K dalším dvěma migračním proudům došlo zhruba v období před 10 000 - 5000 lety. Jednalo se o zástupce tzv. paleo-arktické kulturní tradice⁹, kteří vstoupili na území Aljašky již poměrně dobře adaptováni k životu v arktických podmínkách. Představitelé prvního migračního proudu byli předky dnešních severoamerických Indiánů hovořících jazyky náležících do indiánské jazykové rodiny na-dené. Příslušníci kmenů mluvících těmito jazyky přišli patrně do Ameriky v poslední indiánské (tedy před Inuity) migrační vlně asi před 10 000 lety a od ostatních amerických indiánů se liší etnicky i jazykově. Pro účastníky této poslední indiánské migrační vlny již nebylo možné stěhování na jih, neboť jeho větší část již byla okupována potomky dřívějších kolonizátorů, usadili se proto převážně na území dnešní Kanady a jen část kmenů pak na území dnešních Spojených států.¹⁰ Přibližně před 7000 - 6000 lety, kdy byl zaznamenán nejvyšší stupeň oteplování a došlo k ústupu ledovců z arktických břehů, vstoupila na území Aljašky a v následujících letech na území dnešní severní Kanady a Grónska poslední vlna přistěhovalců - příslušníci eskymácko-aleutské jazykové rodiny, dávní předkové dnešních Inuitů.¹¹

4.2. Původ Inuitů - hypotézy a výsledky vědeckých studií

Ve druhé polovině osmnáctého století významně vzrostl zájem antropologů a široké veřejnosti o otázku původu eskymáků a tak bylo postupně nastoleno velké množství nejrůznějších hypotéz. V roce 1767 David Cranz poprvé poukázal na podobnost eskymáků s obyvateli tatarské oblasti mezi Mongolskem a Arktickým oceánem. Tatarská oblast, jak bylo Evropany označováno rozsáhlé území mongolského impéria, se rozprostírala od Kaspického moře a Uralského pohoří směrem na východ až k Tichému oceánu.¹² Původní oblast výskytu

---

⁷ Jazyky Na-Dene jsou velkou rodinou indiánských jazyků Severní Ameriky, především na Aljašce, v západní Kanadě, v oblastech podél pacifického pobřeží USA (území státu Oregon, Kalifornie) a na jihozápadě USA. Zdroj: RUHLEN, 2009, [online]

⁸ NewsRx Health & Science, 2009, [online]

⁹ První lidé na americkém území již s perfektně vyvinutou adaptací k arktickým podmínkám. Jedná se o první vědecky prokazatelnou přítomnost člověka v americké arktické oblasti zejména podle nálezů z Onion Portage - archeologického naleziště na Aljašce. Teprve nositelé paleoarktické tradice pronikli na území kanadské Arktidy. Zdroje: University of Waterloo, [online], VAJDA, nedatováno, [online],

¹⁰ VAJDA, nedatováno, [online]

¹¹ CHANCE, nedatováno, [online]

¹² SZATHMARY - OSSENBERG (1978)

eskymácké civilizace byla také kdysi spatřována na evropském kontinentu. Nálezy paleolitických kostních nástrojů v říčních pánvích a jeskyních v Severní Francii byly zpočátku mylně považovány za eskymácké artefakty.¹³

V první polovině 20. století se středem pozornosti a zájmu staly dva převládající a zcela protichůdné názorové proudy. Stoupenci prvního proudu obhajovali hypotézu, že Inuité pocházejí z centrální části a ostrovních oblastí Severní Ameriky, kdežto přívrženci druhého a názorového proudu zase viděli jejich kořeny na Sibiři. Zastánci první hypotézy se mylně domnívali, že prvotní prehistorické skupiny inuitů, tzv. paleo-eskymáci, pocházeli původně z vnitrozemí Aljašky a pravděpodobně také z centrální části Kanady, přesněji z oblasti mezi řekou Mackenzie a Hudsonovým zálivem. Odtud se pak měli údajně šířit k pobřežním oblastem Beringova moře, kde byli nuceni se přizpůsobit novým přírodním podmínkám a osvojit si nové lovecké dovednosti a techniky lovu nezbytné pro přežití v přímořské oblasti.¹⁴

Obr. č. 1: Oblast, mezi řekou Mackenzie a Hudsonovým zálivem, jež byla kdysi chybně považována za kolébku eskymácké civilizace. Upraveno podle: McGHEE (1994)

Představitelem této nesprávné hypotézy byl například americký průkopník moderní antropologie Franz Boas, který tezí o evropském či asijském původu Inuitů nepřikládal velký

¹³ PÁLSSON (2008)

¹⁴ SZATHMARY - OSSENBERG (1978)

význam. V roce 1910 v jedné ze svých antropologických studií dokonce napsal, že: „tolik diskutovaná hypotéza o asijském původu eskymácké civilizace musí být zcela opuštěna“.¹⁵

Na základě mnoha archeologických vykopávek, antropologických, genetických a jiných studií, jež nám mohou v otázce původu Eskymáků mnohé napovědět, bylo objeveno mnoho kulturních a biologických podobností mezi obyvateli sibiřské a arktické kanadské oblasti. Kulturní spojitost mezi obyvateli Sibíře a kanadské Arktidy dokazují především legendy o havranovi nebo ženě, která si vzala psa či předměty jako dětské kolébky, kajaky či kůrou potažené kanoe.¹⁶ Dalším kulturním prvkem typickým pro společnost na obou stranách Beringovy úžiny je užívání bubnů jako hudebních nástrojů při tradičních představeních. Také osvojené techniky přežití nutné pro úspěšnou adaptaci na arktické podmínky byly téměř jistě převzaty z původní oblasti výskytu - ze severovýchodního asijského regionu. Mezi tehdejší vynálezy sibiřských kočovníků (v severoamerickém prostředí původně neznámé) patřil luk, šíp a speciálně šité oděvy z kůže nezbytné pro přežití v tvrdých arktických podmínkách.¹⁷

V dávných dobách si byly skupiny obyvatel žijící na obou stranách Beringovy úžiny tedy velmi podobné, pokud jde o kulturu a způsob života. Před dvěma tisíci lety se však lidé v euroasijské arktické oblasti začali postupně přeorientovávat na chov sobů, kdežto lidé na druhé straně Beringova průlivu byli adaptováni na lov mořských savců, což způsobilo, že se tyto dvě podobné kultury začaly odchylovat.¹⁸ Předpokládá se tedy, že ke zrodu nových kultur přispěly nejen v čase se měnící klimatické podmínky a nutnost přizpůsobit se odlišnému životnímu prostředí, ale zejména přechod na jiný druh obživy, což podnítilo rozvoj nových loveckých dovedností, které tak položily základ pro vznik zcela nové kulturní skupiny.

Další doklady o podobnosti mezi obyvateli Sibíře a kanadské arktické oblasti přináší například fyzická antropologie, která srovnává jednotlivé typy vlasů, barvu kůže, tvar a velikost kostí a zubů. Díky těmto metodám dnes víme, že američtí Indiáni a Inuité jsou asijského původu stejně jako Číňané, Japonci a jiní obyvatelé mongoloidního původu. Podobnosti nalézáme také v lingvistické oblasti. Jazykovědci odhadují, že před několika tisíci lety se jazyk Inuitů odštěpil od jazyka obyvatel Aleutských ostrovů, kteří přišli ze severovýchodní oblasti asijského kontinentu.¹⁹ Další cenné poznatky přináší studie molekulární genetiky, zabývající se výzkumem podobnosti vzorků mitochondriální DNA a chromozomů Y v krvi sibiřské a domorodé americké populace. Z výsledků studií bylo zjištěno, že současná asijská populace a původní obyvatelé amerického kontinentu jsou geneticky spřízněni.²⁰

---

¹⁵ PÁLSSON (2008)

¹⁶ CROWE (1974)

¹⁷ FOSSETT (2001, 10)

¹⁸ Arctic Studies Center [online]

¹⁹ CROWE (1974)

²⁰ WALDRAM - HERRING - YOUNG (2006, 6)

4.3. Počátky osídlování severoamerické arktické oblasti

Prehistorie lidského osídlení severoamerické arktické oblasti je značně komplikovaná. Archeologové hovoří o celé řadě prehistorických tradic obývajících arktický region. Podle datování několika nálezů v podobě drobných kamenných hrotů archeologové předpokládají, že příslušníci tzv. paleo-arktické populace (Paleo-Indiáni a předchůdci Paleo-Eskymáků) obývali arktickou oblast na území dnešní Aljašky přibližně před 11 000 až 6000 lety. Někdy v průběhu následujících let vstoupili první lidé rovněž na arktické území dnešní Kanady a Grónska. Nositelé paleo-arktické tradice byli kulturně i biologicky svázáni s tehdejší sibiřskou populací obývající severovýchodní oblasti asijského kontinentu, neboť právě odtud došlo k migrační vlně prvních předků paleo-eskymácké civilizace na americký kontinent.²¹ Až do období zrodu před-dorsetské kultury kolem 2500 let př. n. l. (prvních nositelů tzv. Paleo-Eskymáků) v oblasti severozápadní Aljašky při pobřeží Beringovy úžiny, neexistují kromě několika nalezených kamenných artefaktů žádné doklady o kulturním a historickém vývoji paleo-arktické tradice.²²

4.4. Nejvýznamnější kulturně-historické etapy v dějinách Inuitů

Kanady

Přibližně před 6000 lety došlo na území Aljašky (konkrétně v severozápadní oblasti země při pobřeží Beringova průlivu) k zintenzivnění procesu kulturní diversifikace, kdy se nositelé paleo-arktické tradice začali více kulturně odchylovat a od sebe tak vzájemně vzdalovat.²³ Postupně se na území Aljašky začaly utvářet kulturně vyhraněné skupiny lidí s vyvinutými adaptacemi k životu ve vnitrozemí i přímořském prostředí lišící se mezi sebou zejména různými druhy nástrojů a technikami lovu.²⁴ Ke zrodu prvních nositelů paleo-eskymácké civilizace vyznačujících se odlišnými adaptabilními dovednostmi, došlo podle archeologů na severozápadním území Aljašky při pobřeží Beringova průlivu přibližně v době kolem roku 3000 - 2500 př. n. l.²⁵

Jiné zdroje uvádí, že ke zrodu prvotních skupin reprezentujících paleo-eskymáckou civilizaci došlo na území Aljašky již někdy v období kolem 4500 - 2800 let před našim

---

²¹ CRANDALL (2000, 13)

²² University of Waterloo, [online]

²³ CRANDALL (2000, 14)

²⁴ tamtéž

²⁵ CROWE (1974)

letopočtem.²⁶ Přestože některé nástroje a techniky lovu byly přineseny ze Sibiře, v rámci kulturní diversifikace došlo v severoamerické arktické oblasti postupem času ke vzniku zcela nových typů nástrojů a loveckých dovedností, stejně jako k vyvinutí speciálních adaptací k životu v přímořské arktické oblasti.²⁷

Dějiny eskymácké civilizace archeologové a antropologové rozdělují do dvou základních kulturních období, jež se dále dělí do 4 časově ohraničených kulturně-historických epoch. Prehistorickou fází je myšleno období kanadské arktické okupace od vymizení Paleo-Indiánů kolem roku 3000 př. n. l. z arktické oblasti až po zánik Dorské a současně zrod Thulské kultury v roce 1000 let n. l. Za moderní fázi inuitské historie je pak považována časová etapa trvající od doby zrodu nové kulturní skupiny v roce 1000 n. l. až po současnost. Pro lepší pochopení textu a lepší přehlednost jsou jednotlivé údaje zpracovány do tabulky.

Tab. č. 1: kulturně-historické etapy tvořící dějiny kanadských Inuitů

Neo-Eskymáci	moderní Inuité	1500 - současnost (n. l.)
	kultura thulská	1000 - 1500 (n. l.)
Paleo-Eskymáci	kultura dorsetská	500 (př. n. l.) - 1000 (n. l.)
	kultura předdorsetská	2500 - 500 (př. n. l.)

Zdroj: FRIESEN (2002)

Vedle kultury před-Dorsetské, Dorsetské, Thulské a moderní se někdy rozlišuje ještě tzv. kultura (neboli epocha) současná, která je datována do doby od poloviny 20. století.²⁸ Tato etapa vystihuje období dramatických změn, jež byly v 50. letech nastartovány přechodem z kočovného na usedlý způsob života. Současná kulturně-historická epocha je tedy považována za jakýsi počátek novodobé historie kanadských Inuitů.

4.4.1 Kultura předdorsetská

Přibližně před 5000 - 4 500 lety se na Aljašce při pobřeží Beringovy úžiny objevily první prehistorické skupiny Eskymáků. Archeologové užívají pro tuto prvotní populaci několik různých termínů:

» **kultura předdorsetská** - neboť se jedná o předky nositelů kultury dorsetské,

²⁶ University of Waterloo, [online]

²⁷ FOSSETT (2001, 10)

²⁸ ISSENMAN (1997, 9)

» **lidé z mysu Denbigh** – první významné artefakty vztahující se k této kulturní skupině byly nalezeny na mysu Denbigh na Aljašce, odtud název.

» **tzv. „kultura malých nástrojů“** - toto označení si vysloužili pro výrobu drobných ostrých pazourků užívaných zejména pro výrobu harpun a jiných nástrojů. Vklíněním pazourků do násad z paroží vytvářeli například primitivní nože pro krájení masa a kůže.²⁹

Nositelé předdorsetské kultury byli vůbec prvními lidmi, kteří vstoupili na neobydlená území severní Kanady a obsadili arktické souostroví a Grónsko. Předpokládá se, že kolem roku 2 200 př. n. l. byly klimatické podmínky již natolik příznivé, že umožňovaly přesun nositelů kultury malých nástrojů z Aljašky směrem na východ do po větší část roku nezaledněných oblastí kanadské Arktidy.³⁰ Na základě datování artefaktů náležejících k této kultuře nalezených na několika místech arktické oblasti bylo zjištěno, že tito lidé postupovali velmi rychle a během jednoho nebo dvou století ovládli celé arktické pobřeží od Aljašky až po území Grónska. Již v roce 2000 let př. n. l. údajně dosáhli i nejsevernějšího Ellesmerova ostrova (orig. *Ellesmer island*).³¹

Mezi základní zdroje obživy této kulturní skupiny patřili především velcí kopynatci jako pižmoň či karibu a různé druhy malých mořských savců zejména tuleni, mroži či velryby menšího vzrůstu. Z archeologických nálezů ze západní oblasti Grónska je patrné, že tito lidé užívali při loveckých výpravách primitivních kajaků a dokonce existují i důkazy, že vlastnili tažné psy. Antropologové se rovněž domnívají, že nositelé před-Dorsetské kultury byli vůbec prvními obyvateli v historii osídlování arktické oblasti, kteří při lovu používali luk a šíp. Doposud však neexistují žádné věrohodné doklady o stavbě klasických eskymáckých sněhových domů - iglů.³² Příbytky měly pravděpodobně stěny ze sněhu, ovšem pro stavbu střechy bylo užíváno zvířecích kůží. Tito prvotní nositelé paleo-eskymácké civilizace již znali oheň, neboť vlastnili kamenné lampy v nichž pálili živočišný tuk pro zahřátí a svícení. Z tohoto období bylo zachováno jen velmi málo dokladů o uměleckém životě této společnosti.

Kolem roku 800 - 500 let př. n. l. se předdorsetská kultura v důsledku měnících se klimatických podmínek (střídavé oteplování a prudké ochlazování během posledních dvou tisíciletí existence této kultury) postupně rozvinula v kulturu dorsetskou.³³ Během chladného období v letech 1800 - 1600 př. n. l. postupně vymizely nepočetné komunity žijící na arktickém souostroví. Zatímco někteří nositelé předdorsetské tradice migrovali v důsledku ochlazení a tedy nedostatku obživy směrem na jih do klimaticky příznivějších oblastí, jiní v drsných severních

---

²⁹ CROWE (1974)

³⁰ FOSSETT (2001, 10)

³¹ CROWE (1974,)

³² CRANDALL (2000,14)

³³ AUGER (2005, 23),

podmínkách zůstali a neschopni se dostatečně adaptovat, zemřeli na následky vyhladovění. V důsledku výrazného oteplení počátkem prvního tisíciletí př. n. l. pak byly vnitrozemské oblasti centrální části arktické tundry obývané nositeli předdorsetské kultury z velké části opuštěny. Atraktivnějším prostředím se staly opět pobřežní oblasti a severní ostrovy, kde byly vyvinutím nových adaptací k drsnějšímu severnímu klimatu položeny kulturní základy tzv. dorsetské tradice.³⁴

4.4.2 Kultura dorsetská

Dorsetskou kulturu identifikoval a pojmenoval v roce 1925 kanadský antropolog Diamond Jenness na základě sbírky artefaktů nalezené v oblasti východní Arktidy v blízkosti osady Cape Dorset na Baffinových ostrovech.³⁵ Dorsetové, jak již bylo řečeno, se vyvinuli z před-dorsetské tradice přibližně před 2500 tisíci lety (asi 500 let př. n. l.) v severních arktické přímořské oblasti díky adaptaci k drsným klimatickým podmínkám. Za příčinu kulturní odlišnosti mezi nositeli dorsetské a před-dorsetské tradice se považuje především nedostatek obživy v důsledku měnícího se klimatu. Archeologové i antropologové se shodují, že život v oblastech chudých na potravinové zdroje se stal jakýmsi podnětem pro rozvoj nových typů nástrojů a loveckých dovedností.³⁶

Nositelé dorsetské tradice žili v malých nomádských skupinách primárně v pobřežních oblastech a živili se převážně rybolovem a lovem mořských savců, obzvláště mrožů a tuleňů. Zatímco nositelé před-dorsetské kultury se zaměřovali na lov suchozemských živočichů v podstatě během celého roku, Dorsetové už jen v průběhu letní sezóny. Během období chladného klimatu, kdy došlo ke zvýšení trvanlivosti a navýšení množství arktického ledu v mořích, se živočichové žijící v těchto podmínkách stali pro nositele dorsetské kultury rozhodujícím zdrojem obživy.³⁷ Rostoucí význam mořských živočichů jako základního zdroje obživy dokládá i množství nalezených dorsetských loveckých nástrojů vyrobených z mrožích klů, tuleních a rybích kostí. Předpokládá se tedy, že Dorsetové byli k životu v arktické oblasti mnohem lépe adaptováni než tomu bylo v případě předcházející kulturní skupiny, což ostatně dokládá i rozloha okupované plochy.

Dorsetská stanoviště se nacházela podél celého pobřeží centrální části arktické oblasti, na západě Grónska, v některých oblastech arktického souostroví a při západním pobřeží

---

³⁴ FOSSETT (2001, 11)

³⁵ CRANDALL (2000, 14)

³⁶ FOSSETT (2001, 12)

³⁷ CRANDALL (2000, 15)

Hudsonova zálivu.³⁸ V roce 500 n. l. se Dorsetové rozšířili až na Labradorské pobřeží a ostrov Newfoundland, kde se pravděpodobně setkali s prvními evropskými objeviteli - Vikingy.

Život Dorsetů byl ve srovnání s předchozími kolonizátory kanadské arktické oblasti kulturně bohatší. Přestože tito lidé nevlasnili tažné psy, existují doklady o stavbě primitivních sání.³⁹ Archeologové a antropologové se domnívají, že nositelé dorsetské kultury, kteří trávili dlouhé arktické zimy v zaledněném prostředí, byli vůbec prvními obyvateli kanadské arktické oblasti, jež vynalezli technologii pro stavbu sněhových obydlí (iglů) tolik typických pro inuitskou kulturu.⁴⁰ Svědčí o tom nálezy nožů speciálně uzpůsobených k vyřezávání sněhových kvádrů. Nářadí, zbraně, domácí potřeby a pečlivě vyřezávané umělecké předměty byly vyráběny převážně z paroží karibů a klů a kostí mořských živočichů.⁴¹ Z této kulturně-historické epochy se zachovalo dostatečné množství různě zdobených řezbářských výrobků, jež byly užívány především při pohřebních rituálech a náboženských obřadech. Mezi nejčastější motivy patřily lidské postavy, masky, různé druhy zvířat např. lední medvědi či ptáci, ale i neživé objekty. Stejně jako nositelé před-dorsetské kultury vlastnili kamenné lampy k pálení zvířecího (především tuleního) tuku pro zahřátí a svícení. Dorsetské lampy však byly navíc doplněny o závěsná zařízení, pomocí nichž byly nad lampou umístěovány kamenné nádoby pro zahřívání sněhu a vaření pokrmů.⁴²

Kolem roku 800 n. l. vstoupilo klima do fáze oteplování, které mělo značně negativní vliv na množství a distribuci zvěře v severních arktických oblastech. S brzkým nástupem letního období a pozdním zaledněním severních pobřežních vod se zkracovalo období vhodné k lovu tuleňů a jiných mořských saveců, tolik rozhodující pro přežití obyvatel adaptovaných k drsným klimatickým podmínkám. Dramatické oteplování klimatu bylo pravděpodobně jedním z mnoha faktorů jež přispěly k zániku dorsetské tradice. Dorsetové po tisíciletí přizpůsobení životu v tvrdém arktickém prostředí, již pravděpodobně nebyli v důsledku rychlého oteplování schopni vyvinout nové adaptace k přežití v teplotně odlišných podmínkách.

Zhruba od konce prvního tisíciletí začali do oblasti východní Arktidy pronikat tzv. Thulové - nositelé podobné, ale přesto velmi odlišné kulturní tradice. Nově příchozí kolonizátoři z oblasti Aljašky byly v porovnání s dorsety mnohem lépe materiálně i technologicky vybaveni a organizováni. Předpokládá se, že během posledních dvou století prvního tisíciletí se dorsetské komunity začaly v různých částech arktické oblasti postupně vytrácet a přibližně na počátku prvního tisíciletí či podle některých vědců až během následujících století, prakticky vymizely.⁴³

---

³⁸ AUGER (2005, 71)

³⁹ CROWE (1974,)

⁴⁰ University of Waterloo, [online]

⁴¹ FOSSETT (2001, 11)

⁴² AUGER (2005, 71 - 72)

⁴³ University of Waterloo, [online]

Dodnes i přes poměrně bohaté poznatky současné archeologie a antropologie není zcela jasné, zda Dorsetové postupně vymřeli v důsledku klimatických změn nebo byli pohlceni či vyhubeni nově příchozí vlnou migrantů.⁴⁴

4.4.3. Kultura thulská

Thulskou kulturu identifikoval a pojmenoval v letech 1921-1924 během tzv. páté thulské expedice archeolog Therkel Mathiassen na základě prvních nálezů thulských artefaktů v blízkosti stejnojmenné osady v severním Grónsku.⁴⁵ Archeologové se shodují, že nositelé Thulské kultury jsou přímými předky dnešních kanadských Inuitů a to jak z hlediska biologického a kulturního, tak z hlediska lingvistického.

Obr. č. 2: thulská expanze, zdroj: University of Waterloo, nedatováno, [online]

Pozn.: Thulové, podobně jako nositelé předdorsetské kultury, ovládli postupně celé arktické pobřeží od Aljašky až po území Grónska a labradorského pobřeží.

Thulové přišli do oblasti kanadské Arktidy ze severozápadního pobřeží Aljašky kolem roku 1000 n. l. a díky příznivým klimatickým podmínkám se rychle rozšířili po celé arktické oblasti směrem na východ až na území dnešního Grónska. Jejich přítomnost v těchto oblastech dokládají především ruiny jejich příbytků z kamene a velrybích kostí.⁴⁶ Předpokládá se, že již

⁴⁴ CRANDALL (2000, 15)

⁴⁵ FOSSETT (2001, 17)

⁴⁶ DAMAS (2002, 6)

kolem roku 1200 dosáhli grónských břehů, kde se v průběhů následujících století, podobně jako kdysi Dorsetové na labradorském pobřeží rovněž setkali s Vikingy a později koncem 16. století či v průběhu 17. století i s prvními oficiálními evropskými objeviteli.⁴⁷

Badatelé se domnívají, že přibližně kolem roku 1000 n. l. (možná dříve) se thulská kultura v severozápadní části Aljašky odštěpila od tzv. Nortonské tradice. Právě v této oblasti při pobřeží Beringovy úžiny vyvinuli nositelé thulské kultury vysoce sofistikovanou technologii umožňující lov velkých mořských savců na otevřeném moři, čímž se začali nápadně odlišovat od Nortonské tradice. Technologie spočívala v harpunování velryb (především velryby grónské) přímo z eskymáckých plavidel - kajaků a za tímto účelem nově vyvinutých velkých dřevěných člunů potažených tulení kůží - tzv. umiaků⁴⁸, jež byly využívány také pro přepravu osob. Jakmile byla velryba harpunou zasažena, byla za kůži vláčena po hladině do té doby, dokud nebyla zcela vyčerpána.⁴⁹ Velryba grónská byla základním artiklem thulské ekonomiky a díky hojnému počtu těchto savců v arktických vodách a tedy dostatku potravy tak bylo možné zakládat trvalá a vysoce početná osídlení. Odhaduje se, že jedna 40tunová velryba grónská byla dostatečným zdrojem potravy pro 25 - 50 (tj. 5 eskymáckých rodin) osob na celý rok. Velryby poskytovaly nejen maso, ale především tuk, který sloužil jako palivo k produkci tepla a světla tolik žádoucího během dlouhých a tmavých arktických zimních období. Nálezy z nejranějších míst osídlení z oblasti Beringovy úžiny napovídají, že zpočátku byli Thulové adaptováni pouze k lovu mořských savců a ryb a teprve později se začali orientovat i na lov suchozemských živočichů.⁵⁰

Thulské vesnice se skládaly zpravidla z šesti až třiceti příbytků. Podlahu domu tvořila do země částečně zapuštěná deska složená z jednotlivých do sebe dokonale zapadajících kamenných bloků na níž byla vystavěna speciální konstrukce složená z mohutných velrybích kostí. Jako doplňkový stavební materiál pak sloužili travnaté drny. Ve velké většině případů byla obydlí umístována čelem k vodnímu zdroji a pokud to bylo možné, byly příbytky zasazovány do mírně se svažujících kopců.⁵¹

Nositelé thulské kultury byli prvními obyvateli kanadské arktické oblasti, jež pro přemísťování či jako loveckou výpomoc, užívali saní se psím spřežením. Sáně byly vyráběny ze dřeva, kostí, klů a velrybích kostic. Naplavené dříví využívali Thulové jako materiál pro tvorbu nástrojů jen zřídka a většina zbraní, náradí a pro život potřebných předmětů tak byla vyráběna ze

---

⁴⁷ GRIMBLY (2000, 104)

⁴⁸ Umiaky byly schopny nést až 30 osob najednou. Podle očitých svědků se však na palubě umiaku v některých případech vyskytovalo dokonce až 50 lidí. Toto na svou dobu velmi mohutné plavidlo bylo vybaveno až 12 pádly. Zdroj: FOSSETT (2001, 16)

⁴⁹ CRANDALL (2000, 15)

⁵⁰ FOSSETT (2001, 17)

⁵¹ ITK, 2004, [online], a)

zvířecích kůží a kostí. Mezi další inovace patřily také z kostí vyřezávané clony či primitivní brýle k odklonu intenzivního slunečního svitu během letních měsíců.⁵² Předpokládá se, thulská kultura byla technologicky sofistikovanější a po umělecké stránce mnohem bohatší než následující inuitská kultura moderní etapy. Thulové vlastnili velké množství různých předmětů např. jehly, hřebeny, přívěsky, řetízky, keramické lampy a hrnce a dokonce i dětské hračky, což svědčí o vysoké kulturní vyspělosti.⁵³

Přibližně kolem roku 1200 nastal počátek dramatického ochlazování, jež vyvrcholilo v tzv. Malou dobu ledovou trvající po dvě staletí (1650 -1850). Vstup arktického klimatu do této epizody měl negativní dopad na thulskou civilizaci. Populace většiny mořských živočichů, obzvláště některých druhů velryb a tuleňů dramaticky poklesla či zcela vymizela. Nositelé thulské kultury byly v důsledku markantního poklesu potravinových zdrojů a rapidního ochlazení nuceni opustit severní arktické souostroví a přesunout se do jižněji položených oblastí, kde si postupem času osvojili nomádký styl života.⁵⁴ V letním období Thulové bydleli ve stanech šitých ze zvířecích kůží a živili se převážně rybolovem a lovem karibů a v zimním období pak stavěli v blízkosti vodních zdrojů sněhové domy a živili se především lovem některých druhů tuleňů odolných k drsnému arktickému podnebí. Od výstavby stálých zimních osídlení tak bylo zcela upuštěno.⁵⁵

Archeologové a antropologové se domnívají, že mezi hlavní faktory, jež přispěly k zániku thulské kultury patřily nejen měnící se klimatické podmínky, ale především příchod evropské civilizace, jež svou vyspělou kulturou zcela zastínila veškeré „primitivní“ a zaostalé materiální výtvarky a kulturní projevy eskymácké společnosti.⁵⁶ V průběhu moderní fáze inuitské historie byl osvojen evropský způsob chování a kulturní život eskymácké civilizace začal pod náporom agresivních vlivů západní společnosti postupně a nevyhnutelně upadat.

5. Demografická charakteristika, sociální a právní postavení Inuitů

Současné sociální a právní postavení kanadské inuitské populace je nejen výsledkem kolonizačních snah o interakci evropských hodnot a odlišného způsobu myšlení do tradičního modelu inuitské společnosti, ale nepochybně též důsledkem aplikace federálního asimilačního plánu v 50. letech 20. století.

---

⁵² GRIMBLY (2000, 104-105)

⁵³ MCGHEE (1994)

⁵⁴ CRANDALL (2000, 16)

⁵⁵ ITK, 2004, [online], a)

⁵⁶ CRANDALL (2000, 17)

5.1. Vymezení inuitské populace

Inuité, u nás častěji označováni jako Eskymáci, jsou původní arktickou etnickou domorodou skupinou s celou řadou výrazných somatických i kulturních znaků, se zvláště výraznými mongoloidními rysy. Dávni předkové dnešních Inuitů žili původně v nejvýchodnějších částech Dálného východu, v oblastech okolo Beringova moře. Od 5. tisíciletí př. n. l. začaly jejich migrace do Severní Ameriky a odtud ještě později do Grónska.⁵⁷ Území, které dnes Inuité obývají, se táhne od severovýchodního cípu ruské sibiřské oblasti (poloostrov Čukotka) přes Aleutské ostrovy, Aljašku, severní pobřeží Severní Ameriky a arktické skupiny severoamerických ostrovů až po východní pobřeží Grónska.⁵⁸

Slovo „Eskymák“ (v angličtině Eskimo), pochází z jednoho z mnoha indiánských jazyků, jehož nositelé obývali subarktickou oblast Severní Ameriky a s Eskymáky pravděpodobně udržovali kontakty, či se s nimi v minulosti alespoň setkali. Toto pojmenování má totiž několik významů, které naznačují, jakým způsobem indiánské kmeny tyto obyvatele vnímaly. Slovo Eskimo se dá přeložit jako: „ten, který mluví jiným jazykem“, „ten, kdo pochází z jiné země“, „někdo, se zvláštním chováním“ nebo také „ten, který pojídá syrové maso“.⁵⁹ Ačkoli je původ tohoto slova doposud nejasný, jazykovědci se dnes domnívají, že se jedná o termín pocházející z indiánských jazyků náležících do algonquinské jazykové rodiny. Původní indiánské označení pro inuitské etnikum - *Eskimantsik*, bylo později modifikováno evropskými misionáři a nahrazeno dodnes hojně používanými termíny *Equimax* (z francouzského jazyka) a *Eskimo* (z anglického jazyka). V Kanadě a Grónsku je dnes toto pojmenování považováno za hanlivé a urážlivé a proto je od roku 1977 oficiálně prosazováno etnonymum „Inuité“, které se vztahuje na všechna eskymácká etnika (tedy i ta, jež žijí na Aljašce, v Grónsku nebo Rusku). Název „Inuité“ se dá z rodného jazyka těchto původních obyvatel přeložit jako lidé. Jednotné číslo Inuk pak znamená člověk.⁶⁰ Přestože je termín Eskymák nadále užíván jako souhrnné označení pro populaci žijící v západní arktické oblasti, obyvatelé tohoto regionu dnes preferují a uznávají jiná vlastní specifická pojmenování. Zatímco v severní Aljašce je užíván termín Inupiaté, na severozápadě země je preferováno spíše pojmenování Yupikové. V Grónsku si místní obyvatelé říkají zase Kalaallité. Lidé žijící v kanadské arktické oblasti jsou pak jedinou eskymáckou skupinou, která užívá pouze oficiálně uznaného univerzálního označení - Inuité.⁶¹

---

⁵⁷ WOLF (1984, 82)

⁵⁸ KRÜMEL, 2009, [online]

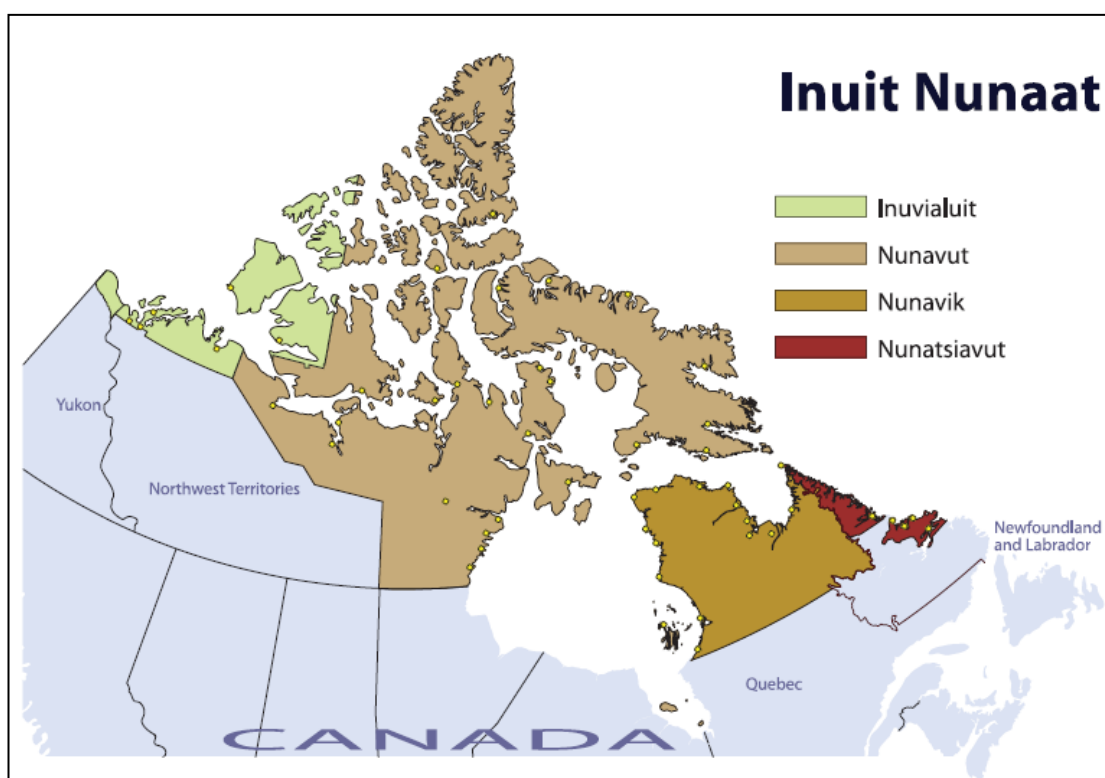
⁵⁹ Arctic Studies Center, [online]

⁶⁰ CRANDALL (2000, 10)

⁶¹ Arctic Studies Center, [online]

5.2. Demografická, ekonomická a sociální struktura obyvatelstva

Kanadští Inuité dnes žijí (vedle městských center a venkovských oblastí na jihu země), v celkem 52 (někdy uváděno v 53) arktických obcích ve 4 geografických regionech, souhrnně označovaných jako Inuit Nunaat (v překladu „domov Inuitů“). Jedná se o **Nunatsiavut** na Labradoru, **Nunavik** v severní části největší kanadské provincie Québec, **Nunavut** a **Inuvialuit** na území Severozápadních teritorií a teritoria Yukon.⁶²

Obr. č. 3.: Mapa kanadských inuitských regionů

Zdroj: Inuit Tapiriit Kanatami, [online], b)

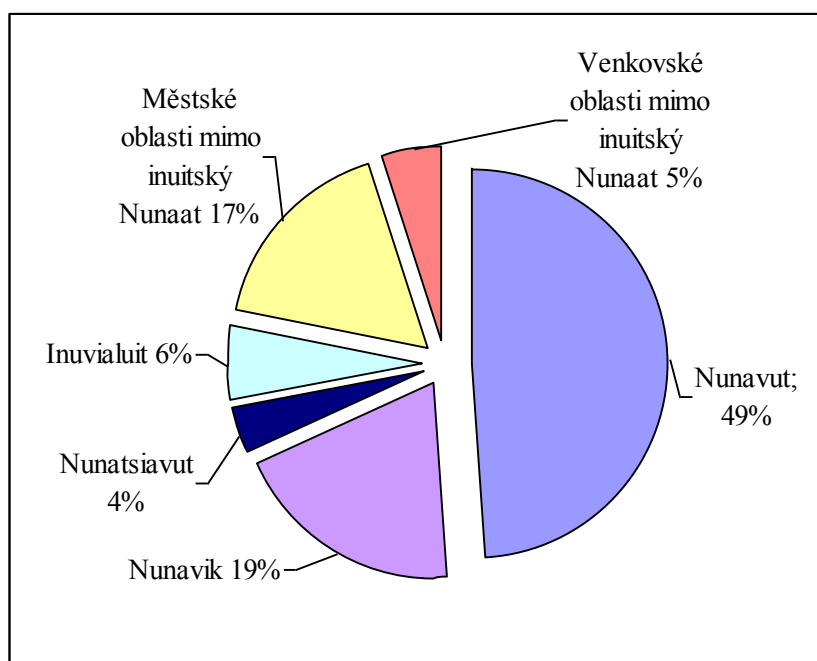
Zatímco Nunavut byl v roce 1999 vyčleněn ze Severozápadních teritorií jako nové kanadské teritorium a získal vlastní ohraničené území, ostatní regiony vznikly jako přímá součást některé z kanadských provincií či jako součást určitého teritoria. Slovo Nunavut znamená v rodném jazyce obyvatel východní a centrální arktické oblasti - inuktitutu, „naše země“. Nunavut zaujímá mezi čtyřmi inuitskými regiony zvláštní postavení, neboť se jedná o největší kanadské teritorium, v němž přibližně 85 % obyvatel náleží k inuitskému etniku. Tento region je proto právem považován za reprezentativní „stát“ kanadské inuitské populace.

⁶² Canada Statistics, 2006 Census, [online], a)

S rozlohou 2,1 milionů km², zabírá Nunavut pětinu kanadského území a svou velikostí je tak srovnatelný s územím kontinentální Evropy.⁶³

5.2.1. Vybrané demografické údaje

Podle nejnovějších dostupných statistických údajů z roku 2006 žije v Kanadě na 50 485 tisíc⁶⁴ obyvatel považujících se za příslušníky eskymáckého etnika. Velká většina tohoto domorodého obyvatelstva (39 475 tj. 78 %) žije v jednom ze čtyř inuitských regionů (na území Nunaatu). Ostatní příslušníci této domorodé skupiny sídlí převážně v městských oblastech na jihu Kanady. Mezi metropole s nejpočetnější Inuitskou menšinou patří Ottawa (725), Yellowknife (640), Edmonton (590), Montréal (570) a Winnipeg (355). Téměř polovina všech kanadských (24 635 nebo 49 %) Inuitů náleží k řídce rozptýlenému arktickému osídlení největšího inuitského regionu - Nunavutu.⁶⁵

Obr. č. 4: Rozmístění inuitského obyvatelstva, Kanada, 2006

Zdroj: GIONET, 2008, [online], b)

⁶³ DAHL - HICKS - JULL (2000, 30, 33)

⁶⁴ Jedná se o identifikaci na základě sebeurčení, nikoli na základě etnického původu (podrobněji popsáno v jedné z následujících kapitol) Ačkoli bylo možné uvést více odpovědí (Métisové, Indiáni, Inuité...), do tohoto údaje jsou zahrnováni pouze obyvatelé jež zatrhlí jedinou odpověď - tedy „Inuité“.

⁶⁵ Canada Statistics, 2006 Census, [online], a)

Inuité jsou obecně velmi mladou a rychle rostoucí populační skupinou. V období mezi lety 1996 a 2006 vzrostl v Kanadě počet obyvatel náležících k eskymáckému etniku z 40 220 na 50 480, tj. vzrostl o 26 %. V porovnání s celkovou kanadskou nedomorodou populací, která za stejné statistické období vykazala pouze 8 % míru populačního přírůstu, zjišťujeme, že inuitská populace roste až třikrát rychleji než Kanadáné nedomorodého původu. Podle tabulky č. 2 evidentně největší tempo růstu měla populace Inuitů mimo Nunaat.

Tab. č. 2: Velikost a procentuální nárůst inuitské populace a populace nedomorodého původu v jednotlivých regionech v letech 1996 až 2006

Region	Velikost inuitské populace		Populační růst v %	
	1996	2006	Inuitská populace	Populace nedomorodého původu
Kanada	40 220	50 480	26	8
Nunaat	33 425	39 475	18	4
Inuité mimo Nunaat	6 795	11 000	62	8
Nunatsiavut	2 105	2 160	3	-28
Nunavik	7 625	9 565	25	-2
Nunavut	20 490	24 635	20	11
Inuvialuit	3 205	3 120	-3	-4

Zdroj: Statistics Canada, [online], c)

Složení obyvatelstva podle věku patří k základním charakteristikám sledované populace. Inuité jsou dnes vůbec nejmladší kanadskou populační skupinou. K základním ukazatelům charakterizujícím strukturu obyvatelstva podle věku patří průměrný věk. Ten lze nahradit věkovým mediánem, což je střední hodnota, která rozděluje celou populaci na dvě stejně početné části.⁶⁶ V roce 2006 činil střední věk pro kanadskou inuitskou populaci - 22 let. Při porovnání této hodnoty s dalšími statistickými údaji tak zjišťujeme, že Inuité jsou daleko mladší než obyvatelé nedomorodého původu (40 let) a zároveň i o něco mladší než ostatní domorodá etnika (Indiáni - 25 let, Métisové - 30 let).⁶⁷

Dá se říci, že současná věková struktura inuitského obyvatelstva je odrazem populačního vývoje posledních 60 let. Změny, jež se v životě Inuitů v polovině 20. století odehrály, způsobily poměrně radikální zvrát v reprodukčním a celkovém demografickém chování obyvatelstva. V důsledku zdokonalení zdravotní a sociální péče od 50. let 20. století

⁶⁶ Demografický informační portál, 2004 - 2009, [online]

⁶⁷ GIONET, 2008, [online], d)

došlo k poklesu kojenecké úmrtnosti a tím k prodlužování lidského života a k výraznému zvýšení tzv. čisté plodnosti neboli obecné míry plodnosti⁶⁸. Markantní nárůst arktické populace od 50. let je tedy vysvětlován poklesem kojenecké úmrtnosti a vysokým přirozeným přírůstkem⁶⁹ (míra porodnosti začala výrazně přesahovat míru úmrtnosti).⁷⁰

Tab. č. 3: Celková míra plodnosti

Skupina	Míra plodnosti	
	1991-1996	1996-2001
Inuitské ženy	3,99	3,21
Všechny domorodé ženy (Inuité, Métisové, První Národy)	2,86	2,60
Všechny kanadské ženy	1,68	1,56

Zdroj: Inuit Tapiriit Kanatami, 2008, [online], c)

Pozn.: Celková míra plodnosti vyjadřuje průměrný počet dětí, které žena za život porodí.

Podíl mladé populace (56 % obyvatel mladších 25 let) na celkovém počtu Inuitů je výsledkem vysoké míry plodnosti inuitských žen, kterou názorně dokládá tab. č. 3. V roce 2006 byla více než jedna třetina kanadské inuitské populace (35 %) mladší 15ti let a pouhá 4 % obyvatel této domorodé skupiny dosáhla post produktivního věku.

Tab. č. 4: Věková struktura, Inuité a populace nedomorodého původu, Kanada, 2006

Věková skupina	Inuité (%)	Populace nedomorodého původu (%)
0-14	35	17
15-24	21	13
25-64	40	56
Nad 65 let	4	13

Zdroj: Statistics Canada, 2006 Census, [online], e)

⁶⁸ Poměr živě narozených dětí na 1000 žen v reprodukčním věku. Jde tedy o zpřesnění hrubé míry porodnosti. Zdroj: Demografický informační portál, 2004 - 2009 [online], [cit. 2009-12-04].

WALDRAM - HERRING - YOUNG (2007, 76-77)

⁶⁹ Rozdíl mezi počtem živě narozených a počtem zemřelých ve sledované populaci za určité časové období. Zdroj: Demografický informační portál, 2004 - 2009 [online], [cit. 2009-12-04].

⁷⁰ BOGOYAVLENSKIY - SIGGNER, nedatováno, [online]

WALDRAM - HERRING - YOUNG (2007, 77)

Populace nedomorodého původu je naopak tvořena spíše lidmi starší věkové kategorie než mladšími ročníky, což je typické pro celou řadu vyspělých států. Ačkoli v průběhu 90. let došlo k mírnému poklesu celkové míry plodnosti, populační přírůstek se i nadále pohybuje vysoko nad běžným kanadským průměrem.

5.2.2 Identifikace inuitského obyvatelstva a problematika statistického šetření

Souhrnné označení pro všechny původní obyvatele Severní Ameriky a jejich potomky je „*Aboriginal peoples*“. Kanadská ústava v současné době rozlišuje a oficiálně uznává tři základní domorodé skupiny jež se mezi sebou odlišují svou etnicitou⁷¹ neboli souhrnem faktorů kulturních, náboženských, rasových, teritoriálních a jazykových, dále pak svou historií, sebe-pojetím a vědomím společného původu a také tím, že jsou jako etnicky odlišní vnímání druhými.⁷² Etnikum je tedy společenství lidí, kteří mají společný rasový původ, obvykle společný jazyk a sdílejí společnou kulturu. Na rozdíl od rasy nemají příslušníci etnika takové fyzické znaky, kterými by se výrazně lišili od příslušníků většiny. Důležitější je spíše odlišnost tradic, hodnot, norem chování a jazyka.⁷³ Mezi jednotlivá domorodá etnika definována kanadskou ústavou patří: **Indiáni** (běžně nazýváni také jako „*First Nations*“, v překladu první národy), **Métisové** (etnická skupina, která vznikla na území dnešní Manitoby v 18. století díky sňatkům francouzských a skotských obchodníků s kožešinami s indiánskými ženami)⁷⁴ a **Inuité** (lidé polárních oblastí).⁷⁵

Při posledním sčítání lidu v roce 2006 se s celkového počtu lidí žijících v Kanadě ztotožnily s jednou s výše uvedených, ústavou oficiálně uznaných domorodých skupin, pouhá 4 % obyvatel. Zatímco většinu kanadské domorodé populace tvoří Indiáni a Métisové, Inuité představují jen její nepatrnou část (4%).⁷⁶

---

⁷¹ INAC, 2010 [online], a)

⁷² Multikulturalita.cz, Liberecké romské sdružení, 2007, [online]

⁷³ Tamtéž

⁷⁴ HANUS, 2006, [online]

⁷⁵ INAC, 2010, [online], a)

⁷⁶ INAC, 2010, [online], b)

Tab. č. 5.: Rozdělení kanadského obyvatelstva podle příslušnosti k domorodé skupině na základě sebeurčení, 2006

Celková populace	Obyvatelé nedomorodéh o původu	Obyvatelé domorodého původu	Severoameričtí Indiáni (první národy)	Métisové	Inuité
31 241 030	30 068 240	1 172 785	698 025	389 780	50 485

Zdroj: Statistics Canada, 2006 Census, [online], f)

Počátky národního sčítání domorodé populace se datují již do roku 1871. Nicméně k prvnímu komplexnímu sběru statistických dat týkajících se inuitského obyvatelstva došlo teprve v 50. a 60. letech za implementace federálního asimilačního plánu. Tato data však sloužila spíše pro administrativní účely a nikoli pro vyjádření etnické identity jako takové.⁷⁷ Pro potřeby identifikace inuitského obyvatelstva je využívána zejména otázka etnického původu a otázka týkající se sebe-identifikace. Ve skutečnosti však neexistuje žádná univerzální či jednotná metoda identifikace domorodého obyvatelstva. Výběr metody závisí pouze na tom, k jakému účelu budou shromážděná statistická data v budoucnu využita.⁷⁸

Domorodým původem se vyznačují ty osoby, jež uvedly, že mají alespoň jednoho předka náležejícího k jedné z kanadských domorodých skupin. Toto kritérium se vztahuje nejen na etnický, ale také na kulturní původ dávných předků. Otázka na domorodý původ je v censu zahrnuta od roku 1871, tedy od samotného počátku provádění censů. Za předky jsou považovány osoby od prarodičů dále.⁷⁹

Osoby s **inuitským původem** jsou pak ti, jejichž předci byli všichni Inuité a/nebo ty jež mají inuitské předky a zároveň i předky náležející do jiné domorodé či nedomorodé skupiny.⁸⁰

Domorodou identitou se vyznačují osoby, které samy sebe pokládají za příslušníka alespoň jedné z kanadských domorodých skupin. (Jedná se o identifikaci na základě sebeurčení, tato otázka je v censech zahrnuta od roku 1996). Někteří obyvatelé mohou mít domorodý původ, ale sami sebe za příslušníka etnické skupiny nepokládají (a naopak, ale to spíše jen teoreticky).⁸¹

⁷⁷ SAKU, 1999, [online]

⁷⁸ Statistics Canada, 2006 Census, [online], g)

⁷⁹ CANDO, 2008 [online]

⁸⁰ INCHR, 2006, [online]

⁸¹ Statistics Canada, 2001 Census, [online], h)

Od samotného počátku provádění censů, bylo při sběru a kompletaci dat o etnickém původu využíváno velké množství rozdílně pokládaných otázek, což mělo v konečném důsledku zásadní vliv na výsledný údaj a proto data o počtu domorodých obyvatel v průběhu provádění jednotlivých censů, nejsou zcela srovnatelná.⁸²

Až do roku 1981 se na otázku etnického původu (v rámci všech populačních censů) vyžadovala pouze jediná odpověď (tedy např. Inuit či Indián). Otázka zněla takto: „ke které etnické nebo kulturní skupině vaši předci náleželi v době, kdy poprvé vstoupili na tento kontinent“. Tato otázka byla značně zavádějící a nevyjadřovala tak skutečný počet obyvatel domorodého původu.⁸³ Do roku 1951 byla identita domorodého obyvatelstva definována pouze po ženské linii tzn. podle etnického původu matky. V letech 1951 až 1971 se zase pro určení příslušnosti k domorodé populaci zohledňoval pouze etnický původ otce. Teprve od roku 1981 se při definování domorodého původu přikládá význam etnickému původu obou rodičů.⁸⁴ V roce 1986 nastala změna ve významu ve formulaci otázky týkající se etnického původu. Otázka zněla takto: „ke kterým etnickým nebo kulturním skupinám náležíte/náleží tví předci?“⁸⁵ Místo jedné je tak možnost uvést odpovědi několik (poprvé v historii provádění censů), což vedlo v letech 1981 až 1986 k výraznému umělému navýšení celkového počtu domorodého obyvatelstva až o 48 %. Až do roku 1981 tedy cesty vykazovaly pouze ty obyvatelé, kteří měli čistě inuitský či např. indiánský původ. Od roku 1981 byli v censech vykazováni i ti obyvatelé, kteří čistě domorodý původ neměli a tedy nebyli do předešlých censů započítáni.⁸⁶

Od roku 1996 je ve všech populačních censech (pro potřeby statistického šetření) zohledňována také identifikace na základě sebeurčení. Identifikace na základě sebeurčení je založena převážně na etnickém původu.⁸⁷ Většina obyvatel mající inuitské předky se tak automaticky pokládá za příslušníka této domorodé skupiny. Najdou se však i tací (těch je ale menšina), jež mají inuitský původ, ale sami sebe za příslušníky této etnické skupiny nepokládají (a naopak). V roce 2001 se z celkového počtu 56 190 osob inuitského původu pokládalo za příslušníky této domorodé skupiny na 45 000 obyvatel.⁸⁸

---

⁸² Canada Statistics, 2006 Census, [online], g)

⁸³ SAKU, 1999, [online]

⁸⁴ Canada Statistics, 2006 Census, [online], g)

⁸⁵ SAKU, 1999, [online]

⁸⁶ INCHR, 2006, [online]

⁸⁷ Statistics Canada, [online], i)

⁸⁸ ITK, INAC, 2006, [online]

5.2.3 Znalost tradičního jazyka

Znalost původního mateřského jazyka je jedním ze základních prvků důležitých pro vyjádření příslušnosti ke specifické národnostní či etnické skupině a nezbytným předpokladem pro zachování kulturní jedinečnosti. Na celém světě se dnes nachází zhruba 6000 jazyků, přičemž 90 % z nich je v brzké době předurčeno k zániku. Ohroženou skupinou jsou zejména jazyky původních národů.⁸⁹ V Kanadě se dnes nachází na 50 odlišných domorodých jazyků, ale pouze 3 z nich jsou díky současnému vysokému počtu uživatelů schopny odolat stále se zvyšujícímu tlaku ze strany dominantních jazyků (angličtina, francouzština) a udržet si svou původní lingvistickou podobu. Jedná se o inuktitut - mateřský jazyk kanadských Inuitů a indiánské jazyky *Cree* a *Ojibway*.⁹⁰ Pro příslušníky eskymáckého etnika je znalost vlastního mateřského jazyka nejen základní podmínkou pro udržení etnické soudržnosti, ale rovněž důležitým prvkem pro vyjádření samotné kulturní identity. Přestože je Inuktitut hned po indiánském jazyku *Cree* (87 000 uživatelů) druhým nejčastěji používaným mateřským domorodým jazykem v Kanadě (něco přes 30 000 uživatelů) a jedním z jazyků, jež má šanci na záchranu, v posledních desetiletích došlo k dramatickému snížení počtu jeho uživatelů a spolu s dalšími kanadskými domorodými jazyky se tak řadí na seznam světových ohrožených jazyků.⁹¹

Mateřský jazyk kanadských Inuitů náleží do eskymácko-aleutské jazykové rodiny a má 4 základní dialekty souhrnně označované jako inuktitut. Jedná se o následující dialekty:

- » *Inuvialuktun* - region Inuvialuit
- » *Inuinnaqtun* - užívaný v některých komunitách v západním Nunavutu
- » *Inuttitut* - zahrnuje východní oblast Nunavutu a region Nunavik
- » *Inuttut* - region Nunatsiavut⁹²

Přestože je inuktitut co do počtu uživatelů považován za jeden z dominantních domorodých jazyků a jeho význam ve společnosti neustále roste, obecná znalost inuktitutu markantně upadá a procento uživatelů se rok od roku dramaticky snižuje. Jen v letech 1996 - 2006 se počet obyvatel schopných vést konverzaci ve své mateřštině snížil o 3 procentní body (tedy ze 72 % na současných 69 %). Zatímco v roce 1996 označilo inuktitut za svůj domácí jazyk na 58 % eskymácké populace, v roce 2006 užívala tohoto jazyku jako komunikační prostředku s rodinnými příslušníky již jen polovina všech kanadských Inuitů (50 %).

---

⁸⁹ FABBI, 2003, [online]

⁹⁰ Natural Resources Canada, 2009, [online]

⁹¹ FABBI, 2003, [online]

⁹² Statistics Canada, 2006 Census, [online], j)

Nejvíce uživatelů inuktitutu najdeme v regionu Nunavut a Nunavik, kde 9 z 10 Inuitů má takovou slovní zásobou a znalost jazyka, která je nezbytná pro vedení plynulé konverzace. Ve zbylých dvou regionech dokáže v inuitském mateřském jazyce plyně komunikovat pouhá 1/5 obyvatel. V roce 2006 označilo inuktitut za svůj mateřský jazyk pouze 64 % eskymáckého obyvatelstva, tj. pokles až o 4 procentní body v porovnání s údajem získaným v roce 1996 (68 %). Z toho vyplývá, že celá třetina kanadské eskymácké populace (36 %) se v dětství poprvé naučila jinému než inuitskému mateřskému jazyku (pravděpodobně některému z dominantnějších jazyků - angličtině či francouzštině).⁹³ Náhled na konkrétní statistické údaje nám poskytuje následující tabulka.

Tab. č. 6.: Procento kanadských Inuitů schopno komunikace v inuitštině, procento inuitské populace užívajících inuktitut jako komunikační jazyk v domácnosti a procento obyvatel pro něž je inuktitut mateřským jazykem, Kanada, 2006

Věková kategorie	Schopnost komunikovat v inuktitutu (%)	Inuktitut jako domácí jazyk (%)	Inuktitut jako mateřský jazyk (%)
0 - 14 let	69	54	63
15 - 24 let	69	49	60
25 - 44 let	69	48	65
45 - 64 let	66	49	69
65 let a více	71	56	67
Kanadští Inuité celkem	69	50	64
<i>Užívání inuktitutu podle regionu</i>			
Nunatsiavut	27	7	22
Nunavik	99	94	97
Nunavut	91	64	83
Inuvialuit	20	3	14
Oblast mimo inuitský Nunaat	15	4	14

Zdroj: Inuit Tapiriit Kanatami, 2008, [online], c)

Pozn: Domácí jazyk - je nejčastěji používaný jazyk v domácnosti

Mateřský jazyk - je první jazyk, kterému se dítě v dětství naučí a i nadále mu rozumí

5.2.4. Nezaměstnanost

Důležitým ukazatelem životní úrovně inuitské populace je míra nezaměstnanosti, která vyjadřuje podíl nezaměstnaných osob na celkovém počtu práceschopného obyvatelstva. Za nezaměstnané se podle metodiky Mezinárodní organizace práce považují všechny osoby starší 15-ti let, jež si aktivně hledají práci nebo jsou schopny v blízké době (nejpozději do 14 dnů)

⁹³ Statistics Canada 2006 Census, [online], j)

nastoupit do zaměstnání.⁹⁴ Jednoduše řečeno se jedná o osoby ochotné pracovat, ale neschopné práci najít.

Z posledního statistického šetření z roku 2006 vyplynulo, že Inuité vykazují oproti populaci nedomorodého původu (5,2 %) až 4krát vyšší míru nezaměstnanosti (19 %).⁹⁵ Přestože v letech 2001 - 2006 došlo k mírnému poklesu nezaměstnanosti v rámci inuitské společnosti (především v regionu mimo Nunaat - z 19 % na 14,9 %), v porovnání s nedomorodou populací se Inuité i nadále potýkají s nezdravě vysokou mírou nezaměstnanosti, což názorně dokládá tabulka č. 7.

Tab. č. 7.: Míra nezaměstnanosti podle regionů, populace v produktivním věku 25 - 54 let

Region	Inuité (%)		Populace nedomorodého původu (%)	
	2001	2006	2001	2006
Kanada	21	19	6	5
Nunavut	21	19	2	3
Nunatsiavut	34	35	10	15
Nunavik	15	19	4	6
Inuvialuit	18	25	3	4
Nunaat	21	19	6	5

Zdroj: Statistics Canada, [online], k)

Podle statistického šetření z roku 2001 je jako důvod vysoké nezaměstnanosti v rámci inuitské populace nejčastěji uváděn především nedostatek pracovních míst na plný úvazek v blízkosti bydliště, důchodový věk, školní docházka či domácí povinnosti. Méně častěji jsou pak za příčinu vysoké nezaměstnanosti označovány zdravotní problémy a nedostatečná kvalifikace k provozování dostupné profese.⁹⁶ Z obecnějšího hlediska se mezi hlavní důvody vysoké nezaměstnanosti kanadské inuitské populace řadí především nízká vzdělanost, poměrně nedávný přechod z kočovného na usedlý způsob života a pozdní adaptace k tržnímu hospodářství, specifické podnebné podmínky a geografická izolace, nedokonalá infrastrukturní síť v arktických komunitách, několika násobně vyšší ceny pohonných hmot a stavebních materiálů (včetně lidského kapitálu) a tedy nedostatečný příliv investorů do severních oblastí.

⁹⁴ Český statistický úřad, nedatováno, [online]

⁹⁵ Statistics Canada, 2006 Census, [online], d)

⁹⁶ ITK, 2008, [online], c)

5.2.5 Vzdělanost a gramotnost

Vzdělanost je jedním z důležitých ukazatelů ekonomického a sociálního rozvoje sledované společnosti. Gramotnost je zase považována za základní kámen vzdělanosti a zahrnuje nejen schopnost číst a psát, ale rovněž schopnost plyně komunikovat v daném jazyce. Kanada jako multikulturní stát a domov mnoha etnických menšin vykazuje odlišnou míru gramotnosti jak v jednotlivých geografických regionech, tak v jednotlivých sociálních skupinách. S daleko nejnižší mírou gramotnosti a zároveň nejnižší úrovní dosaženého vzdělání se však potýkají příslušníci eskymáckého etnika.⁹⁷ Především obyvatelé Nunavutu dnes musí plně ovládat nejen svůj tradiční jazyk, ale pro potřeby širšího společenského uplatnění v rámci kanadské společnosti je rovněž vyžadována perfektní znalost alespoň jednoho z kanadských úředních jazyků - angličtiny či francouzštiny.

Za hlavní příčinu nízké gramotnosti inuitské populace je považována zejména nedostatečná výuka probíhající v mateřském jazyce a nedostatek dostupných materiálů tištěných v inuktitutu. Příčinou nízké vzdělanosti a nezaměstnanosti je pak především vysoké procento inuitské populace předčasně vzdávající základní či středoškolské studium. Jen v Nunavutu dnes předčasně opouští střední školu na 75 % studentů. Důvodem předčasného zanechání studia bývá nejčastěji těhotenství, nedostatečný přístup ke vzdělání, povinnost vypomáhat v domácnosti, nuda a nezáměr o studium, povinnost pracovat či touha mladých lidí raději pracovat než studovat.⁹⁸

Tab. č. 8.: Nejvyšší úroveň dosaženého vzdělání mezi Inuity a populací nedomorodého původu ve věku 25 - 64 let, Kanada, 2006

Dosažená úroveň vzdělání	Inuité	Populace nedomorodého původu
	v %	
Pouze základní vzdělání	51	15
Střední škola (High school)	13	24
Dosažení vyššího než středoškolského vzdělání	36	61
Řemeslo (vyučení v oboru, certifikát)	13	12
Vyšší odborné vzdělání (College, diplom)	17	20
Vysoká škola (univerzitní titul)	4	23

Zdroj: Statistics Canada, 2006 Census, [online], 1)

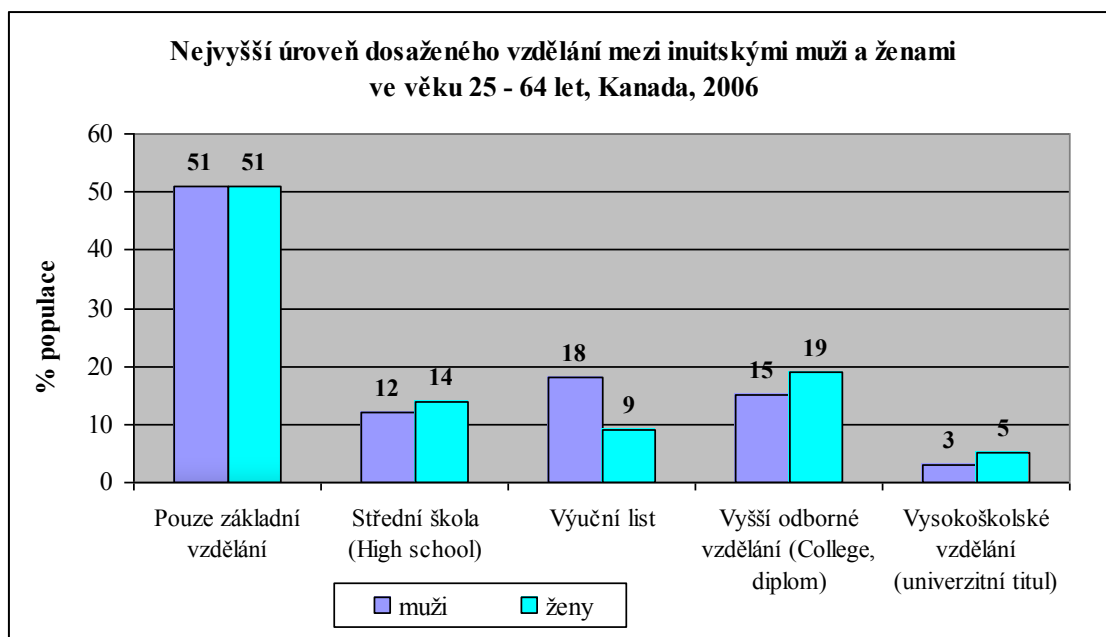
⁹⁷ BILLSON - MANCINI (2007, 163)

⁹⁸ ITK, 2008, [online], c)

Přestože se mezi inuitskou populací v posledních letech zvýšilo procento absolventů středních škol i mladých lidí studujících na vyšších odborných školách, úroveň vzdělanosti a kvalita poskytovaného vzdělání v domorodých regionech se doposud výrazně liší od vzdělanostních poměrů v běžné kanadské společnosti, což názorně vystihuje tabulka č. 8.⁹⁹

Na základě statistického šetření z roku 2006 bylo zjištěno, že více než polovina všech kanadských Inuitů (51 %) ve věku 25 - 64 let, má pouze základní vzdělání a jen pouhá 4 % Inuitů téže věkové kategorie, vystudovala vysokou školu. Z nashromážděných statistických dat rovněž vyplývá, že pouze jedna třetina inuitské populace (36 %) ve věku 25 - 64 let dosáhla vyššího než středoškolského vzdělání a získala tak certifikát, diplom či univerzitní titul. V nedomorodé kanadské společnosti však stejné vzdělanostní úrovně dosáhlo na 61 % obyvatel.

Vzdělanost mužů se na první pohled nijak nápadně neliší od vzdělanosti žen. Následující graf však dokládá, že úroveň vzdělanosti žen je obecně vyšší než celková úroveň vzdělanosti mužské populace. Ačkoli v roce 2006 dosáhlo vyššího než středoškolského vzdělání v průměru o něco více mužů (37 %) než žen (36 %), hodnoty jsou velmi vyrovnané. Z následujícího grafu je jasně patrné, že zatímco muži dávají větší přednost praktickým oborům, ženy preferují profese vyžadující některou z vyšších forem vzdělání.¹⁰⁰

Obr. č. 5, zdroj: ITK, 2008, [online], c)

⁹⁹ TAIT, 2008, [online]

¹⁰⁰ Statistics Canada, 2006 Census, [online], d)

5.2.6. Identifikace domácností a kvalita bydlení

Základním předpokladem statistického šetření zaměřeného na sběr dat týkajících se kvality bydlení či jiných ukazatelů životní úrovně domorodé populace, bylo identifikovat jednotlivé domácnosti (členy domácnosti) na základě příslušnosti ke skupině původních obyvatel Kanady. Abychom mohli jednoduše určit zda lze domácnost považovat za součást kanadské domorodé populace nebo zda se na základě posouzení příslušnosti všech svých členů zařazuje spíše mezi nedomorodé obyvatelstvo, bylo nutné stanovit zvláštní kritéria. Podle zákona pro účely statistického šetření je za domácnost náležící k domorodé populaci považována:

- » ta, ve které se alespoň jeden z partnerů nebo 50 % členů rodiny hlásí ke skupině původních obyvatel,
- » ta, v níž žije více rodin pohromadě, přičemž alespoň jedna z těchto rodin se musí hlásit k domorodému obyvatelstvu,
- » jakákoliv skupina lidí žijících pohromadě (bez příbuzenských vztahů), z nichž alespoň polovina musí být tvořena jedinci považujících se za součást skupiny původních obyvatel Kanady.¹⁰¹

Přestože se úroveň a kvalita bydlení inuitských rodin v Kanadě za posledních deset let výrazně zlepšila, ve srovnání s životními podmínkami nedomorodé kanadské společnosti je stále nedostatečná. Nedostatek bytových jednotek frustrujících především mladé páry s dětmi, existence více-generačních příbytků, stísněnost, nedostatečný prostor uvnitř domů a nedokonalý systém kanalizace a dodávek pitné vody, jsou jedny z mnoha problémů charakterizující současnou úroveň bydlení kanadských inuitských rodin.¹⁰²

Kanadské hypoteční a bytové sdružení (*Canada Mortgage and Housing Corporation*, dále jen CMHC) je národní zprostředkovatelskou agenturou, která definuje Národní standardy pro držbu nemovitostí (*National Occupancy Standards*, dále jen NOS), jež nám pomohou lépe identifikovat současné problémy a potřeby inuitského obyvatelstva v oblasti bydlení. Podle CMHC je obydlí považováno za přijatelné jedině tehdy, splňuje-li všechny státem uznávané normy a těmi jsou:¹⁰³

- » **1. Vhodnost obydlí:** počet ložnic uvnitř domu odpovídá velikosti a složení domácnosti. Bydlení na dobré úrovni je podmínkou sociálního a ekonomického rozvoje společnosti. Aby

---

¹⁰¹ Statistics Canada, 2001 Census, [online], h)

¹⁰² BILLSON - MANCINI (2007, 162)

¹⁰³ Canada Mortgage and Housing Corporation, [online]

úroveň bydlení plně odpovídala kritériu vhodnosti obydlí podle NOS, musí se uvnitř bytové jednotky nacházet samostatná ložnice pro:

- » každý manželský pár žijící ve společné domácnosti
  - » každého plnoletého svobodného člena domácnosti (tzn. 18 a více let)
  - » 2 děti stejného pohlaví mladší 18 let
  - » 2 děti opačného pohlaví mladší 5 let
  - » chlapce či dívku mladší 18 let
- » **2. Dostatečnost:** obydlí je doposud v přijatelném stavu, neboť podle názoru majitele domu nevyžaduje žádnou závažnější opravu.

Podle CMHC se do skupiny škod vyžadujících méně náročnou opravu řadí zejména chybějící či uvolněné části podlahové dlažby, střešní krytiny a zdiva, nedokonale zbudované schodiště, zábradlí apod. Do skupiny škod vyžadujících náročnější opravu se pak řadí především vadné kanalizační potrubí či elektrické vedení, či rozsáhlejší stavební konstrukce např. zdí, podlahy, stropů apod.

» **3. Dosažitelnost:** náklady na bydlení činí méně než 30 % nezdaněného hrubého příjmu domácnosti.

Nájemce platí nájem a poplatky za komunální služby (dodávka vody, elektřiny apod.). Do nákladů majitele bytové jednotky jsou zahrnuty hypoteční splátky, daň z nemovitosti, poplatky za vodu a elektřinu a tzv. družstevní poplatky pokrývající výdaje za udržování veřejného prostranství či výdaje za nápravu škod způsobených nepředvídatelnou událostí.¹⁰⁴ V roce 2006 vlastnilo dům pouze 30 % kanadských Inuitů. Mezi nedomorodou populací se však v daném roce nacházelo až 75 % vlastníků domu.¹⁰⁵

Jedním z významných indikátorů při hodnocení kvality bydlení je tedy počet lidí žijících v jedné domácnosti. Na základě statistického šetření z roku 2006 bylo zjištěno, že až 31 % všech kanadských Inuitů (tedy v Nunaatu i v městských a venkovských oblastech na jihu Kanady) žije ve stísněných životních podmínkách v důsledku vyššího počtu osob sdílejících společně jednu domácnost. V Kanadě jako celku však ve stejných podmínkách žijí pouhá 3 % populace.¹⁰⁶

Následující graf poukazuje na danou problematiku v inuitském Nunaatu, kde přes 15 000 Inuitů žije v takovém domácím prostředí, ve kterém pociťuje nedostatek soukromí a postrádá možnost se plnohodnotně rozvíjet. Ačkoli od doby statistického šetření prováděném v

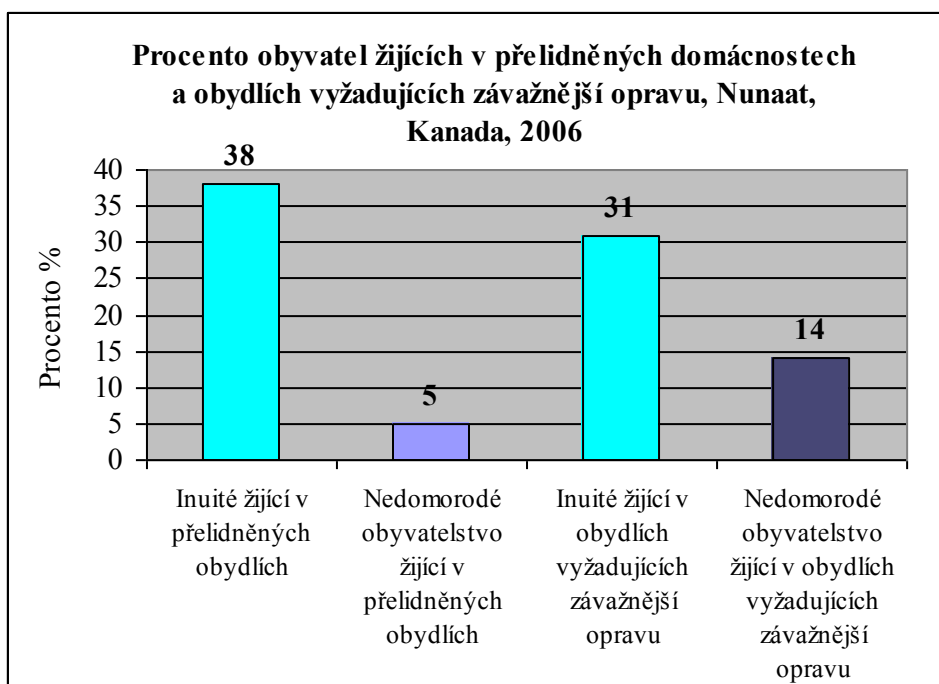
---

¹⁰⁴ CMHC, 2009, [online]

¹⁰⁵ GIONET, 2008, [online], b)

¹⁰⁶ TAIT, 2008, [online]

roce 1996 došlo ke snížení počtu obyvatel žijících v přelidněných domácnostech z hodnoty 46 % na současných 38 %, situace v Nunaatu je nadále velmi kritická.

Obr. č. 6, zdroj: *Inuit Tapiriit Kanatami, 2008, [online], c)*

Pozn.: U Inuitů v Nunaatu (ve 4 inuitských regionech) je až 8krát vyšší pravděpodobnost života v přelidněné domácnosti, než je tomu u nedomorodé kanadské populace.

Z nashromážděných statistických dat vyplývá, že daleko nejvážnější situace panuje v regionu Nunavik, kde v důsledku nedostatku bytových jednotek a vysokým nákladům na živobytí žije v přelidněných domácnostech téměř polovina všech Inuitů (49 %). Vážnou bytovou krizí je poznamenán i největší inuitský region Nunavut, kde je k životu ve stísněných podmínkách odsouzeno na 39 % všech Inuitů. Nejméně přelidněných domácností najdeme v regionu Nunatsiavut (13 %) a to především díky aktivnější výstavbě nových bytových jednotek financované místní provinční vládou (provincie Newfoundland a Labrador).¹⁰⁷

Jednou z hlavních příčin nedostatku bytových jednotek ve vzdálených komunitách jsou vysoké náklady na jejich výstavbu, jež odrazují potenciální investory. Energie a materiál jsou na severu mnohonásobně dražší ve srovnání s pořizovací cenou na jihu Kanady. Toto navýšení ceny vyvolává řada faktorů: geografická vzdálenost inuitských komunit a s tím související vysoké náklady na dopravu, permafrost a drsné klimatické podmínky. Doprava elektrické energie ke spotřebiteli, vytápění příbytků, výstavba kanalizační sítě či zajištění dodávek pitné vody a zpracování odpadních vod patří v severních podmínkách k technicky

¹⁰⁷ GIONET, 2008, [online], b)

náročnějším a daleko nákladnějším úkonům.¹⁰⁸ Mnoho Inuitů je tak, z důvodu vyšších nákladů na výstavbu bytové jednotky či samotné živobyčí (nájem, poplatky na komunální služby) a také z důvodu častého nedostatku přístřešků pro bezdomovce, odkázáno k životu ve společné domácnosti s početným příbuzenstvem.¹⁰⁹ Zásadní roli hraje nízká vzdělanost, nedostatek pracovních příležitostí a tedy slabá zaměstnanost a nízký příjem. Jedním z důvodů přelidnění domácností je také nižší životnost budov v důsledku působení drsného arktického klimatu.

5.4. Vybrané závažné sociální problémy inuitské společnosti

5.4.1. Sebevražednost

V posledních několika desetiletích (od poloviny 40. let 20. století) došlo v kanadské společnosti k dramatickému nárůstu v počtu sebevražd a pokusů o sebevraždu a to především mezi adolescenty. K tomuto znepokojujícímu trendu však od 40. let dochází především v inuitské společnosti, která byla v období po 2. světové válce nucena radikálně změnit svůj dosavadní nomádský způsob života. Právě konec kočovnictví, oslabení kulturní identity a nutnost přizpůsobit se rychlým sociálním, ekonomickým a kulturním změnám vedla v inuitské společnosti k markantnímu vzestupu sebevražedného jednání mezi mladými Inuity.¹¹⁰ Přestože k sebevraždám docházelo běžně i v tradiční inuitské společnosti dávno před příchodem prvních Evropanů (jednalo se o tzv. asistované sebevraždy, kdy se starší a nemohoucí lidé dobrovolně vzdali svého života v zájmu přežití ostatních členů komunity), sebevraždy páchané mladými lidmi, byly až do příchodu prvních kolonizátorů velmi vzácným jevem.¹¹¹ Alespoň částečné vysvětlení k tomu, proč míra sebevražednosti významně stoupla především od poloviny 20. století, přináší jeden z pamětníků, který byl svědkem transformačních změn inuitské společnosti, jež se udály během posledních 70. let. Podle něj: „moderní doba činí život jednodušším (v materiálním slova smyslu), mladí Inuité dnes nemusí pro nic tvrdě pracovat. Lidé neměli dříve žádné psychické problémy, starali se jen o to jak uživit sebe a svou rodinu.“¹¹²

Young, Waldram a Herring (2006), profesori působící na kanadských univerzitách (*Toronto University, University of Saskatchewan, McMaster University*) rozlišují několik základních faktorů, jež se podílejí na vzniku tohoto fenoménu:

» socio-ekonomické faktory - nezaměstnanost, chudoba, přelidněnost domácností

---

¹⁰⁸ CMHC, INAC, 2004 [online]

¹⁰⁹ TAIT, 2008, [online]

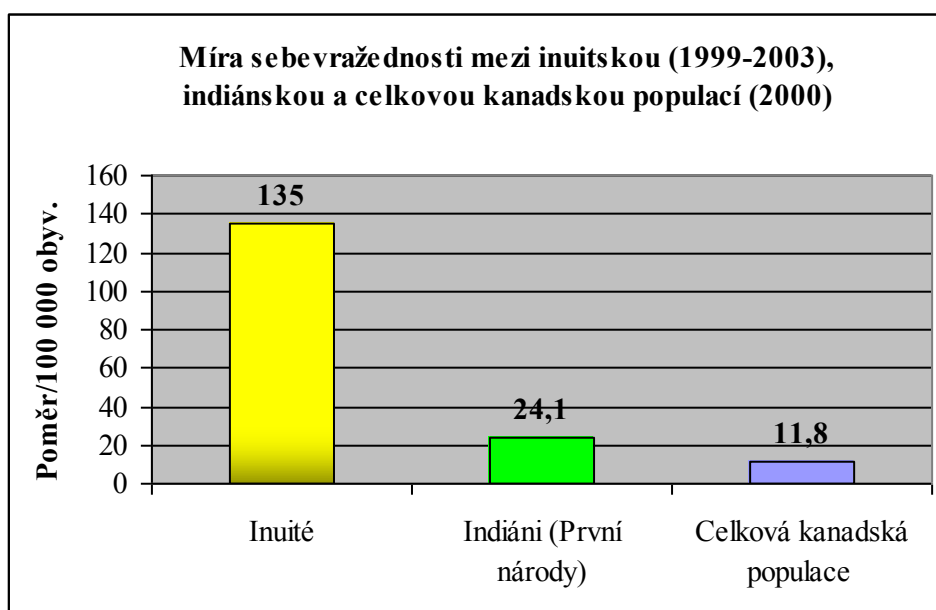
¹¹⁰ LEENAARS (1998)

¹¹¹ LEENAARS - ANAWAK - TAPARTI (1998, 111)

¹¹² BILLSON - MANCINI (194, 2007)

- » psycho-biologické faktory - duševní poruchy (deprese, záchvaty úzkosti apod.)
- » „kulturní stres“ - střet tradice a modernity, vnitřní rozpolcenost, hledání ztracené identity
- » ostatní faktory - traumata prožitá v ranném dětství, dysfunkční rodinné prostředí, závislost na omamných látkách, konflikt s autoritami, problémy v osobním životě, dlouhé a tmavé arktické zimy.¹¹³

Podílem na počtu úmrtí (následkem sebevraždy) se kanadští Inuité řadí na přední pozice světového žebříčku. Ze statistického šetření z roku 2001 vyplývá, že míra sebevraždy je mezi inuitskou populací v porovnání s celonárodním průměrem až 11krát vyšší. Daleko nejzávažnější je situace v regionu Nunavik a Nunavut, kde se podle dostupných statistických údajů z roku 2001, počet sebevražd za předcházející desetiletí více než zdvojnásobil.¹¹⁴ Na obr. č. 6 můžeme vidět na první pohled viditelný rozdíl v počtu sebevražd mezi Inuity a ostatními domorodými národy a stejně tak si můžeme všimnout nápadného rozdílu v porovnání s celkovou kanadskou populací. Tyto naprosto odlišné hodnoty naznačují, že vysoká sebevraždnost mezi Inuity, je v rámci kanadské společnosti ojedinělou a specifickou záležitostí, která zasluhuje zvláštní pozornost ze strany široké veřejnosti.

Obr. č. 7, zdroj: *Inuit Tapiriit Kanatami, Inuit in Canada: A Statistical Profile*

Pozn.: Hodnota charakterizující inuitskou populaci je výsledným údajem vytvořeným na základě kompletace dat za období 1999 - 2003, ostatní údaje byly zjištěny v roce 2000.

¹¹³ WALDRAM, HERRING, YOUNG (2006, 106)

¹¹⁴ NAHO, 2007, [online], a)

K vysokému počtu sebevražd dochází především mezi teenagery a mladými lidmi. 83 % lidí jež se dopustí sebevražedného jednání je mladších 30 let.¹¹⁵ Nejrizikovější skupinou náchylnou k sebevražednému jednání, jsou však mladí muži ve věku od 15 do 25 let,¹¹⁶ z čehož vyplývá, že proces asimilace a socializace měl na ženy a muže velmi rozdílný dopad a že muži a ženy vnímají svou novou roli ve společnosti zcela odlišným způsobem. Na základě mnoha měřítek a dat týkajících se například vzdělání, zaměstnání, páchání trestných činů atd., americká antropoložka Ann McErloy (1975) zjistila, že inuitské ženy se s novými životními hodnotami a společenskou rolí vyrovnávají snadněji než mužská populace.¹¹⁷ Je to dáno především tím, že muž jako hlavní živitel rodiny měl ve společnosti vždy dominantnější postavení. Přežití komunity odjakživa záviselo na obratnosti a síle muže - lovce. Role se ovšem vyrovnaly, muži ztratili své výsadní postavení a hrdost a pocit užitečnosti vystřídal pocit méněcennosti a zbytečnosti.¹¹⁸ Zatímco většina žen si ponechala svou tradiční roli v péči o děti a domácnost a jejich role se tak prakticky nezměnila, na muže jako živitele rodiny je od přechodu z naturálního na mzdový systém hospodaření vyvíjen mnohem větší společenský nátlak. Toto vysvětlení tak alespoň částečně přispívá k objasnění vysoké míry sebevražednosti mezi mladými inuitskými muži.

Za spolupráce federální vlády a teritoriálních vlád, nevládních neziskových organizací, obecních spolků, sociálních pracovníků, učitelů a v neposlední řadě také rodičů, vznikají v současné době ve všech čtyřech inuitských regionech speciální osvětové kampaně a semináře zaměřené na prevenci sebevražednosti mezi mladými Inuity. Za účelem zmírnění rizikových faktorů, jež vedou ke vzniku tohoto fenoménu, byla pod záštitou organizace *Health Canada*¹¹⁹ vypracována speciální Strategie prevence sebevražednosti mezi mladými domorodými lidmi (orig. *National Aboriginal Youth Suicide Prevention Strategy*), která je v současné době považována za hlavní prostředek v boji s touto problematikou.¹²⁰

Příkladem osvětové činnosti je kampaň s názvem „žlutá stužka“, která se již od roku 2005 každoročně koná v regionu Inuvialuit. Tato kampaň ukazuje mladým lidem, že je v pořádku požádat v nouzi kohokoli ve svém okolí o pomoc. V době této kampaně tak mladí lidé mohou symbolicky podat speciální kartičku důvěryhodné osobě (některému z rodičů či učiteli),

---

¹¹⁵ Inuit Tapiriit Kanatami, nedatováno, [online], i)

¹¹⁶ LEENAARS, ANAWAK, TAPARTI (1998, 112)

¹¹⁷ McERLOY (1975)

¹¹⁸ WADDEN (2008, 144)

¹¹⁹ Národní vládní organizace zabývající se otázkami zdravotního stavu kanadské populace. Řídí a financuje řadu rozvojových programů na poli zdravotnictví a realizuje řadu vědeckých výzkumů. Zaměřuje se především na prevenci nemocnosti a osvětovou činnost, ale také na sběr a kompletaci veškerých informací týkajícího se zdravotního stavu tamní populace.

¹²⁰ Health Canada, 2006, [online], a)

kteřá naznačuje, že dotyčný má problémy, které nedokáže sám vyřešit. Rodiče a učitelé, kteří kartičku obdrží, jsou v rámci kampaně nabádáni k tomu, aby mladého člověka vyslechli a snažili se pro něj nalézt vhodná řešení. V Nunatsiavutu v osadě Nain byla zase vystavěna tzv. „Vzpomínková zed“ s fotografiemi mladých lidí, jež spáchaly sebevraždu. Tato zed má pomoci především rodičům a příbuzným vyrovnat se se ztrátou blízkého člověka.¹²¹

Za velmi populární a účinnou metodu v boji s daným problémem se považuje návrat k přírodě a zapomenutým tradicím. V rámci nejrůznějších seminářů se proto děti opět učí tradičním dovednostem svých předků a během jarního a letního období jezdí Inuité tábořit do přírody daleko od svého stálého osídlení, kde se snaží opětovně žít podle tradičního modelu. Prevence je tak spatřována především v uplatňování zvláštní terapeutických metod vycházejících z tradičních kulturních kořenů inuitské společnosti.¹²²

5.4.2. Alkoholismus, narkomanie a hazard

Nadměrná spotřeba alkoholických nápojů, drog a jiných omamných látek a závislost na hazardních hrách se řadí mezi nejzávažnější sociální problémy dnešní kanadské inuitské společnosti. S nadměrným užíváním alkoholu a omamných látek je navíc spojena celá řada dalších sociálních, ale také zdravotních problémů. Mezi nejzávažnější zdravotní potíže způsobené užíváním omamných látek patří zejména ciróza jater, rakovina, poškození mozku, záchvaty úzkosti a fetální alkoholový syndrom¹²³. Praktikování hazardu, nadměrné pití alkoholu a užívání drog vyvolává psychické napětí v rodinném kruhu i širší společnosti a zvyšuje riziko výskytu nechráněného pohlavního styku, domácího násilí a kriminality. Z policejních záznamů vyplývá, že až 80 % všech případů partnerského násilí, k nimž v inuitských komunitách dojde, je spojeno s užíváním alkoholických nápojů.¹²⁴

Na základě průzkumu z roku 2004 týkajícího se závislosti populace vyšlo najevo, že nejčastěji konzumovanou psycho-aktivní látkou v dnešní kanadské společnosti je alkohol. Především zástupci arktických komunit a představitelé inuitských regionálních institucí a zastupitelstev spatřují v nadužívání alkoholu vážnou hrozbu pro budoucí prosperitu kanadské

---

¹²¹ Inuit Tapiriit Kanatami, nedatováno, [online], i)

¹²² NAHO, 2007, [online], a)

¹²³ FAS je fyzická a mentální vrozená vada, která se může vyskytnout u plodu matky, jež v těhotenství konzumovala alkohol. Postižení se projevuje hyperaktivitou, nižším intelektem, poruchami chování, faciálními znaky, psychickými problémy a dalšími odchylkami od normy. Nezřídka jsou děti a mladiství s FAS vystaveni násilí a sexuálnímu zneužívání. To už ale není důsledek syndromu, ale prostředí, které k syndromu vede. V adolescenci a v dospělosti bývají často závislí na návykových látkách, dopouštějí se i závažných trestných činů. Zdroj: SCHMIDTOVÁ, J., 2007, [online]

¹²⁴ BILLSON - MANCINI (2007, 296)

inuitské společnosti.¹²⁵ Přestože Inuité pijí spíše příležitostně a konzumují v průměru menší množství alkoholu než běžní Kanadané, daleko více holdují tzv. „nárazovému pijáctví“¹²⁶, jež vede ke vzniku různých forem násilí, sexuálnímu zneužívání, sebevražednému jednání, k vyššímu počtu nehod a úmrtí a páchaní trestných činů. Praktikování „nárazového pijáctví“ je však době těhotenství pro matčin plod mnohem nebezpečnější, než konzumace stejného množství alkoholu rozložená do několika dní.¹²⁷ I přes dostatečnou osvětu zůstává fetální alkoholový syndrom z důvodu nízké vzdělanosti a vyvíjení psychického nátlaku ke konzumaci alkoholu ze strany okolí nadále vážným problémem současné inuitské společnosti. Svědčí o tom výsledky několika studií prováděných v regionu Nunavik, z nichž vyplynulo, že velká část žen se během těhotenství nevyhýbá konzumaci alkoholu, užívání tabáku a dokonce ani některým druhům nelegálních drog, zejména marihuaně.¹²⁸

Mezi hlavní příčiny vysoké konzumace alkoholu patří především:

» **koloniální minulost** - Alkohol a jeho nadužívání je výsledkem staletého soužití s Evropany v rámci kolonizačního procesu (vznik závislosti a silné utužení tohoto problému v domorodé společnosti). V 18. a 19. století sloužil alkohol jako platidlo v rámci směnného obchodu s kožešinami. Konkurenční obchodní společnosti, ve snaze naklonit si prodejce kožešin na svou stranu, nabízely alkohol často také ve formě mimořádných darů.

» **geografická izolace** - slabá kapacita zdravotnických center pro léčbu závislosti na alkoholu a nedostatečná realizace preventivních programů. (Vzdálenost způsobuje značné logistické problémy, navyšuje náklady nutné pro realizaci programů.) Inuité jsou za léčbou často nuceni cestovat do městských center na jihu Kanady.¹²⁹

» **odvykání jako společenské tabu** - stává se, že Inuité často odmítají podstoupit odvykací léčbu proto aby se vyhnuli posměchu ze strany ostatních členů komunity. Abstinenci jsou mnohdy utlačováni a psychicky ovlivňováni svým okolím. Někteří z těch, jež odvykací kúru přece jen podstoupí, jsou po návratu do běžného života opětovně vtáhnuti do začarovaného kruhu závislosti.¹³⁰

» **citlivější metabolismus domorodé populace** - pomalejší proces štěpení alkoholu (dáno geneticky). Na základě studie prováděné v Albertě, která zkoumala rychlost vysrážení alkoholu z krve několika dobrovolníků z řad indiánské, inuitské a eurokanadské populace bylo zjištěno,

---

¹²⁵ Institut National de Santé Publique de Québec, 2007, [online]

¹²⁶ Tento termín definuje osoby, které sice pijí příležitostně (několikrát v měsíci), ale jsou schopny vypít 5 a více sklenic alkoholu na posezení.

¹²⁷ VACCHO, 2007, [online]

¹²⁸ NAHO, 2007, [online], b)

¹²⁹ NAHO, 2005, [online], c)

¹³⁰ WADDEN (2008, 146)

že původní Američané potřebují k dosažení stavu střízlivosti mnohem delší časové období.¹³¹ Dlouhodobý proces střízlivění vede především k narušování pracovních a domácích povinností a závazků.

» **nuda** - nedostatek příležitostí

» **alkohol jako řešení osobních problémů**

» **nesprávný příklad v rodině**

» **socioekonomické-faktory** - nízká úroveň vzdělanosti, nezaměstnanost

» **kulturní faktory** - Na základě několika studií prováděných ve Spojených státech bylo zjištěno, že akulturace nedávno příchozích imigrantů do americké společnosti je spojena s nárůstem míry konzumace alkoholu a jiných problémů v těchto skupinách.¹³² Poznatky vyplývající z těchto studií nelze sice přímo aplikovat na situaci v inuitských komunitách, jisté ale je, že stres vyvolaný následkem násilného přesídlení a celkovou změnou životního stylu významně přispěl k nadměrné spotřebě alkoholu a jiných omamných látek. Dá se říci, že dnešní sociální problémy jsou výsledkem akulturačního procesu posledních 60.-ti let.

» **pašování alkoholu** - pramení z řady zákazů a omezení uvalených na prodej či dovoz alkoholu do inuitských komunit. Pašování je i přes velké nebezpečí velmi výnosným byznysem, neboť osoba prodávající alkohol načerno si obvykle za jednu láhev naúčtuje cenu od tří set dolarů nahoru (pro porovnání se maloobchodní cena jedné láhve alkoholu pohybuje kolem 50 dolarů).¹³³ Inuitské osady se podle dostupnosti alkoholických nápojů dělí do tří základních skupin:

- **1. stupeň** - Restaurace a bary mají oprávnění k prodeji alkoholických nápojů. Licenci vlastní jen několik komunit - Inuvik v Severozápadních teritoriích, Iqualuit v Nunavutu a šest osad na Labradoru.
- **2. stupeň** - občan osady může požádat komunální radu o povolení dovozu určitého množství alkoholu, přičemž frekvence a objem jednotlivých dovozů je přísně kontrolována.
- **3. stupeň** - úplný zákaz prodeje alkoholických nápojů¹³⁴ (do této kategorie spadá většina komunit).

Podle zdravotní organizace *Health Canada* máme v současné době k dispozici jen málo dostupných a spolehlivých dat týkajících se spotřeby alkoholu a nelegálního užívání drog v jednotlivých inuitských regionech. Chybí tak ucelený přehled statistických údajů nutných ke komplexnímu zhodnocení této problematiky. Nejvíce výzkumů za účelem zjištění současné situace, bylo realizováno v regionu Nunavut a Nunavik, kde je problematika konzumace

---

¹³¹ WALDRAM - HERRING - YOUNG (2006, 111)

¹³² TERET - MICHAELIS (2005)

¹³³ Nunatsiaq Online, 2010, [online]

¹³⁴ NAHO, 2005, [online], c)

alkoholu, nelegálního užívání drog a praktikování hazardních her nejzávažnější a restrikce nejmírnější. Údaje, které byly na základě průzkumů nashromážděny, budou v této práci zároveň sloužit jako příklad za všechny ostatní inuitské regiony. Na základě těchto údajů si tak můžeme alespoň částečně představit realitu panující v ostatních inuitských regionech, kde je přísněji regulovaný prodej alkoholu často kompenzován nelegálním dovozem.

Obyvatelé regionu Nunavik byli na základě výsledných údajů z provedeného průzkumu, rozděleni do čtyř základních skupin podle frekvence užívání alkoholu. Mezi zúčastněnými bylo 13 % abstinentů nebo těch, kteří nikdy nekonzumovali alkohol, 10 % bývalých uživatelů alkoholu, 27 % příležitostných pijanů konzumujících alkohol přibližně jedenkrát za měsíc a 50 % těch, jež pijí pravidelně více než jedenkrát v měsíci. K nárazovému pijáctví inklinuje na 50,4 % účastněných respondentů.¹³⁵ Podle národní neziskové organizace zabývající se otázkami zdravotního stavu domorodé populace NAHO, se hodnota charakterizující osoby starší 12 let inklinující k praktikování nárazového pijáctví, pohybuje v Nunavutu kolem 30 %. V severozápadních teritoriích do této kategorie spadá až 40,5 % populace, zatímco v rámci celkové kanadské populace se tato hodnota pohybuje kolem 20 %.¹³⁶

Mezi nejčastěji užívané drogy v inuitských regionech patří rozpouštědla (v komunitách běžně dostupná a nejvíce užívaná mládeží ve věku 12-19 let), následuje marihuana (je nejlevnější a do komunit snadno dopravitelná) a v neposlední řadě také kokain a heroin (drogy užívané především v hlavních městech regionů a ve větších osadách).¹³⁷ Šest z deseti respondentů v rámci průzkumu prováděném v Nunaviku v roce 2004 uvedlo, že v předchozím roce užívali alespoň jeden z výše uvedených druhů drog (nejčastěji, marihuanu). Ačkoli osm z deseti respondentů ve věku 15 - 19 let (v rámci již zmíněného celkového počtu respondentů (1056) ve věku 15 - 74 let ochotných zapojit se do zdravotnického průzkumu) přiznalo užívání konopí, tato droga se běžně vyskytuje spíše mezi vyšší věkovou skupinou populace, přičemž muži kouří marihuanu častěji než ženy. Další užívanou, ale již méně rozšířenou drogou je kokain. V roce 2003 užívala v Nunaviku tuto tvrdou drogu téměř jedna desetina všech zúčastněných respondentů.¹³⁸

---

¹³⁵ Institut National de Santé Publique de Québec, 2007, [online]

Tento průzkum byl prováděn na vybraném vzorku inuitské populace (členové 521 domácností) ve věku 15 - 74 let. Z celkového počtu obyvatel 521 domácností se průzkumu účastnilo celkem 1056 Inuitů. Tento průzkum byl realizován v roce 2004 v regionu Nunavik a to pod vedením vládní zdravotní instituce - *Institut National de santé publique de Québec*, jež zodpovídá za správu a rozvoj tamního provinčního zdravotnického systému.

¹³⁶ NAHO, 2007, [online], b)

¹³⁷ Tamtéž

¹³⁸ Institut National de Santé Publique de Québec, 2007, [online]

Dalším v inuitských komunitách se vyskytujícím sociálně-patologickým problémem je závislost na hazardních hrách. Výzkumy ukázaly, že minority, etnické skupiny a osoby s nižším socio-ekonomickým statusem podléhají hazardním hrám častěji než ostatní skupiny obyvatel. Hazardní hrám podléhají především obyvatelé Nunaviku. Provincie Québec je totiž sídlem vládní společnosti Loto-Québec, která je jedním z hlavních provozovatelů loterií v Kanadě. V roce 2003 se v Nunaviku účastnilo hazardních her na 60 % populace. Podle studie byly ženy, v porovnání s mužským vzorkem respondentů, k praktikování hazardu náchylnější (67 % vs. 53 %).¹³⁹ Vzhledem k malému množství dostupných statistických údajů, není možné tuto problematiku dostatečně zhodnotit. Z dostupného množství dat však můžeme vypožorovat, že v porovnání s běžnou kanadskou populací je účast Inuitů na hazardních hrách mnohem vyšší. Dále bylo zjištěno, jsou Inuité schopni do hazardních her investovat daleko více finančních prostředků než jejich neinuitští vrstevníci na jihu provincie.¹⁴⁰

Klíčovou roli v oblasti prevence užívání alkoholu a návykových látek, zastává v současné době vládní instituce *Health Canada*, která je odpovědná za rozvoj následujících strategií:

» **Národní program pro boj mladistvých se závislostí na rozpouštědlech** (NYSAP - *The National Youth Solvent Abuse Program*) - program zahrnuje specializovanou léčbu v centrech pro mladistvé spočívající v aplikování nápravných procedur odrážejících kulturní potřeby původních obyvatel.

» **Národní program pro redukci drogové závislosti a závislosti na alkoholu v domorodých komunitách** (NNADP - *The Native Alcohol and Drug Abuse Program*)¹⁴¹

5.4.3. Problematika užívání tabáku

Přestože se tabák na americkém kontinentu pěstuje a užívá už po tisíciletí, Inuité poznali účinky této pro ně cizokrajné rostliny až v době kontaktu s prvními evropskými průzkumníky, velrybáři a obchodníky v průběhu 17. a 18. století. Byly to především inuitské ženy, které se zasloužily o rozšíření užívání tabáku mezi Inuity. Po sňatcích s dánskými kolonizátory si domorodé ženy zlozvyk většinou osvojily a poté jej přenášely na ostatní rodinné příslušníky. Cigarety rovněž sloužily jako platidlo za maso či kožešiny nebo jako odměna za vykonanou práci (např. výpomoc na lodích při lovu velryb).¹⁴² Tabák se stal později jednou z nedůležitějších komodit v rámci směnného obchodu s Inuity. Tamní obchodní společnosti

---

¹³⁹ Uvedené údaje byly zjištěny na základě stejného již výše představeného průzkumu.

¹⁴⁰ Institut National de Santé Publique de Québec, 2007, [online]

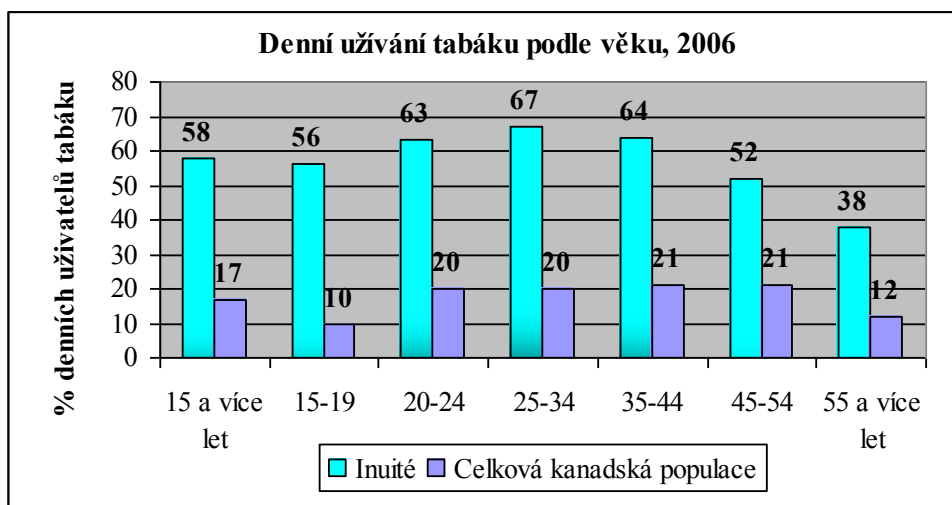
¹⁴¹ Health Canada, 2005, [online], b)

¹⁴² WINTER (2000, 11-12)

(Společnost Hudsonova zálivu založena v roce 1670 a Severozápadní společnost zřízena v roce 1779) mezi sebou vzájemně soupeřili o náklonnost místních Eskymáků a ve snaze získat co největší množství kožešin činili Inuity, ať už úmyslně či nevědomě, závislími na alkoholu a tabáku. Prodejci kožešin nejčastěji inklinovali k té obchodní společnosti, která jim za kožešiny nabídla více zboží či mimořádné dary zejména v podobě kuřiva či alkoholu.¹⁴³

Současná míra konzumace tabáku mezi Inuity je v porovnání se spotřebou celkové kanadské populace extrémně vysoká. Alarmující je především fakt že, míra onemocnění rakovinou plic je mezi kanadskými Inuity nejvyšší na světě, přičemž právě kouření je jedním z hlavních faktorů ovlivňujících rozvoj tohoto typu zhoubného onemocnění. Kue Young, profesor působící na lékařské fakultě Torontské univerzity a jeden z účastníků studie týkající se rakoviny plic mezi Inuity navrhuje, že: „i kdyby všichni Inuité přestali ze dne na den kouřit, následkem dlouhodobého užívání tabáku by pokračoval rozvoj rakoviny plic v širokém měřítku ještě po mnoho dalších let.“¹⁴⁴ Ze statistik vyplývá, že více než 58 % dospělé populace kouří denně, zatímco 8 % kanadských Inuitů užívá tabák jen příležitostně. Z obr. č. 7. plyne, že nejvíce tabáku holdují mladí lidé ve věku 25-34 let a nejméně kuřáků spadá do věkové kategorie 55-ti a více let.

Obr. č. 8, zdroj: TAIT, 2008, [online]

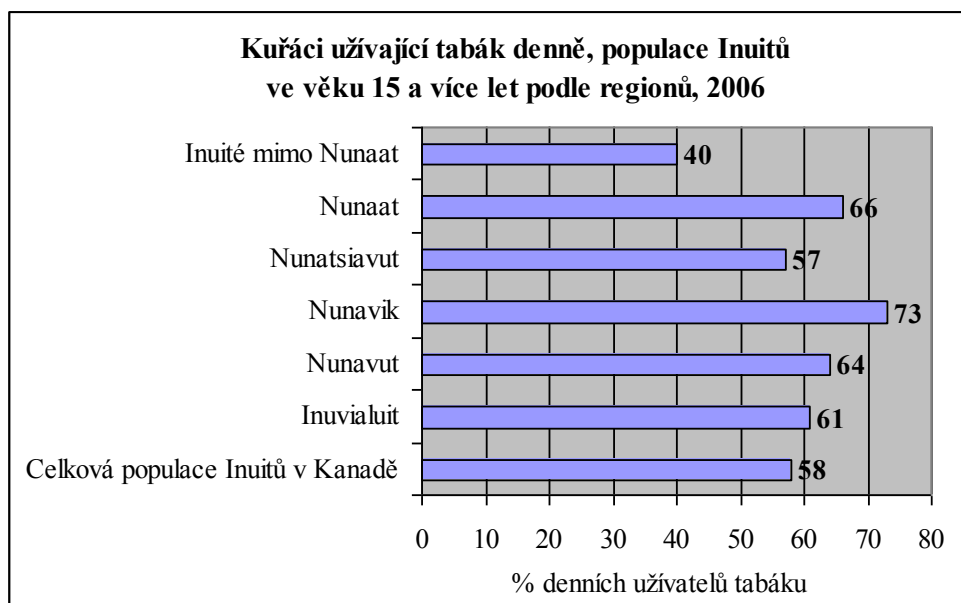
Na základě statistického šetření z roku 2006 bylo rovněž zjištěno, že 6 z 10 těhotných žen (64 %) v inuitském Nunaatu kouří denně, zatímco 17 % těhotných žen užívá tabák jen příležitostně. Denní konzument tabáku vykouří v průměru 12, 7 cigaret, přičemž muži mají v průměru vyšší spotřebu než ženy. Adolescenti ve věku 15-19 let vykouří v průměru 10,4

¹⁴³ HACHÉ, 2009, [online]

¹⁴⁴ ALPHONSO, 2009, [online]

cigaret denně.¹⁴⁵ Inuité podléhají nikotinové závislosti v průměru až třikrát více (58 %) než je tomu u celkové kanadské populace (17 %).

Na národní a regionální úrovni, se hodnoty charakterizující denní užívání tabáku mezi kanadskými Inuity, od předposledního národního sčítání v roce 2001 do doby posledního statistického šetření v roce 2006, příliš nezměnily. V regionech Nunavik, Nunavut a Inuvialuit nedošlo ve zmíněném období k navýšení, ale ani ke snížení spotřeby tabákových produktů. Pro region Nunatsiavut nejsou bohužel k dispozici žádná porovnatelná data. Nekritičtější situace z hlediska denní konzumace tabáku panuje v provincii Nunavik, kde závislosti na nikotinu podléhá více než 73 % Inuitů starších 15 let.¹⁴⁶

Obr. č. 9, zdroj: TAIT, 2008, [online]

Kouření je v inuitských komunitách považováno za velmi běžnou záležitost, kterou většina Inuitů vnímá jako součást svého životního stylu. Děti a adolescenti, kteří se s touto negativní skutečností setkávají již od útlého věku, podléhají zlovyku pod vlivem starších sourozenců a vrstevníků často již v osmi či devíti letech. Ze statistického šetření vyplývá, že téměř polovina dnešní inuitské populace (46 %) začala kouřit již před 15. narozeninami.¹⁴⁷

Na základě mnoha provedených studií bylo zjištěno, že spouštěčem tohoto problému bývá zejména nesprávný příklad v rodině a přístup k tabákovým produktům. Určitý podíl viny na této problematice má však také asimilační politika prováděná v 50. a 60. letech 20. století. Tvrzení, že akulturační proces nastartoval prudší rozvoj sociálních a zdravotních problémů dokládá především fakt, že během 60. a zejména 70. let došlo mezi kanadskými Inuity

¹⁴⁵ NAHO, 2009, [online], d)

¹⁴⁶ TAIT, 2008, [online]

¹⁴⁷ Health Canada, 2007, [online], c)

k dramatickému nárůstu rakoviny plic a to jak u žen tak u mužů.¹⁴⁸ Z velké části přispěl k rozšíření tohoto typu zhoubného onemocnění mezi Inuity také přechod z kočovného na usedlý způsob života. Obchody a obchodní stanice prodávající tabákové produkty a alkoholické nápoje se staly dostupnější a lidé slučováni do větších společenských skupin se začali vzájemně více negativně ovlivňovat. Inuité navyklí životu v relativním pohodlí a zapojení do ekonomického a sociálního systému společnosti, již nebyli nuceni přežívat ze dne na den v nelítostných podmínkách ledové Arktidy a starosti o každodenní obživu, celodenní zaneprázdněnost při shánění potravy a provádění úkonů nutných k přežití, byly nahrazeny nudou a nečinností utápěnou v alkoholu, cigaretách, drogách a hazardních hrách. V porovnání s celkovou nedomorodou populací je většina původních obyvatel Kanady vystavena horším sociálním a ekonomickým životním podmínkám. Z provedených studií vyplývá, že nižší socioekonomický status koresponduje také s vyšší mírou užívání tabáku.¹⁴⁹

Současné preventivní projekty zaměřené na redukci užívání tabákových produktů v inuitských komunitách vykazují několik vážných nedostatků, jež brání jejich úspěšnému naplnění. Jedná se zejména o snahu izolovat užívání tabáku od ostatních projevů návykového chování. Kouření je přímo spojeno se závislostí na hazardních hrách, s užíváním alkoholu, léků na předpis a jiných nelegálních omamných látek a není tedy z hlediska efektivity žádoucí zaměřit se pouze na likvidaci jednoho z uvedených sociálně patologických jevů. Na základě provedených studií bylo například zjištěno, že teenageři domorodého původu závislí na hazardních hrách mají mnohem větší dispozici k tomu stát se kuřákem v porovnání se stejně starými gamblery nedomorodého původu.¹⁵⁰ V rámci preventivních programů se tedy nelze zaměřit pouze na redukci užívání tabáku, ale rovněž na ostatní projevy závislosti jež s kouřením souvisí.¹⁵¹

Za účelem omezování užívání tabákových produktů mezi Inuity v kanadských komunitách vzniká v současné době, především kvůli doposud malé úspěšnosti realizovaných programů, velké množství iniciativ, z nichž nejvýznamnější je **Strategie pro kontrolu tabáku** zaměřující se na redukci jeho užívání a léčbu závislosti v domorodých kanadských komunitách (*First Nations and Inuit Tobacco Control Strategy*). Strategie, spadající pod vládní organizaci *Health Canada*, je realizována za spolupráce vlád, komunit, akademických pracovníků, neziskových organizací, zdravotních pracovníků a praktických lékařů. Speciální důraz je kladen především na kontrolu tabáku mezi těhotnými ženami a mladistvými.¹⁵²

---

¹⁴⁸ Inuit Tapiriit Kanatami, 2009, [online], j)

¹⁴⁹ HACHÉ, 2009, [online]

¹⁵⁰ McKENNITT, 2007, [online]

¹⁵¹ Tamtéž

¹⁵² Third National Conference on Tobacco or Health, 2002, [online]

V současné době se pozornost v oblasti prevence užívání tabáku mezi mládeží, upíná především na zvýšení fyzického pohybu a vytvoření stabilního zázemí pro provozování volnočasových aktivit. Studie ukazují, že děti, jež jsou zapojeny do sportovních aktivit, jsou méně náchylné k užívání tabáku, než ty, jež žádný sport neprovozují. Bohužel mnohé domorodé komunity nemají dostatek financí na vybudování kvalitního zázemí pro podnikání volnočasových aktivit.¹⁵³ Ze statistických údajů z roku 2001 vyplývá, že inuitské děti (0 - 14 let), v porovnání s celkovou kanadskou populací dětí stejného věku, se daleko méně zapojují do skupinových aktivit jako je tanec, lekce hraní na buben atd., což je dáno především omezenou dostupností těchto aktivit v inuitských regionech. Navzdory tomu dnes domorodé děti stále častěji tíhnou spíše k pasivním činnostem jako je sledování televize nebo hraní videoher.¹⁵⁴

Za další klíčový prvek pro boj s nikotinovou závislostí je vedle fyzické kondice považován především speciálně vyškolený tým zdravotnického personálu, který přichází do přímého styku s inuitskou populací a prostřednictvím osobního poradenství tak dokážou efektivně ovlivnit jejich škodlivé návyky. V současné době se proto vlády a instituce zaměřují především na školení profesionálních pracovníků z řad inuitského etnika. Po ukončení tréninkových programů budou pracovníci poskytovat v jednotlivých arktických osadách specializované poradenství poskytující základní informace o preventivních opatřeních, možnostech léčby a jiných důležitých aspektech této problematiky.¹⁵⁵

5.5. Vývoj právního postavení Inuitů v Kanadě

5.5.1. Období aplikace kanadsko-evropského práva

Po nástupu kolonizačního období se kanadská tundra a severní polární oblasti, jež byly po tisíciletí domovem eskymácké populace, staly hlavním těžištěm zájmu evropských obchodníků a badatelů. Díky své izolovanosti podléhali Inuité po staletí na rozdíl od jiných domorodých národů pouze mírným kolonizačním praktikám.¹⁵⁶ K násilnému utlačování inuitské populace docházelo zejména od 40. a 50. let 20. století v souvislosti se zaváděním nového federálního asimilačního plánu (ukončení kočovnického stylu života, zřízení permanentního osídlení, násilná akulturace).

Tradiční inuitské právo bylo pod vlivem misionářů, obchodníků a později příslušníků federálních policejních sborů ustavičně narušováno. Byli to právě členové Severozápadní jízdní

---

¹⁵³ McKENNITT, 2007, [online]

¹⁵⁴ Statistics Canada, 2008, [online], m)

¹⁵⁵ NAHO, 2010, [online], e)

¹⁵⁶ LOUKACHEVA (2007, 22)

policie (dnes pod názvem Kanadská královská jízdni policie), kteří do severních osad zavedli pro domorodou populaci doposud neznámý systém vymáhání práv a uplatňování spravedlnosti. Inuité byli nuceni přijmout a pochopit naprosto odlišné pojetí práva a spravedlnosti, tedy například: umístování odsouzených do vězeňských zařízení či samotný smysl odpykávání trestu za porušování zákonů.¹⁵⁷

Od doby sjednocení britských severoamerických kolonií (Provincie Kanady, Nové Skotsko a Nový Brunšvik), vyhlášení téměř plné nezávislosti nad britskou nadvládou a ustavení kanadské konfederace v roce 1867, se jednou z hlavních priorit národního plánu (především v důsledku neustále se zvyšující kriminality v arktické oblasti) stalo rozšíření policejních stanic na západ a sever země, tedy do oblastí v té době z velké části obývaných domorodou populací.¹⁵⁸ První oddíly policejních příslušníků byly vysílány na území Severozápadních teritorií od 70. let 19. století. V roce 1903 byla na území západní Arktidy zřízena první stálá policejní stanice.¹⁵⁹ Do východních arktických oblastí (území dnešního inuitského teritoria - Baffinův ostrov) byly každoroční pravidelné policejní hlídky vysílány teprve od roku 1922.¹⁶⁰

Inuité se od ostatních původních kanadských obyvatel liší nejen historií, jazykem a jedinečnými kulturními znaky, ale rovněž i právním statutem. Až do roku 1939 nebyli Inuité v rámci kanadské společnosti právně uznáváni a pokládáni za samostatnou domorodou skupinu. Zda byli Inuité klasifikováni jako součást indiánské populace v rámci Královské proklamace vydané britskou vládou v roce 1763, je značně rozporuplné.¹⁶¹ Královská proklamace je vůbec prvním dokumentem zabývajícím se právním statutem domorodé populace kanadské oblasti. Toto nařízení uděluje domorodým skupinám (prvním národům) právo na územní vlastnictví (byly vytyčeny indiánské rezervace), právo lovu a rybolovu a právo rozhodovat o podstoupení částí svého území případným soukromým zájemcům o koupi půdy. Definitivní vlastnický nárok a výhradní právo na odkup půdy však měla vláda britské koruny aby tak zabránila případným zájemcům půdu odkupovat (např. americkým kolonizátorům).¹⁶² Zda se toto právní nařízení vztahovalo také na inuitskou populaci, je dodnes předmětem kontroverzních debat. Někteří myslitelé prohlašují, že se vyhláška právně vztahovala také na oblasti kolem Hudsonova a Jamesova zálivu, tedy na území obývané inuitskou populací.¹⁶³ Přestože toto nařízení již dnes neplní svou původní funkci, práva v ní definovaná jsou dodnes uznávána v rámci kanadské

---

¹⁵⁷ Pauktuutit, 2006, [online]

¹⁵⁸ Royal Canadian Mounted Police [online]

¹⁵⁹ ITK, 2004, [online]

¹⁶⁰ CRANDALL (2000, 36)

¹⁶¹ GETTY - LUSSIER (1983, 317), BONESTEEL, 2006, [online]

¹⁶² U. S. History, [online], The Royal Proclamation of 1763, [online]

¹⁶³ GETTY - LUSSIER (1983, 317), BONESTEEL, 2006, [online]

Listiny základních práv a svobod a dodnes jsou považována za základ právního statusu domorodé populace.¹⁶⁴

V roce 1876 byl schválen tzv. *Indian Act*, zákon poskytující základní právní ochranu indiánskému obyvatelstvu (Prvním národům). Tento zákon se však vztahoval pouze na obyvatele indiánských rezervací.¹⁶⁵ Protože Inuité nebyli tímto zákonem právně uznáni a prohlášeni za tzv. federální zodpovědnost, veškeré výhody z aktu plynoucí byly obyvatelům severních oblastí až do roku 1939 zcela odepřeny (např. právo na vládou poskytovaný balíček finanční pomoci plynoucí do sociálního a ekonomického rozvoje společnosti).¹⁶⁶ V praxi také nebyla vytvořena žádná legislativa odrážející potřeby a zájmy inuitského obyvatelstva.

Na Inuity se až do roku 1939 nevztahovala prakticky žádná federální legislativa. Díky své geografické izolaci a arktickému klimatu nebyli Inuité po dlouhá staletí středem politického zájmu. Teprve v období 2. světové války, kdy se na Arktidu začalo pohlížet jako na strategicky významnou (z vojenského hlediska) a na přírodní zdroje bohatou oblast, byla pozornost upnuta také směrem k inuitskému etniku. V roce 1939 tak byli Inuité na základě rozhodnutí Nejvyššího soudu oficiálně (právně) uznáni jako domorodá skupina s odlišnou historií, jazykem a kulturou. Vládá tímto usnesením převzala plnou zodpovědnost za rozvoj inuitské společnosti. Přestože tímto prohlášením získali Inuité stejná práva jako indiánská populace v roce 1876, k zavádění systému zdravotní péče a federálního školství do inuitských komunit docházelo ve větším měřítku až od 50. let.¹⁶⁷ Z právního hlediska bylo toto nařízení pouze jakýmsi symbolickým skutkem kanadské federální vlády, neboť ve výsledku nebyla Inuitům udělena žádná míra politické autonomie ani poskytnuta možnost převzít alespoň částečnou kontrolu nad vlastním životem a jejich práva a svoboda byla i nadále potlačována.¹⁶⁸

V 50. letech byla zahájen proces akulturace a asimilace inuitského etnika do kanadské většinové společnosti. Děti tak byly vytrženy z původního prostředí a posílány do federálních vzdělávacích zařízení, kde byly přinuceny zapomenout na vlastní jazyk, tradice a kulturu. Hlavním záměrem vlády bylo poskytnout inuitským dětem kvalitní vzdělání a pomoci jim se lépe integrovat do systému mzdové ekonomiky. Odvod dětí od rodiny byl vnímán nejen jako metoda vhodná pro dosažení vyšší akulturační efektivity, ale zejména jako metoda pro urychlení asimilačního procesu. Aby byli rodiče svým potomkům na blízku, z velké části se vzdali nomádského životního stylu a začali se přizpůsobovat životu v podmínkách stálého osídlení. Ne vždy však Inuité podléhali mírným asimilačním praktikám. Pravděpodobně ve snaze zbavit

---

¹⁶⁴ Canadian Charter of Rights and Freedoms, 1982, [online]

¹⁶⁵ Tungasuvvingat Inuit, [online]

¹⁶⁶ SAKU, 1999, [online]

¹⁶⁷ BONESTEEL, 2006, [online]

¹⁶⁸ KULCHYSKI - TESTER (2007, 166)

inuitskou populaci posledních zbytků „kočovnických manýrů“ (možná i z jiných důvodů), bylo v 50. a 60. letech na území provincie Québec (Nunavik) zabito na tisíce lovecky zdatných, tažných psů. Přestože byl tento proces iniciován místními členy policejních oddílů a nikoli prostřednictvím federálního asimilačního plánu, v němž o tomto případu nebyla nalezena ani jediná zmínka, odpovědnost za tento čin nese výhradně federální vláda a provinční vláda Québecu. Tehdejší příslušníci kanadské královské jízdní policie přiznávají likvidaci nemocných či toulajících se psů, jejich úmyslné či systematické zabíjení však popírají. Přestože na některých místech bylo v letech 1950 - 1980 vyhubeno na 80 % všech tažných psů, o jejich systematickém zabíjení doposud neexistují žádné věrohodné důkazy.¹⁶⁹ Až do konce 60. let 20. století byli kanadští Inuité (vyjma udělení volebního práva v roce 1950)¹⁷⁰ prakticky ignorováni a vyloučeni ze všech politických a rozhodovacích procesů.

5.5.2. Počátek boje za samosprávu, organizace bojující za práva kanadských Inuitů, nejdůležitější právní úmluvy

Rozptýlenost drobných nomádských skupin na rozlehlé ploše Arktidy, vzdálenost mezi jednotlivými arktickými obcemi, geografická izolace, nízká vzdělanost inuitského obyvatelstva, jejich nedostatečné povědomí o fungování politického systému státu a nezájem kanadské vlády a veřejnosti o problematiku právního postavení domorodých národů, dlouho bránila politickému sjednocení kanadské inuitské společnosti a vytvoření společného uskupení, jež by hájilo zájmy a práva inuitského obyvatelstva.

Od 50. let byla v severních oblastech zahájena realizace vládního asimilačního plánu, jehož cílem bylo inuitskou populaci plně integrovat do většinové společnosti. Vzhledem k tomu, že Inuité žili zpočátku v málo početných komunitách bez možnosti vzájemného kontaktu, existovalo jen málo příležitostí k setkání většího uskupení a vytvoření politického orgánu hovořícího jednotným hlasem za celou kanadskou inuitskou společnost.¹⁷¹ Na jednu stranu byli Inuité podrobeni akulturačnímu procesu, na druhou stranu se Inuitům dostalo kvalitního vzdělání, moderní zdravotní i sociální péče. Od 50. let začala federální vláda v severních oblastech zřizovat nové vzdělávací instituce a zastaralý školský systém, jež poskytoval nedostatečné vzdělání, nahrazovat systémem komplexním a kvalitním. Během následujících dvou desetiletí dala vláda prostřednictvím aplikace federálního školského systému vzniknout zcela nové vrstvě mladé inuitské inteligence. Děti, které byly do vzdělávacích zařízení posílány,

---

¹⁶⁹ RCMP, 2005, [online]

¹⁷⁰ BONESTEEL, 2006, [online]

¹⁷¹ CBCnews, 2005, [online]

pocházely zpravidla z různých částí arktické oblasti. Na školní půdě tak měli mladí lidé možnost se poprvé sjednotit a zahájit společnou diskusi o problematických otázkách inuitského etnika. V polovině 60. let se mezi vzdělanou domorodou mládeží začínají objevovat první političtí aktivisté volající po nastolení větší soběstačnosti a rovnoprávnosti.¹⁷²

V průběhu 60. let se otázka právního postavení původních národů dostává také do popředí zájmu kanadské veřejnosti. V polovině 60. let byla za podpory akademiků, vysokých církevních představitelů a státních zaměstnanců pocházejících z jižní kanadské společnosti, vytvořena první organizace (orig. *Indian and Eskimo Association*) věnující se problematickým otázkám domorodých menšin. Organizace zahájila spolupráci s vládními agenturami, zkoumala historické právní úmluvy, organizovala a sponzorovala zasedání vládních a domorodých politických aktivistů a dávala tak prostor ke společným diskusím, usilovala o vytvoření politických organizací hájících práva domorodých národů a o zachování jejich kulturního dědictví, zajišťovala domorodému obyvatelstvu přístup k poradenským službám a informacím o právní problematice a realizovala nejrůznější osvětové a vzdělávací programy.¹⁷³ Za podpory členů asociace se Inuitům, po několika letech vyjednávání s kanadskou vládou, podařilo v roce 1971 dosáhnout stanoveného cíle a založit vlastní národní politickou organizaci ***Inuit Tapiriit Kanatami***. InSTITUTE byla ustavena na konferenci v Ottawě za účasti vládních představitelů a 28 inuitských delegátů z různých geografických regionů. V srpnu roku 1972 se v arktické obci Pangnirtung (Baffinův ostrov) poprvé sešli zástupci nově ustanovené organizace aby společně projednali a vymezili základní požadavky, budoucí cíle a priority kanadských Inuitů.¹⁷⁴

» je třeba vytvořit vhodný vzdělávací systém, který by zohledňoval speciální požadavky a potřeby inuitského obyvatelstva a vyvinout takové učební osnovy, jež by zvýhodňovaly a podporovaly inuitský jazyk a kulturu.

» lidem ve všech obcích je třeba zajistit přístup ke kulturně citlivé sociální péči.

» dále je nutné zahájit vyjednávání s vládními představiteli a učinit nezbytné kroky k získání částečné nezávislosti (k udělení autonomie).

» je potřeba čelit restrikcím a předpisům omezujícím lov a rybolov v tradičních loveckých areálech a stanovit rozumné lovecké kvóty.

» dále je nutné zdokonalit a rozšířit radiová spojení do geograficky izolovaných oblastí a urychlit tak komunikační proces nejen mezi severem a jihem, ale i mezi jednotlivými obcemi navzájem.

---

¹⁷² ITK, [online], f)

¹⁷³ BONESTEEL, 2006, [online]

¹⁷⁴ ITK, [online], f)

» předmětem debat se stala také otázka geologického průzkumu a těžby nerostných surovin (ropy, zemního plynu, vzácných kovů apod.) a další otázky.¹⁷⁵

Tab. č. .: *Autonomní území kanadských Inuitů*

Region/teritorium	Vznik	Originální název úmluvy	Reprezentativní regionální instituce
1. NUNAVIK	11. listopadu 1975	<i>James Bay and Northern Quebec Agreement</i>	MAKIVIK CORPORATION (1978)
2. INUVIALUIT	5. června 1984	<i>Inuvialuit Final Agreement</i>	INUVIALUIT REGIONAL CORPORATION (1984)
3. NUNAVUT	1. dubna 1999	<i>Nunavut Land Claim Agreement</i>	NUNAVUT TUNNGAVIK INCORPORATED (1993)
4. NUNATSIAVUT	1. prosince 2005	<i>Labrador Inuit Land Claim Agreement</i>	LABRADOR INUIT ASSOCIATION (1973)

Vytvořeno na základě údajů z citovaných zdrojů

V průběhu následujících desetiletí byly na území Kanady ustaveny čtyři samosprávné jednotky (Nunavik, Inuvialuit, Nunavut a Nunatsiavut) a současně čtyři významné mezivládní regionální instituce, jejichž úkolem je reprezentovat politické zájmy Inuitů jednotlivých geografických oblastí a hájit práva vymezena v jednotlivých úmlouvách uvedených v tabulce. Tyto organizace hrají klíčovou roli při vyjednávání s federální a provinční/teritoriální vládou o otázkách samosprávy. Instituce dohlíží především na plnění závazků stanovených smluvními stranami. Tabulka č. uvádí klíčové údaje důležité pro pochopení následujícího textu.

Prvotní událostí, která nastartovala proces dramatických změn v oblasti právního postavení inuitského obyvatelstva a podnítila boj za rovnoprávnost a autonomii v rámci kanadské společnosti, byla výstavba rozsáhlého hydroelektrického projektu v roce 1971 v oblasti Jamesova zálivu (provincie Québec). Tento masivní vládní plán byl realizován bez předchozího projednání či souhlasu místních Inuitů a Indiánů využívajících přírodní bohatství tohoto regionu po tisíciletí. Někteří z obyvatel se o realizaci vládního plánu dozvěděli pouze z novinových článků. V důsledku zatopení několika oblastí v okolí Jamesova zálivu byly způsobeny nejen nenávratné škody na životním prostředí, ale rovněž zcela zmizely některé domorodé osady, tradiční lovecké areály a mnohé kulturní artefakty jako například pohřebiště dávných předků.¹⁷⁶

¹⁷⁵ ITK, [online], f)

¹⁷⁶ American University, James Bay Project, nedatováno, [online]

V listopadu roku 1975 byla jako kompenzace za škody způsobené realizací projektu a za dlouholetý lhostejný přístup kanadské vlády k otázce práv domorodého obyvatelstva, podepsána první ze čtyř úmluv udělujících Inuitům právo na vlastní území a vlastní samosprávu.¹⁷⁷ Nunavik se tak stal v historii prvním kanadským inuitským autonomním územím. Signatářem úmluvy se stala nejen provinční a federální vláda, ale rovněž energetická společnost Jamesova zálivu (orig. *The James Bay Energy Corporation*) přímo odpovědná za křivdy páchané na tamním domorodém obyvatelstvu. V rámci této dohody byla Inuitům a Indiánům žijících v severním Québecu přiznána kromě vlastnického územního práva a dalších práv vycházejících ze statusu domorodce, také finanční kompenzace v hodnotě 225 milionů dolarů.¹⁷⁸ Zatímco Indiánům bylo přiděleno území o rozloze 5 543 km², Inuité získali větší územní část o rozloze 8 151 km² (Jedná se pouze o území s vlastnickým nárokem). Teritorium na něž se vztahují práva domorodců bylo na základě úmluvy rozděleno do tří kategorií:

- I. Do této kategorie spadají ta území, která mohou využívat výhradně jen příslušníci domorodého etnika. Inuité mají výlučná vlastnická práva na daná území a tedy i výhradní právo na jejich ekonomické využití. (nejmenší část)
- II. Tyto územní jednotky jsou již provinčním majetkem. Nicméně lovit a rybařit mohou v těchto oblastech výhradně příslušníci původních národů. Inuitská autonomní vláda spolurozhoduje o otázkách cestovního ruchu, lovu, rybolovu a lesnictví.
- III. V této části teritoria mají domorodá etnika výhradní práva jen k lovu některých druhů mořských a suchozemských živočichů. Domorodci mají rovněž právo se podílet na ekonomickém rozvoji regionu i na jeho správě.¹⁷⁹

Další úspěch v oblasti politické samosprávy přinesl rok 1984, kdy byla podepsána úmluva zřizující druhou autonomní jednotku - inuitský region Inuvialuit. Zato, že Inuité mohou půdu svých předků využívat jen zčásti (vzdali se exkluzivního práva na využívání většiny území), získali řadu výhod. Inuitům bylo přiznáno odškodnění v hodnotě 152 milionů dolarů se splatností do 14 let, právo na vlastní samosprávu a řada výsad. Inuitům bylo přiděleno území o rozloze 90 600 km² (tj. vlastnický nárok) z čehož 12 980 km² plochy mohou využívat k těžbě ropy, zemního plynu a jiných nerostných surovin (vzácných a obecných kovů apod.).¹⁸⁰ Inuité mají na celém území definovaném úmluvou přednostní právo rybolovu a lovu divoké zvěře (s ohledem na povolené lovecké kvóty a legislativu) stejně jako právo k volnému obchodování

---

¹⁷⁷ ITK, [online], g)

¹⁷⁸ Makivik Corporation, [online]

¹⁷⁹ James Bay and Northern Quebec Agreement, 1975, [online]

¹⁸⁰ Aboriginal Affairs and Intergovernmental Relations, [online]

s legálně získanými masnými produkty na celém území regionu. Vykonávání lovecké činnosti je povoleno rovněž na území národních parků a přilehlých ostrovů. Podmínkou pro provozování lovecké činnosti je získání licence. Inuité však mají právo získat lovecké oprávnění bezplatně. Úmluva rovněž vymezuje jednotlivé druhy divoké zvěře, ryb a ptactva, které mohou být pro subsistenční či komerční účely loveny. V Inuvialuitu mohou Inuité lovit prakticky všechny druhy zvěře vyjma stěhovavých ptáků a to v takovém množství aby uspokojili své subsistenční potřeby.¹⁸¹

V roce 1993 byl po téměř 20tiletém vyjednávání schválen a v dubnu roku 1999 pak oficiálně vyhlášen doposud největší a nejvýznamnější inuitský region Nunavut, který se stal zároveň třetím kanadským teritoriem.¹⁸² Na základě této úmluvy byla Inuitům nové autonomní jednotky přiznána nejen řada nových povinností a závazků a větší odpovědnost za správu a rozvoj školského, zdravotnického, sociálního systému či životního prostředí, ale také zvláštní práva zohledňující domorodý původ inuitského etnika:

» Inuitům bylo přiděleno 350 000 km² kanadské arktické půdy (tzn. mají vlastnický nárok na toto území, některá práva Inuitů se však vztahují na celé teritorium), z toho přibližně 38 000 km² plochy mohou využívat k těžbě nerostných surovin.

» V letech 1993 - 2007¹⁸³ byla Inuitům vyplacena finanční částka v hodnotě 1,148 miliardy dolarů jako kompenzace za dlouholetý lhostejný přístup vlády k inuitské otázce. Za tímto účelem byl v Nunavutu pod záštitou hlavní teritoriální organizace *Nunavut Tunngavik Incorporated* zřízen speciální fond (orig. *Nunavut Trust*), jehož úkolem je získané finančních prostředky spravedlivě a uvážlivě distribuovat do všech sfér inuitské společnosti (vzdělání, zdravotnictví apod.).

» Ve snaze uchránit původní přírodní bohatství arktické oblasti před těžbou či jinou ekonomickou činností a následnou devastací, byly na území Nunavutu zřízeny tři národní parky, plně financované federální vládou.¹⁸⁴

» Inuitům bylo rovněž přiznáno výhradní právo k lovu divoké zvěře (na území vymezeném úmluvou a to na souši i ve vodním prostředí) pro osobní potřebu či komerční účely.

» Inuitům náleží 5 % podíl na zisku ze státem řízené těžby surovinových zásob (ropa, zemní plyn, minerály) na území teritoria, na které se nevážou vlastnické nároky.

» Došlo také ke zřízení celé řady teritoriálních komisí odpovědných za správu a ochranu půdních a vodních zdrojů (orig. *Nunavut Water Board*), fauny a flóry (orig. *Nunavut Wildlife*

---

¹⁸¹ Inuvialuit Final Agreement, 1987, [online]

¹⁸² ITK, [online], g)

¹⁸³ DAHL - HICKS - JULL (2000, 21)

¹⁸⁴ PolarNet, [online]

Management Board) a pobřežních vod. Federální vláda tak Inuitům předala část svých kompetencí.¹⁸⁵

Nunatsiavut je posledním ze čtyř regionů, kde došlo ke zrodu nové vlády a tedy k nastolení autonomie. Stalo se tak 1. prosince v roce 2005 po dlouhých 28 letech vyjednávání mezi provinční a federální kanadskou vládou. Vlastnický nárok se vztahuje na 18 500 km² z celkové rozlohy regionu. Obecný názor k této problematice vyjádřil, za všechny politické představitele a obyvatele inuitských regionů, první ministr Nuntsiavutu Antony Andersen: „Teď když máme možnost jít a vytvářet vlastní programy, tak budou psány a realizovány vládou Nunatsiavutu a ne někým v Ottawě. Od teď máme jistotu, že změny, které se budou v našich životech odehrávat, nám již nebudou nesmyslně vnucovány, ale budou přinášet jediné prospěch a užitek.“¹⁸⁶

Dohody udělují obyvatelům samosprávních celků především právo na povrchovou a podpovrchovou těžbu na části svého území, právo na obnovení a zachování jedinečné kultury a jazyka, právo na ochranu životního prostředí a účast na ekonomickém rozvoji a právo na využívání původních zdrojů obživy tradičními způsoby jako je lov, rybolov, chytání zvířete do pastí a sběr (i pro komerční využití). Inuité tímto převzali také plnou odpovědnost za rozvoj vzdělanosti, řízení systému sociální péče a zdravotnického systému.¹⁸⁷ Inuitům se během čtyř desetiletí podařilo splnit většinu cílů, které si na konferenci v Pangnirtungu předsevzali. Bude však trvat ještě mnoho let, než se stanou finančně nezávislou, ekonomicky prosperující společností a než opětovně nabudou ztracené kulturní identity.

5. 5. 3. 1. Organizace bojující za práva a zájmy kanadských Inuitů

V souvislosti s touto problematikou je třeba zmínit některé nejdůležitější instituce zabývající se právní ochranou inuitské populace. Zatímco pozornost některých organizací je upřena na inuitské etnikum všech geografických oblastí sahajících od ruské sibiřské oblasti, přes Aljašku a kanadské území až po Grónsko, jiné instituce jsou zaměřeny na právní otázky týkající se pouze kanadských Inuitů. Do oné skupiny organizací s širším geografickým zaměřením spadá zejména **Rada Inuitů cirkumpolární oblasti** (orig. ICC - *The Inuit Circumpolar Council*), mezinárodní organizace reprezentující přibližně 160 000 Inuitů. Instituce prosazuje práva a zájmy inuitské populace na mezinárodní úrovni, angažuje se v oblasti politického, sociálního a

---

¹⁸⁵ DAHL - HICKS - JULL (2000, 21)

¹⁸⁶ BLAKE, 2008, [online]

¹⁸⁷ ITK, [online], g)

ekonomického rozvoje, usiluje o zachování kulturního dědictví Inuitů, a bojuje za uznání a dodržování lidských práv tohoto domorodého obyvatelstva ze strany světové veřejnosti.¹⁸⁸

INUIT TAPIIRIT KANATAMI

Tato organizace byla založena v roce 1971 společně s tím, jak si inuitská společnost začala uvědomovat ohrožení vlastních tradic, jazyka a identity.¹⁸⁹ Přestože prvořadým cílem bylo vyjednat s vládou dohodu o území, organizace také začala bránit inuitský jazyk a kulturu, snažila se zlepšit komunikaci mezi inuity, monitorovat nově objevené nerostné bohatství a reprezentovat inuitské zájmy na federální úrovni. Organizace zastupuje všechny kanadské Inuity a pomáhá svým členským organizacím National Inuit Women's Association (Pauktuutit) a National Inuit Youth Council. V roce 1990 organizace změnila své priority a vyčlenila si nové hlavní oblasti svého zájmu: ochranu přírody a udržitelný rozvoj, otázku bydlení a zdravotní péči. Mezi další cíle patří lepší samospráva, zajištění práv inuitů v rámci kanadské legislativy, ekonomický rozvoj a podpora tradic a kultury.¹⁹⁰

PAUKTUUTIT

Tato organizace byla založena v roce 1984 zejména s cílem podpory práv inuitských žen. Za její členy jsou automaticky považovány všechny kanadské inuitské ženy. Organizace si klade za úkol vybudovat ve společnosti lepší povědomí o potřebách inuitských žen a podporovat je v sociální, kulturní a ekonomické oblasti. V otázkách zdraví, spolupracuje s dalšími zdravotnickými organizacemi a podílí se na výzkumných projektech a jiných aktivitách, spojených s problémy alkoholismu, kouření, HIV/AIDS, domácího násilí apod. Mimo tyto problémy usiluje o zastoupení určitého podílu žen v parlamentu a zabývá se otázkou rovnosti inuitských žen s kanadskými. Stejně tak pomáhá ženám prezentovat své zkušenosti na zahraničních konferencích, jako byla například v Pekingu v roce 1995.¹⁹¹

---

¹⁸⁸ ICC [online]

¹⁸⁹ ITK, [online], h)

¹⁹⁰ BONESTEEL, 2006, [online]

¹⁹¹ Tamtéž

NATIONAL INUIT YOUTH COUNCIL

Organizace založená v roce 1994 na prvním shromáždění inuitské mládeže v obci Kuujuaq v regionu Nunavik. Organizace zastřešuje zájmy mládeže ve všech čtyřech inuitských regionech a stará se především o potřeby mladých lidí do třiceti let.¹⁹²

5. 5. 3. 2. Deklarace práv původního obyvatelstva

Deklarace práv původního obyvatelstva (orig. *Declaration on the Rights of Indigenous Peoples*), byla 13. září 2007 po více než dvaceti letech vyjednávání mezi státy přijata valným shromážděním OSN. Úmluva zaručuje individuální i kolektivní práva pro domorodé obyvatelstvo, stejně tak jako právo na vlastní kulturu, zaměstnání, zdravotní péči, vlastní jazyk a další základní otázky.¹⁹³ Úmluva dále říká, že domorodí obyvatelé jsou si rovni s ostatními lidmi a měli by být zbaveni všech forem diskriminace, především těch spojených s jejich domorodým původem. Dále jim přiznává právo na politické postavení a ekonomický sociální a kulturní rozvoj. Kanada, Spojené státy, Nový Zéland a Austrálie, státy které mají největší populaci domorodého obyvatelstva na svém území ale, hlasovali proti schválení této úmluvy.¹⁹⁴

Kanadská vláda se vyjádřila v tom smyslu, že podporuje ducha této úmluvy, ale že některé části dokumentu jsou neslučitelné s kanadským právním řádem. Vláda konkrétně nesouhlasí s články 19, 26 a 28. Článek 19 hovoří o tom, že by vláda měla konzultovat s domorodci všechny legislativní změny, které se jich nějakým způsobem dotknou.¹⁹⁵ Vláda ale namítá, že takováto interpretace je v praxi těžko uskutečnitelná. Dále vláda nesouhlasí s článkem 26, který se týká nároků domorodých obyvatel na půdu, teritoria a zdroje, které domorodci tradičně vlastnili, nebo využívali ke svým potřebám. Vláda ve svém odůvodnění tvrdí, že pokud by tuto smlouvu podepsala, mohlo by to vést, k novým sporům o nároky na území a k neplatnosti smluv, které již s domorodým obyvatelstvem dříve uzavřela. Podobně článek 28 hovoří o možných nárocích domorodců na kompenzace za zabranou půdu a zdroje.¹⁹⁶

---

¹⁹² NIYC, [online]

¹⁹³ Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, 2007, [online]

¹⁹⁴ BBC News, 2007, [online]

¹⁹⁵ Canada.com, 2007, [online]

¹⁹⁶ Tamtéž

5.5.3. Současný význam tradičního zvykového práva v justičním systému

Kanadská ústava dnes Inuitům garantuje nejen právo na vlastní území a samosprávu, ale rovněž právo na obnovení a zachování kulturního dědictví a původního jazyka vymezené ve čtyřech hlavních právních úmluvách.¹⁹⁷ Toto právo je dnes široce uplatňováno nejen při realizaci sociálních, zdravotních či vzdělávacích programů, ale také v oblasti justice. Až do doby udělení samosprávy se na Inuity vztahovala pouze federální legislativa. Díky autonomii však Inuité získali možnost vytvářet také vlastní zákony a do kanadské podoby justičního systému tak zavádět některé dodnes uchované prvky tradičního zvykového práva.

Inuité se dnes potýkají s velkým nárůstem kriminality a to především mezi inuitskou mládeží.¹⁹⁸ Političtí představitelé Nunavutu se však s tímto problémem hodlají vypořádat po svém a to kulturně citlivým způsobem, čemuž odpovídá současná podoba tamního procesního a trestního práva a justičního systému. Nunavut je dnes jedinou kanadskou autonomní jednotkou, kde je od roku 1999 uplatňován tzv. jednostupňový soudní systém. Tento systém nahradil klasický duální soudní systém (teritoriální/provinční soud a Nejvyšší soud) uplatňovaný v ostatních kanadských autonomních jednotkách.¹⁹⁹ Soudce a soudní sbor cestuje přibližně do 85 % arktických komunit. Frekvence návštěvnosti se však odvíjí od frekvence páchaní trestné činnosti. Do obcí, kde je kriminalita nejvyšší, jezdí soudce zpravidla každých 6 týdnů. Tam, kde je páchaní trestné činnosti minimální, přijíždí soudní sbor jen jednou za několik měsíců nebo i jednou za dva roky. Soudní proces je vykonáván v budově obecního úřadu či školních tělocvičnách. Soudní sbor je složen z jednoho soudce, státního úředníka, soudního zapisovatele, žalobce a alespoň jednoho obhájce.²⁰⁰

Tradiční metody sociální kontroly jako šíření pomluv, přehlížení či vyhnání provinilců se díky životu v podmínkách stálého osídlení staly méně efektivními způsoby trestu. Aplikace systému sociální pomoci, sjednocení obyvatelstva do širších společenských uskupení a jejich ekonomická zajištěnost přispěla časem k oslabení pevných příbuzenských svazků a vzájemné závislosti jednoho na druhém. Přestože soudržnost a homogenita tradiční inuitské společnosti byla výrazně narušena a Inuité byli postupem času plně integrováni do kanadského právního a justičního systému, ne všechny tradiční metody sociální kontroly ztratily svou původní funkci

---

¹⁹⁷ Canadian Charter of Rights and Freedoms, 1982, [online]

¹⁹⁸ STANĚK, 2005, [online]

¹⁹⁹ The Traditional Inuit Justice System, 2007, [online]

²⁰⁰ Nunavut Court of Justice, 2002, [online]

a význam.²⁰¹ Některé prvky zvykové práva jsou dnes v inuitské společnosti doposud uplatňovány a společností široce akceptovány.

V případě menších přestupků mají provinilci možnost podstoupit nejprve tzv. „ozdravná sezení“, kdy jsou Inuité povinni předstoupit před radu stařešinů a podrobit se její domluvě. Mladí lidé jsou informováni především o důsledcích páchaní trestných činů a nabádáni k nápravě. Inuité jsou nuceni se nad špatným jednáním zamyslet a do budoucna se společensky nepřijatelnému jednání raději vyhnout.²⁰² V případě vážnějších přestupků jsou provinilci vysíláni na dobu několika měsíců do izolace, kde jsou pod vedením staršího zkušeného lovce povinni vypomáhat při loveckých výpravách a plnit to, co se od nich očekává (jedná se tedy o „vykonávání klasických veřejně prospěšných prací“). Mladí lidé tak mají čas přemýšlet nad činy, kterých se dopustili. V některých případech je provinilci odpuštěno, ale pouze tehdy, pokud lidé v obci (rada stařešinů) věří, že se podobného přestupku již znovu nedopustí.²⁰³ Mezi hlavní příčiny vysoké kriminality a některé nedostatky současného inuitského justičního systému patří především:

- » malá pravomoc regionálních institucí
- » chybí místní soudci a právníci z řad Inuitů
- » malá podpora a kvalifikovanost policejních jednotek
- » chybí psychologové a centra pro závislé na drogách
- » politici spolupracují s kriminálními živly
- » snadný přístup mladých lidí ke zbraním
- » vysoká nezaměstnanost
- » izolovanost oblastí²⁰⁴

6. Střet Inuitů s „moderní civilizací“ - průběh integrace, socializace, dopady a výzvy

6.1. Misijní činnost a rozvoj vzdělanosti

Misionáři, nositelé křesťanského učení a vzdělanosti, sehráli v oblasti transformačního procesu domorodé společnosti zásadní roli. Hlavním záměrem misionářů nebylo odlišným

---

²⁰¹ Pauktuutit, 2006, [online]

²⁰² The Traditional Inuit Justice System, 2007, [online]

²⁰³ Pauktuutit, 2006, [online]

²⁰⁴ STANĚK, 2005, [online]

kulturním hodnotám a náboženským představám Inuitů porozumět, ale vytlačit je a nahradit „vyššími“ kulturními hodnotami a evropským způsobem smýšlení.²⁰⁵

6.1.1. Historie misijní činnosti a první působení misionářů na kanadském území

První misionáři začali na území dnešní Kanady pronikat již od počátku 17. století v době vzniku prvního stálého a francouzského osídlení a ustavení francouzské zámořské kolonie - Nové Francie.²⁰⁶ Nejrůznější církevní řády, v první řadě jezuitští misionáři, podporováni katolickou vládou Nové Francie, prováděli aktivní misijní činnost zpočátku pouze mezi tehdejšími místními, ale postupně i vzdálenějšími indiánskými kmeny v průběhu pokračující kolonizace severoamerického vnitrozemí.

Na severu mezi kanadskými Inuity byla misijní činnost zahájena mnohem později a její počátky se datují do doby vzniku první misijní stanice na Labradoru v osadě Nain v roce 1771.²⁰⁷ Mezi prvními tehdejšími misionáři, byli také příslušníci sekty moravských bratří, kteří zakládali misie v nejdlejších částech světa a jejichž činnost je spojována především s šířením vzdělanosti a křesťanství mezi Inuity na Labradoru. Moravští bratři byli jednou z větví protestantské církve a jejich historie se datuje od roku 1457, kdy z popudu bratra Řehoře ve východočeském Kunvaldu vznikla Jednota bratrská (Jednota českých bratří). V roce 1625 vydal císař Ferdinand II. dekret, který uznával pouze římskokatolické vyznání, nekatolíci byli postaveni mimo zákon a byli perzekuováni, stíháni nebo vyhnáni.²⁰⁸ Příslušníci jednoty bratrské byli, v letech 1722-1781 v důsledku náboženské nesvobody, nuceni uprchnout do exilu do saského města Herrnhut (česky Ochránov), kde byla v roce 1727 jejich činnost opět obnovena.²⁰⁹ Jednalo se vesměs o potomky Jednoty bratrské ze severní Moravy - odtud název Moravští bratři. Od 18. století začali zakládat křesťanské osady a školy prakticky na všech kontinentech. Moravští misionáři jsou považováni za průkopníky misionářské činnosti mezi Indiány na americkém východě. Dále moravští bratři přes 200 let působili také mezi kanadskými Inuity a to, jak již bylo zmíněno, především na Labradoru.²¹⁰ Jejich tamní ranou přítomnost připomíná nejen latinka, kterou Inuité píší, ale také poměrně rozšířené inuitské jméno Amos.²¹¹

---

²⁰⁵ CRANDALL (2000, 35)

²⁰⁶ JINDRA - ROVNÁ (2000, 26-28)

²⁰⁷ Newfoundland and Labrador Heritage, nedatováno, [online]

²⁰⁸ NOVOTNÝ (2008)

²⁰⁹ Moravian, historicko-vlastivědná společnost, nedatováno, [online]

²¹⁰ NOVOTNÝ (2008)

²¹¹ JINDRA - ROVNÁ (2000, 20)

První misionáře Inuité neměli příliš v lásce a nevívali je stejnou měrou jako vítali například první obchodníky. Svědčí o tom tragická událost, která se odehrála v roce 1752 poblíž osady Makkovik na Labradoru, kde byli John Christian Erhardt a šest dalších misionářů zabiti místními obyvateli, když se po udělení souhlasu britské vlády, pokoušeli založit na Labradoru moravskou misi. O další a tentokrát úspěšný pokus o založení první misijní stanice na Labradoru se zasloužil především moravský misionář Jens Haven, který si díky milé povaze a především znalosti inuktitutu, brzy získal náklonnost místních obyvatel. Během prvního desetiletí působení misionářů na Labradoru byly založeny první misijní stanice v osadě Nain, Okak a Hopedale²¹² a během následujících let postupně položeny institucionální základy a zaveden všeobecný systém odpovídající evropským společenským pravidlům - školy, kostely, justiční systém, nejrůznější křesťanské obřady a slavnosti. První kanadský inuit jenž byl 19. února roku 1776 na Labradoru pokřtěn a přijal nové jméno Detrus, byl bývalý šaman jménem Kingmingusilk.²¹³

6.1.3. Vliv misionářů na vzdělanost Inuitů, misijní školy

Již od příchodu prvních misionářů ve 2. polovině 18. století byli Inuité soustavně vedeni k tomu aby zapomněli na své vlastní tradice a kulturu a přijali moderní způsob života dle vzoru „vychované“ většinové kanadské společnosti. Pokusy misionářů o edukaci domorodé populace byly zpočátku neúspěšné. Předsudky ve společnosti, odlišné kulturní praktiky a náboženské představy domorodé společnosti bránily efektivnímu šíření vzdělanosti a upevňování křesťanských myšlenek. Misionáři museli proti mnohým tradičním inuitským kulturním praktikám a vžitým představám ostře vystupovat. Kritizovány byly zejména společenské zvyky jako vzájemná výměna žen mezi muži, polygamie, infanticida, senilicida či zasnuby novorozenců. Misionáři však zakázali prakticky vše, co považovali za „pohanské“ tedy i tradiční rituály jako tanec doprovázený bubny, zpěv či víru v zázračnou moc amuletů. Současně za eliminace odlišných kulturních praktik se misionáři snažili také o zavádění nových křesťanských zásad. Jednou z nich byl například každonedělní zákaz provozování lovecké činnosti.²¹⁴

Misionáři zpočátku usilovali zejména o akceptaci patřičných křesťanských morálních hodnot, jež by odpovídaly evropským pravidlům chování. Na obyvatele arktické oblasti bylo tehdy často pohlíženo jako na primitivní divochy bez smyslu pro morálku, slušného vychování a bez schopnosti rozlišovat mezi správným a špatným jednáním. První misionáři na Labradoru

---

²¹² The University of Toronto Libraries, nedatováno, [online], a)

²¹³ CROWE (1974, 139)

²¹⁴ CRANDALL (2000, 35-36)

byli například šokováni krutostí, s jakou Inuité zacházeli se svými psy. V jiných případech měli Eskymáci zase například sklony k lenosti a byli často spokojeni s tím, co dokázali v misijních stanicích vyžebrot.²¹⁵ Inuité však vykazovali i mnohé další „barbarské“ a pro Evropany zcela nepřijatelné projevy chování, které byly pod vedením misionářů postupně potlačeny a nahrazeny způsoby novými a společensky přípustnými. Náročným úkolem misionářů bylo rovněž Inuitům vštípit alespoň minimální hygienické návyky a změnit jejich obecný pohled na gramotnost a všeobecnou vzdělanost jako na nepříliš důležitou součást jejich života.

První neformální vzdělávací instituce v severních oblastech byly zakládány při misijních stanicích na Labradoru již na počátku 90. let 18. století. Teprve později v průběhu 60. let 19. století byly první samostatné vzdělávací instituce (anglikánské a katolické misionářské školy) zakládány rovněž i ve vzdálených arktických oblastech (na území Severozápadních teritorií).²¹⁶ Hlavním posláním misijních škol bylo „zcivilizování“ a pokřesťanštění původních obyvatel. Moravští misionáři vedli jednoduché kurzy čtení, psaní, počtů a základy křesťanského učení. Misionáři se většinu svého času zaměřovali především na vzdělávání žen a dětí, neboť právě tato strategie byla z hlediska náboženské transformace považována za nejúčinnější. Děti byly vyučovány v průběhu dne, zatímco vzdělávací kurzy pro dospělé probíhaly zpravidla ve večerních hodinách.

Inuité byli vyučováni výhradně ve svém rodném jazyce inuktitutu. Misionáři, kteří plyně hovořili eskymáckým jazykem, se zabývali především překladatelskou činností. Do inuitštiny překládali zejména biblické texty jako žalmy a chvalozpěvy či některé úryvky z Nového zákona. V roce 1809 byl do eskymáckého jazyka (labradorského dialektu) přeložen první kancionál a v roce 1826 pak celý soubor Nového Zákona.²¹⁷ Předtím než byl Inuitům představen vlastní písemný systém, byla slova zapisována latinkou tak, jak se vyslovovala. Z důvodu existence velkého množství arktických dialektů tak ve výsledku existuje několik slov stejného významu, jež se ale píšou různým způsobem. Např. slovo reprezentující osoby evropského původu - *qallunaaq* či *kabloona* se píše odlišně, ale vyslovuje podobným způsobem.²¹⁸ Za otce paralelně používaného inuitského slabičného písma je považován anglikánský misionář Edmund James Peck, jež se mimo jiné zasloužil také o výstavbu první misijní stanice na území dnešního Nunavutu (Baffinův ostrov). Základ inuitského písma byl převzat z jednoho z indiánských jazyků v roce 1894. Edmund James Peck stanovil pro

---

²¹⁵ The University of Toronto Libraries, nedatováno, [online]

²¹⁶ CBC Digital Archives, 2003, [online], a)

²¹⁷ The University of Toronto Libraries, nedatováno, [online]

²¹⁸ STRUDWICK (2004, 13)

eskymácký jazyk gramatická pravidla a za jeho nejcennější práci v lingvistické oblasti je považována tvorba anglicko-eskymáckého slovníku.²¹⁹

Vedle vzdělanosti se misionáři angažovali i v mnoha jiných pro Inuity prospěšných oblastech. Zakládali první nemocnice, poskytovali základní zdravotní péči, bojovali s konzumací alkoholu a užíváním tabáku, pomáhali zanedbávaným sirotkům, bojovali s infanticidou a jinými nehumánními tradičními praktikami, vštěpováním správných morálních zásad usilovali mezi domorodou populací o snižování trestné činnosti a omezováním konfliktů a sporů o šíření míru a harmonie.²²⁰

Misijní školy se zpravidla podřizovaly loveckým sezónám a nomádskému životnímu stylu domorodé populace a proto úroveň vzdělanosti byla mnohdy velmi nízká. Misionáři navíc poskytovali jen základní a tedy nedostatečné vzdělání a za své úsilí dostávali od federální vlády jen velmi malou finanční podporu. Vzdělání bylo navíc poskytováno pouze zlomku inuitské populace, Inuitům žijícím v západní arktické oblasti se vzdělání nedostalo prakticky vůbec a jen velmi málo obyvatel dokázalo, i po dlouholetém úsilí misijních škol, plyně číst a psát.²²¹ Navzdory tomu však anglikánští a katoličtí misionáři překonali největší obtíže spojené s kulturní a jazykovou bariérou a umožnili domorodém obyvatelstvu se snáze přizpůsobit životu, jež následoval.

Od 50. let byla v severních oblastech zahájena realizace vládního asimilačního plánu, jehož cílem bylo inuitskou populaci plně integrovat do většinové společnosti. Nedostatečný vzdělávací systém misijních škol byl proto od 50. let 20. století postupně nahrazen komplexním školským systémem plně financovaným federální vládou.

6.1.4. Období 50. a 60. let 19. století - snaha o zánik inuitské kultury

V průběhu 50. a 60. let 20. století zažili Inuité v rámci vládou řízeného asimilačního plánu řadu dramatických změn. Při jejich zavádění se nebral žádný ohled na potřeby původních obyvatel a na zvláštní přístup při jejich provádění, ale naopak došlo k přísnému prosazování a násilné disciplíně, jejíž cílem bylo obrátit pohany na křesťanskou víru a stanovit takové normy a pravidla chování a takový systém vzdělávání, který by co nejrychleji a nejúčinněji „převychoval“ inuitské obyvatelstvo k obrazu „civilizovanému“.

Na rozdíl od misijních škol, jež preferovaly výuku v inuktitutu, se jediným povoleným jazykem v rámci federálního školského systému stala angličtina. Jestliže děti promluvily jen jediné slovo ve svém rodném jazyce, byly bity či jinak fyzicky trestány. Ne ve všech arktických

---

²¹⁹ LAUGRAND, nedatováno, [online]

²²⁰ CROWE (1974, 149)

²²¹ KRAUTER - DAVIS (1978, 29 - 30)

oblastech však inuktitut upadal stejnoměrně. V oblastech, kde se obyvatelé s velrybáři, obchodníky a misionáři stýkali jen zřídka, nebyla angličtina do eskymáckého jazyka nijak výrazně infiltrována a inuktitut si tak do značné míry udržel svou původní podobu. Naopak v oblastech, kde docházelo k častému kontaktu s nositeli západní civilizace (např. Baffinův ostrov, Labrador apod.), došlo k úpadku domorodého jazyka již dávno před zahájením násilné akulturace.²²²

Federální vláda při zavádění asimilačního plánu nedomýšlela některé závažné skutečnosti a to např. budoucí uplatnění studentů. Mladí lidé, obohaceni o nové vědomosti a dovednosti, nebyli po ukončení povinné školní docházky schopni v izolovaných arktických osadách nabitě vědomosti uplatnit. Tito lidé se odcizili vlastním kulturním hodnotám a zároveň nebyli schopni konkurovat vzdělanější vrstvě na jihu Kanady. Necitlivá asimilační politika (kulturní likvidace, násilné přesídlení a zpřetrhání rodinných svazků) 50. a 60. let vedla v konečném důsledku ke vzniku četných sociálních a ekonomických problémů, které přetrvávají dodnes a se kterými se dnes federální vláda musí těžko vyrovnávat.

Až do roku 1969, kdy za školský systém v arktických komunitách převzala plnou odpovědnost federální vláda, bylo vzdělávání iuitských dětí zcela v rukou anglikánských a katolických misionářů. Při jedné z vládních inspekcí federálních škol však byly odhaleny děsivé skutečnosti. Školy a bytové jednotky byly nedostatečně vytápěné, zchátralé a přeplněné. Mnoho dětí trpělo podvýživou, bylo vystavováno fyzickému trýznění, sexuálnímu zneužívání a jinému nelidskému a hrubému zacházení. Ačkoli ještě v letech 1955 - 1969 byly některé školy v Severozápadních teritoriích řízeny příslušníky církve, kontrola nad jejich správou již plně spadala pod federální vládu. V polovině 70. let bylo od systému federálního školství řízeného příslušníky anglikánské a katolické církve zcela upuštěno.²²³

6.2. Obchod a integrace do ekonomického systému

Po celá tisíciletí žili Inuité v souladu s přírodou a živili se lovem a sběrem. Pro zajištění ekonomické prosperity celé společnosti byla nezbytná vzájemná spolupráce a společné sdílení úlovků. Dosáhnout stále ekonomické prosperity však bylo v důsledku neustále se měnících klimatických podmínek prakticky nemožné. Přestože Inuité vynalezli řadu vysoce sofistikovaných technologií (thulové - vytváření potravinových zásob ve skalních skulinách) potřebných pro přežití v drsném arktickém prostředí, zajistit dostatek obživy pro celou komunitu na delší časové období vyžadovalo mnohdy značné úsilí a proto Inuité nezřídka trpěli hladem.²²⁴

---

²²² BILLSON - MANCINI (2007, 132)

²²³ CBC Digital Archives, 2003, [online], a)

²²⁴ MCGHEE (1994)

Tradiční nezabezpečenost byla postupem času nahrazena ekonomickou jistotou v podobě stabilnějšího materiálního a potravinového zázemí. Přestože k prvním kontaktům mezi velrybáři a původní arktickou populací a tedy prvotním snahám o materiální výměnu docházelo již od konce 16. století (v této době pouze na labradorském pobřeží), k transformačním změnám tradičního ekonomického systému inuitské společnosti docházelo ve větším měřítku teprve v průběhu 18. století, kdy byly Inuité díky svým výborným loveckým dovednostem, aktivně zapojeni do komerčního lovu velryb.

Evropští velrybáři pohlíželi na obyvatele arktické oblasti nejen jako na obchodní partnery, ale také jako na zdroj levné a snadno využitelné pracovní síly.²²⁵ Výměnou za potraviny a předměty jako byly nože, jehly, pušky, střelivo, oblečení, tabák, nářadí apod. poskytovali Inuité Evropanům nejen kožešiny, maso, psy, mroží kly a velrybí kosti, ale také cenné rady a vědomosti užitečné pro přežití v chladném klimatu. Evropští velrybáři a později obchodníci přinesli do inuitské společnosti nové ekonomické příležitosti. Do komerčních aktivit byli najímáni a zahrnováni nejen muži, ale i ženy a děti. Rodiny proto často tábořili v blízkosti velrybářských stanic a učili se anglickému jazyku potřebnému pro komunikaci s evropskými zaměstnavateli. Zatímco muži asistovali při lovu velryb, ženy pro velrybáře zpracovávaly a čistily kůže, vařily, praly a šily oděvy.²²⁶ Základem inuitské ekonomiky se stala především Evropany vyhledávaná velryba grónská a běluha mořská. Každé léto Inuité chytli a zpracovali na několik set mohutných kytovců. Komerční lovecké aktivity tak byly plně integrovány do inuitské ekonomiky a díky častějšímu kontaktu s Evropany nastartovaly proces socializace domorodé etnika. Mzda za vykonanou práci byla Inuitům vyplácena ve formě naturálií. Jako platidlo sloužily především evropské výrobky, velrybí maso a tzv. mattak - tučná velrybí kůže, oblíbená a často vyhledávaná pochoutka a součást tradiční inuitské stravy.²²⁷ Tabák, alkohol, zbraně, střelivo a další předměty směnného obchodu se brzy staly nedílnou součástí každodenního života obyvatel arktické oblasti. Velmi vítaným artiklem byly také staré velrybářské lodě které Inuitům umožnili zahájit vlastní komerční aktivity.²²⁸

Život Inuitů se v průběhu 19. století díky aktivitám velrybářů podstatně změnil. Velrybáři, především ze Skotska a Ameriky, přinesli do inuitské společnosti nejen ekonomické změny a inovace, ale také nové kulturní prvky např. hudbu (resp. hudební nástroje - housle, akordeon, foukací harmoniku, harfu), tanec či společenské hry, které Inuité postupně vnesli do svého tradičního uměleckého života.²²⁹ Střelné zbraně nahradily některé tradiční málo efektivní

---

²²⁵ TAGALIK, nedatováno, [online]

²²⁶ BONESTEEL, 2006, [online], CROWE (1974, 107)

²²⁷ FREEMAN (1998, 24, 64)

²²⁸ BONESTEEL, 2006, [online]

²²⁹ Inuit Art Foundation, nedatováno, [online], a)

způsoby lovu a výrazně tak přispěly k redukci výskytu hladomorů a podvýživy.²³⁰ Na druhou stranu to byli právě velrybáři, kteří inuitské ženy a muže učinili závislé na alkoholu a tabáku a mezi domorodou populaci zavlekli první těžké choroby (spalničky, chřipku, syfilis a tuberkulózu). Nemoci a závislost na omamných látkách měly negativní dopad na celkovou ekonomickou prosperitu inuitské společnosti a staly se tak hlavní bariérou ekonomického rozvoje.

Na konci 19. století/počátkem 20. století, kdy se v Evropě snížila poptávka po velrybích kosticích jako hlavním materiálu pro výrobu dámských krinolín a v arktických vodách došlo k dramatickému úbytku a téměř úplnému vyhubení velrybích populací (především velryby grónské), bylo od komerčního lovu velryb v severních mořích zcela upuštěno.²³¹

V důsledku snížení poptávky po velrybích produktech, byla pozornost evropských velrybářů zaměřena na obchod s kožešinami, který se stal ekonomicky výhodnějším. Inuité tak byli plně zapojeni do obchodu s kožešinami a velryby byly loveny již jen za účelem obživy, nikoli za účelem zisku. Obchod se orientoval především na výkup kožešin lišek polárních, jež se pro své jedinečné vlastnosti staly symbolem krásy a luxusu bohatých vrstev společnosti. Inuité po dlouhá desetiletí adaptování k lovu kytovců tak byli nuceni si osvojit novou techniku lovu - kladení pastí. Zatímco lov velryb byl založen na týmové spolupráci, „trapping“ neboli chytání zvířete do předem připravených nástrah, bylo spíše individuální záležitostí. Zatímco komerční lov velryb zaručoval stálou ekonomickou prosperitu a přinášel dostatek obživy, první polovina 20. století je charakterizována střídavými obdobími blahobytu a ekonomické nejistoty.²³²

Ne vždy bylo s Inuity nakládáno rovnocenně. Upřednostňování byli zpravidla lovci, kteří obchodníkům přinášeli vysoce ceněné kožešiny lišky polární. Ve 20. letech 20. století, kdy byl o liščí kožešiny obrovský zájem, se jejich výkupní cena v arktické oblasti pohybovala zpravidla kolem 63 až 70 dolarů/kus. Prodejní cena na jihu pak činila přibližně 500 dolarů/kus. Lovci, kteří se proto odvážili obchodníkům nabídnout pouze méně hodnotné tulení kůže, mroží kly či kůže karibů, byli na místě propuštěni. Existují také doklady o tom, že úspěšnější lovci a jejich rodiny byli v období kritického nedostatku potravy patřičně zaopatřeni. Naopak rodiny méně úspěšných lovců byly bez pomoci ponechány vlastnímu osudu, kdy často zemřely na následky podvýživy.²³³ Ve 30. letech byl obchod s liščími kožešinami negativně poznamenán světovou hospodářskou krizí. Na konci 30. let se situace mírně zlepšila, ovšem v průběhu 40. let, kdy se lišky staly v důsledku nadměrného lovu poměrně vzácným živočišným druhem a kdy se

---

²³⁰ CRANDALL (2000, 32)

²³¹ BONESTEEL, 2006, [online], CROWE (1974, 149)

²³² Inuit Art Foundation, nedatováno, [online], a)

²³³ CRANDALL (2000, 33-34)

veřejnost začala angažovat v boji proti jejich vybíjení, poptávka po kožešinách dramaticky poklesla.²³⁴ Inuité tak přišli o hlavní zdroj příjmu a byli plně odkázáni na pomoc federální vlády.

K introdukci mzdového systému a systému tržního hospodářství do severních oblastí došlo poměrně nedávno (po 2. světové válce). Ve snaze integrovat Inuity do mzdové ekonomiky, zřídila federální vláda v jednotlivých komunitách umělecká centra pro výrobu tradičních řemeslných výrobků. Přestože Inuité byli zapojeni do mzdového systému, tradiční aktivity jako lov a sběr zůstaly i přes intenzivní proces komercializace a globalizace nadále podstatnou součástí inuitské ekonomiky. Mnozí obyvatelé severních oblastí dnes vykonávají tzv. „smíšenou ekonomickou činnost“, která zahrnuje jednak práci za mzdu a jednak praktikování tradičních loveckých aktivit. Vzhledem k neúměrně vysokým cenám potravin na místních trzích je pro Inuity ekonomicky výhodnější nahrazovat moderní potravu dostupnější a nutričně vyváženější tradiční stravou.²³⁵

V současné době se však od praktikování smíšené ekonomiky začíná pomalu upouštět. Mladá generace, poznamenaná řadou politických, ekonomických a sociálních změn, dnes ztrácí o „tradiční druh profese“ zájem. Nedostatek zájmu o účast na loveckých aktivitách je způsoben několika faktory:²³⁶

- 1.) Snadný přístup k potravinám činí mladou generaci pohodlnou a závislou na moderním ekonomickém systému.
- 2.) Někteří obyvatelé severních osad jsou mnohdy zaneprázdňeni domácími povinnostmi a školními či pracovními závazky a na několikadenní lovecké výjezdy jim tak nezbývá mnoho času. Lovecké a rybářské aktivity se pro pracující obyvatele stávají spíše víkendovou a prázdninovou záležitostí.
- 3.) Mladí Inuité dávají větší přednost sportovním aktivitám (hokej, basketbal či baseball apod.) před účastí na loveckých výpravách.²³⁷ Velké množství dětí a mladistvých dává zase přednost spíše pasivním činnostem (hraní videoher, sledování televize).
- 4.) Kdysi kočující národ dnes musí za účelem lovu cestovat do vzdálených oblastí daleko od svých komunit. Ne všichni mladí lidé však mají k dispozici dostatek finančních prostředků na nákup většího množství paliva.
- 5.) Inuité jsou v současné době nuceni vynakládat také velké množství finančních prostředků na nákup loveckého vybavení. V Arktidě je však pořízení a údržba kvalitní lovecké výbavy

---

²³⁴ Tamtéž

²³⁵ BIRD, 2002, [online]

²³⁶ CONDON - COLLINGS - WENZEL, 1995, [online]

²³⁷ Tamtéž

vzhledem k nízkým příjmům obyvatel a několikanásobně vyšším cenám zboží a nafty velmi nákladnou záležitostí a proto ne každý se může loveckých výprav účastnit.

Lovecké aktivity dnes v inuitském Nunaatu praktikuje na 68 % populace starší 15 let. Lov a rybolov zůstává hlavní doménou převážně starší generace Inuitů (nad 40 let).²³⁸ Pro některé obyvatele arktických komunit jsou však lovecké výpravy již jen příležitostnou aktivitou. Mladí Inuité dnes plně zapojeni do moderního ekonomického systému již nepohlíží na loveckou činnost jako na profesi na plný úvazek, ale už jen jako na koníček či životní styl.

Výroba tradičních uměleckých výrobků je v současné době jedním z nejvýznamnějších odvětví ekonomiky Nunavutu. Do některého z uměleckých oborů je více či méně zapojeno přes 27 % tamní populace. Inuitské umění si získalo značný obdiv a uznání ze strany širokého světového publika. Rozvíjí se však i jiné moderní umělecké obory zejména kinematografie.²³⁹ Pro svou kulturní jedinečnost a přírodní bohatství je Nunavut hojně vyhledávanou turistickou destinací. Odhaduje se, že tuto zemi každoročně navštíví na 18 000 zahraničních turistů. Cestovní ruch je zaměřen především na dobrodružnou turistiku (rybolov, vyhlídkové plavby, lovecké aktivity, kempování v přírodě apod.), eko-turismus nebo také na realizaci nejrůznějších vzdělávacích programů.²⁴⁰ Nunavut disponuje širokým surovinovým potenciálem. Podle posledních geologických průzkumů se na území inuitského teritoria nachází přibližně 20 % veškerých kanadských surovinových zásob. V roce 2007 bylo do průzkumu a vyhledávání nerostných surovin investováno přes 230 milionů dolarů. Nunavut má obrovské zásoby zlata, diamantů, uranu, kovů, ale také ropy a zemního plynu, která by měla v budoucnu dostatečně zabezpečit energetické potřeby tamního obyvatelstva. Obrovské investice plynou také do rozvoje rybářského průmyslu, stavebnictví a těžby nerostných surovin.²⁴¹

6.3. Snahy o zachování národního dědictví

První etnografové věřili, že kontaktem se západní civilizací a cizími kulturními elementy, dojde dříve či později k degradaci a úplnému vymizení veškerých jedinečných kulturních projevů inuitské společnosti.²⁴² Historie však ukázala, že Inuité si, navzdory násilným asimilačním praktikám a intenzivním snahám federální vlády o eliminaci odlišných kulturních

---

²³⁸ TAIT, 2008, [online]

²³⁹ V roce 2001 byl natočen vůbec první celovečerní inuitský film - *Atanarjuat (The Fast Runner)*

²⁴⁰ Government of Nunavut, nedatováno, [online], b)

²⁴¹ Government of Canada, 2010, [online]

²⁴² LAUGRAND - OOSTEN (2010, 372)

projevů domorodých národů, dokázali uchovat nejen některé původní společenské hodnoty, zvyky a tradice, ale na mnoha místech udržet také poměrně aktivní znalost svého mateřského jazyka.

Nunavut jako region s největším zastoupením inuitské populace, dnes aktivně bojuje a zachování hmotného i duševního kulturního dědictví a o záchranu inuitského jazyka. V 50. letech byl inuktitut jako hlavní vyučovací jazyk z učebních osnov zcela vypuštěn a nahrazen dominantnější angličtinou a francouzštinou. Do školních osnov byl inuktitut znovu zaveden teprve v polovině 70. let, tedy po téměř 30letém striktním zákazu jeho používání. Ačkoli kanadská ústava dnes zaručuje všem etnickým menšinám právo na výchovu a vzdělávání ve svém původním jazyce na všech mateřských, základních a středních školách, Inuité tohoto práva nedokážou doposud efektivně využít. Problémem je zejména nedostatek inuitských učitelů hovořících plynou inuitštinou a stejně tak nedostatečné množství vzdělávacích materiálů a školních učebnic tištěných v inuitském rodném jazyce.²⁴³

Tab. č. 1: Procento Inuitů, jež bylo v posledním roce studia na základní nebo střední škole vyučováno v inuitštině či mělo v tomto roce alespoň inuitského učitele, inuitská populace ve věku 15 a více let, 2006

Region	V posledním roce studia na základní či střední škole:	
	Jsem měl/a inuitského učitele (%)	Jsem byl/a vyučován/a v inuktitutu (%)
Kanada	38	42
Nunatsiavut	32	27
Nunavik	65	71
Nunavut	48	61
Inuvialuit	29	25
Oblast mimo Nunaat	15	10

Zdroj: TAIT, 2008, [online]

Na základě statistických údajů z roku 2006 bylo zjištěno, že vzdělání v inuitštině se na základní či střední škole dostalo v předešlých letech pouhým 42 % kanadských Inuitů ve věku 15 a více let, z čehož vyplývá, že většina školních hodin je dnes nadále vyučována v angličtině či francouzštině a na vyučování v inuktitutu není doposud kladen patřičný důraz.²⁴⁴ Inuitské děti dnes mají téměř v každé komunitě možnost navštěvovat výuku vedenou

²⁴³ FABBI, 2003, [online]

²⁴⁴ TAIT, 2008, [online]

v inuktitutu, a to po 4. stupeň základní školy.²⁴⁵ Děti, které se na přání rodičů výuky v inuitském jazyce účastní, však není mnoho, neboť většina rodičů své potomky nabádá raději ke studiu anglického či francouzského jazyka, tedy jazyka s vyšší společenskou uplatnitelností. Děti, které výuku v inuitštině přece jen podstoupí, zpravidla nedokážou udržet krok se svou materštinou (např. angličtinou) a inuktitut po ukončení docházky velice brzy zapomenou, neboť v běžném životě pro tento jazyk nenachází praktické uplatnění. Děti, které výuku podstoupí jazyku zpravidla velmi dobře rozumí, mají však velký problém s komunikací a správnou výslovností.²⁴⁶

O úpadku inuitského jazyka svědčí také dokument Kanadské společnosti pro televizní a rozhlasové vysílání (orig. *The Canadian Broadcasting Corporation - To Save a language*) pojednávající o současné úrovni inuktitutu v inuitském teritoriu. Dokument ukazuje, že mezi některými prarodiči a vnuky/vnučkami byla postupem času vystavěna silná jazyková bariéra. Zatímco prarodiče dokážou hovořit pouze svým původním jazykem, vnuci a vnučky dnes rozumí prakticky už jen angličtině. Tato situace tak přispívá k vážnému generačnímu odcizení.²⁴⁷

Během posledních let byla proto učiněna řada významných kroků vedoucích k opětovné záchraně inuitštiny. V roce 2008 a 2009 byly schváleny dva nejvýznamnější zákony, které inuktitut staví do rovnocenné pozice s ostatními kanadskými jazyky. Jedná se o:

» **Zákon na ochranu inuitského jazyka** (orig. *Inuit Language Protection Act*) - schválen v září 2008 vládou Nunavutu. Hlavním cílem tohoto nařízení je zvýšit procento populace schopné plynule číst a komunikovat ve svém původním rodném jazyce. Tohoto cíle by mělo být dosaženo během následujících let naplněním několika stanovených priorit:

- Od roku 2011 se inuktitut stane jedním z hlavních pracovních jazyků vlády Nunavutu.
- Od roku 2012 budou zaměstnanci obecních úřadů povinni poskytovat své služby také v inuktitutu. Toto nařízení se vztahuje rovněž na objekty veřejného i soukromého sektoru jako např. zdravotní kliniky, pohotovostní ambulance, farmaceutická střediska či ubytovací zařízení.
- Od roku 2019 musí být na všech stupních vzdělávacího systému zajištěna výuka v inuitském jazyce.²⁴⁸ (Podle kanadské ústavy je odpovědnost za všechny úrovně vzdělávání svěřena

---

²⁴⁵ Děti v Kanadě navštěvují od 6 do 12 let základní školu zahrnující stupně 1 až 6. Ve věku 13 let žáci přecházejí do prvního cyklu střední školy (stupeň 7-9), po kterém mohou vzdělání ukončit ve věku 15 let. Druhý cyklus střední školy je již nepovinný (stupeň 11, 12 nebo 13 podle konkrétní provincie).

Zdroj: ČÁKIOVÁ, 2007, [online]

²⁴⁶ MINOGUE, 2007, [online]

²⁴⁷ CBC Digital Archives, 2003, [online], b)

²⁴⁸ Office of the Languages Commissioner of Nunavut, 2008, [online]

provinčním a teritoriálním vládám a nikoli vládě federální. Ta se podílí pouze na financování školských systémů).²⁴⁹

» a **Zákon o úředním jazyce** (orig. *Nunavut Official Language Act*) - schválen v červnu v roce 2009 kanadským senátem. Tento zákon je považován za historický moment v dějinách inuitského národa, neboť inuktitut se stal vedle angličtiny a francouzštiny jedním z dalších úředních jazyků inuitského teritoria.²⁵⁰

Ačkoli jsou dnes Inuité vzděláváni podle vzoru jižního kanadského školského systému, do školních učebních osnov je stále častěji zahrnován také tradiční styl výuky. Moderní školský plán je tak obohacován o praktické výukové programy. Hudební výchova je zaměřena na lekce tradičních tanců doprovázených hrou na buben, v hodinách tělesné výchovy se zase hrají tradiční dětské inuitské hry (např. skládání obrázků z kostních úlomků, žonglování, míčové hry, zápasy apod.). V hodinách zdravotní výchovy jsou probírána různá zdravotní témata srovnávající tradiční a moderní životní styl např. příznivý vliv tradiční inuitské stravy na celkový zdravotní stav populace. Učební osnovy některých inuitských škol jsou od učebních plánů jižního kanadského systému značně odlišné, neboť se přizpůsobují loveckým sezónám. Aby se studenti mohli účastnit loveckých výprav a dlouhodobých pobytů v přírodě, některé školy končí s výukou často již brzy na jaře.²⁵¹ Přestože obyvatelé severních komunit, především mladí lidé, jsou dnes již plně navyklí životu v pohodlí a blahobytu, mnoho inuitských rodin dnes, ve snaze alespoň na chvíli uniknout usedlému životu, opouští svá permanentní sídla a v průběhu jarního a letního období odjíždí do přírody zakládat tábořiště a oživovat už téměř zapomenuté tradiční lovecké dovednosti. Daleko od materiálních výtobytků a modernity, se snaží opětovně nalézt své ztracené kulturní kořeny, oživit znalost inuitštiny, obnovit některé aspekty tradičního způsobu života a přispět tak k alespoň částečné záchraně intelektuálního kulturního dědictví.²⁵²

Tažných psů jako osobního dopravního prostředku je již dnes využíváno jen zřídka. Ti byli od 70. let postupně vytlačeni a nahrazeni efektivnějším, ale zato méně spolehlivým dopravním prostředkem - sněžnými skútry. Přestože tradiční eskymácká plemena již dnes neplní své původní poslání, pro inuitskou společnost mají nadále velký význam. Své uplatnění našli především v oblasti cestovního ruchu. Velmi populární jsou dnes např. psí závody na dlouhé vzdálenosti či turistické projížďky na saních arktickou krajinou. Přestože motorová vozidla jsou

---

²⁴⁹ ČÁKIOVÁ, 2007, [online]

²⁵⁰ Nunavut Tunngavik Inc., 2009, [online]

²⁵¹ MCGREGOR, 2010, [online]

²⁵² Inuit Tapiriit Kanatami, nedatováno, [online], e)

dnes považována za nedílnou součást života obyvatel polární oblasti, využívání tažných psů jako tradičního způsobu přepravy přichází v některých komunitách opět do módy.²⁵³

Jednou z hlavních priorit inuitské společnosti je dnes mimo jiné také ochrana archeologických nalezišť a cenných kulturních artefaktů. Obnova a zachování kulturního dědictví spadá v Nunavutu do kompetence Ministerstva pro jazykové a kulturní záležitosti. Pod jeho záštitou byl zřízen Úřad pro kulturu a dědictví (orig. *The Culture and Heritage Branch*) zodpovědný především za rozvoj archeologie a toponymie²⁵⁴, archivních a knihovnických služeb či za výstavbu kulturních areálů sloužících pro ukládání historických artefaktů (galerie, muzea).²⁵⁵ V roce 1994 byla v Nunavutu za účelem ochrany národního dědictví a šíření povědomí o kulturních hodnotách inuitské společnosti, ustavena také organizace *Inuit Heritage Trust* (možno přeložit jako „fond národního dědictví“). Tato instituce se věnuje především tvorbě projektů zaměřených na osvětovou činnost a propagaci inuitských památek a historie. Příkladem činnosti může být projekt s názvem „Muzeum na cestách“. V rámci tohoto projektu byly vytvářeny napodobeniny originálních exponátů, vzdělávací materiály a fotografie archeologických nalezišť či jiných z historického hlediska významných lokalit a poté za účelem šíření vzdělanosti postupně vystavovány v jednotlivých severních komunitách.²⁵⁶

Do povědomí světové veřejnosti se však Inuité dostali především díky své zručnosti a citu pro umění. Tradiční řemeslné výrobky s proslulou eskymáckou tematikou jsou dnes vystavovány nejen v národních památkových ústavech, ale také v mnoha soukromých prodejních galeriích v každém větším kanadském městě. K propagaci a prodeji sochařských a výtvarných děl jsou dnes ve velkém měřítku využívány také digitální technologie.²⁵⁷ S cílem, zviditelnit tradiční domorodé umění, se dnes v Nunavutu od roku 2005 každoročně konají několikadenní festivaly spojené s ukázkami tance a hudby, divadelního představení, filmové a recitační tvorby, ale také s návštěvou proslulých inuitských malířů, sochařů a hudebníků.²⁵⁸ V Kanadě se dnes nachází také na 120 tzv. center přátelství sloužících výhradně pro kulturní potřeby domorodého obyvatelstva. Jejich posláním je oživit a zachovat kulturní odlišnosti domorodých národů. Centra jsou zaměřena především na tvorbu a realizaci kulturních programů, rozvíjení tradičních dovedností a vyučování domorodých jazyků. Některé inuitské legendy a pověsti kdysi předávané ústní formou z generace na generaci, byly díky úpadku ústní tradice již zcela zapomenuty. Ty, které se dochovaly jsou dnes často využívány v oblasti

---

²⁵³ Inuit Art Foundation, nedatováno, [online], b)

²⁵⁴ Nauka o místních jménech a jejich původu.

²⁵⁵ Department of Culture, Language, Elders and Youth, nedatováno, [online]

²⁵⁶ PREUCEL - MROZOWSKI (2010, 25), Inuit Heritage Trust, nedatováno, [online]

²⁵⁷ Canada Council for the Arts, 2009, [online]

²⁵⁸ Nunavut Guide, nedatováno, [online]

kinematografie a vnášeny do literárních a hudebních děl.²⁵⁹ Za účelem integrace inuitských žen do ekonomického systému a zvýšení jejich konkurenceschopnosti na trhu práce, byl v roce 1995 pod záštitou inuitské nevládní organizace Pauktuutit vytvořen projekt pod názvem „Cesta k nezávislosti“ (orig. *Road to Independence*). Úkolem projektu bylo zapojit inuitské ženy do výroby tradičních oděvů (zejména *amautiků*²⁶⁰ a *kamiků*²⁶¹) a vzbudit v kanadské veřejnosti zájem o otázky tradičního inuitského umění.²⁶²

---

²⁵⁹ Canada Council for the Arts, 2009, [online]

²⁶⁰ Ženský kabát s nadměrně velikou kapucí užívanou pro nošení kojenců a batolat.

²⁶¹ Tradiční inuitské boty z tuliní kůže - vysoce nepromokavé a odolné vůči mrazu.

Zdroj: WACHOWICH (1999, 281- 282)

²⁶² BIRD, 2002, [online]

7. Závěr

Během velmi krátké etapy trvající pouhá čtyři desetiletí dosáhli Inuité díky svému dlouhotrvajícímu úsilí o nastolení rovnoprávnosti toho, čemu se mnohým jiným domorodým skupinám či národnostním menšinám doposud nedostalo - legálního uznání vlastního autonomního území. Inuité až do konce 60. let 20. století marginalizováni a utlačováni, dokázali během čtyřicetileté etapy získat zpět to, co jim bylo po staletí nadvlády a vykořisťování odíráno - možnost převzít plnou kontrolu nad vlastním životem. Udělení samosprávy a získání částečné soběstačnosti bylo pro Inuity prvním zásadním krokem na cestě vedoucí k alespoň částečnému znovunalezení ztracené identity.

Inuité získali možnost převzít hlavní odpovědnost za rozvoj zdravotnického, sociálního, školského a justičního systému, podílet se na ekonomickém rozvoji společnosti či znemožňovat korporacím a těžebním společnostem provozovat své aktivity na území tradičních loveckých areálů a devastovat prostředí, které Inuité považují za svůj jediný domov. Inuité žili odjakživa v naprostém souladu s přírodou a proto i dnes je otázka zachování kvality životního prostředí, jednou z hlavních priorit tohoto národa. Na území nově vzniklých regionů byly proto v posledních letech vyhlášeny první národní parky a ustavena celá řada komisí odpovědných za správu a ochranu půdních a vodních zdrojů, pobřežních vod a arktické fauny a flóry.

Přestože získáním samosprávy se Inuité částečně osamostatnili, nadále zůstávají z velké části závislí na finanční pomoci kanadské vlády. Do budoucna je tak prioritní zaměřit se především na geologický průzkum a těžbu nerostných surovin, rybolov a rozvoj cestovního ruchu. Tato tři ekonomická odvětví jsou pro potřeby zajištění budoucí ekonomické prosperity inuitské společnosti považována za klíčová. Efektivnímu ekonomickému rozvoji však brání především nedostatečná infrastruktura, extrémní klimatické podmínky, permafrost, geografická odlehlost jednotlivých nalezišť přírodních zdrojů a neúměrně vysoké náklady na přepravu surovin a materiálů do tamních lokalit. Navzdory těmto negativním faktorům dnes vlády jednotlivých samosprávních celků usilují o všestranný ekonomický a sociální rozvoj inuitské společnosti, o vytváření nových pracovních příležitostí a zdravého podnikatelského prostředí, jež by zajistilo příliv potenciálních zahraničních investorů do vzdálených arktických obcí.

V souvislosti s rozvojem nových ekonomických příležitostí se zvyšují rovněž nároky na vzdělanost tamní populace a tedy na kvalitu poskytovaného vzdělání. Inuité se vyznačují obecně nízkou vzdělaností a nedostatečnými kvalifikačními dovednostmi, jež jim znemožňují konkurovat vzdělanější vrstvě na jihu Kanady a lépe se tak uplatnit na trhu práce. Vlády by se proto měly v budoucnu zaměřit zejména na vytváření nových studijních oborů, vzdělávacích programů, kvalifikačních kurzů, či například udržování dobrých vztahů s jižními partnerskými niverzity.

Inuité jsou dnes vůbec nejmladší kanadskou populační skupinou, vyznačující se rovněž vysokým populačním přírůstkem. Dá se proto očekávat, že dnešní věková struktura inuitské populace (51 % obyvatel mladších 25 let) výrazně ovlivní budoucí vývoj a prosperitu inuitské společnosti a spolu s nárůstem populace porostou také nároky obyvatel na životní prostor, vzdělání a zajištění dostupnosti zdravotní péče.

Navzdory dosažení rovnoprávnosti, získání řady privilegií vycházejících ze statusu domorodce a systematické vládní finanční podpory, není životní úroveň inuitského obyvatelstva ani zdaleka srovnatelná s životní úrovní „běžné“ kanadské populace. Svůj podíl na tom má zejména kolonizační minulost a dlouholetý lhostejný přístup ze strany kanadské vlády vůči inuitskému etniku. K zavedení systému sociální a zdravotní péče do severních oblastí, stejně jako k zajištění spravedlivého přístupu k plnohodnotnému vzdělání, došlo v severních oblastech teprve v průběhu 50. let 20. století. Ačkoliv za posledních 60 let došlo k podstatnému zdokonalení sociální a zdravotní péče v inuitských obcích a k zajištění přístupnosti k primárním zdravotnickým a sociálním službám, úroveň a kvalita jejich poskytování je doposud velmi nízká. Většina pracovníků přichází do inuitských regionů z jižních kanadských městských oblastí a jen slabý zlomek zdravotnického či sociálního personálu tvoří ženy či muži eskymáckého etnika. Lidé z kulturně odlišného prostředí tak musí být pro danou pozici řádně a striktně vyškoleni což vede především kvůli časté obměně sociálních a zdravotních pracovníků k značnému zatěžování veřejného rozpočtu. Vlády by se tak měly do budoucna zaměřit na školení vlastních sociálních a zdravotních pracovníků.

Akulturační a integrační proces inuitského etnika do většinové společnosti vedl k značnému oslabení jejich identity a k výraznému narušení fyzického i duševního zdraví. Problém s vyjádřením vlastní identity spočívající v balancování mezi dvěma kulturami a dvěma odlišnými životními styly vede i dnes často k pocitu méněcennosti, úzkosti, depresím a nedostatku sebeúcty. Výsledkem je mimo jiné vysoké procento závislých na drogách, alkoholu, nikotinu a hazardních hrách. Od poloviny 40. let došlo také k výraznému nárůstu počtu sebevražd a pokusů o sebevraždu mezi mladými kanadskými Inuity. V rámci realizace preventivních programů je tak třeba zajistit především větší dostupnost k sociálním, zdravotnickým a zejména poradenským službám a zajistit obyvatelům obcí dostatečný přístup k informacím. Dále je nutné zvýšit množství finančních prostředků proudících do těchto oblastí za účelem provádění osvětových kampaní a vyškolení sociálních a zdravotních pracovníků z řad inuitského etnika. Pro inuitské pacienty je třeba vytvořit kulturně specifické zázemí a zvolit speciální způsob léčby v souladu s kulturními tradicemi. Zavádění tradičních léčebných praktik do současného modelu zdravotnictví a vytváření kulturně-specifického zázemí v místních klinikách je dnes považováno za jednu z dalších budoucích priorit inuitské společnosti.

8. Shrnutí (Summary)

Práce se zabývá současným sociálním a právním postavením kanadských Inuitů. Představen je jejich původ a historie osídlování severní Kanady. Důraz je kladen na demografickou, ekonomickou a sociální strukturu obyvatelstva. Analyzovány jsou nejzávažnější sociálně-patologické jevy jako sebevražednost, závislost na alkoholu, narkomanie, hazard či závislost na nikotinu. Zmíněn je také střet Inuitů s moderní civilizací včetně jeho pozitivního i negativního dopadu na společnost.

Klíčová slova: Inuité, historie osídlování severní Kanady, domorodé obyvatelstvo, Eskymák.

The thesis deals with the situation of legal capacity and social status of Canadian Inuit. It is introduced their origin and the colonization history of northern Canada. The emphasis is put on the demographic, economic and social structure of the population. It analyzes some of the worst socio-pathological phenomenons such a suicide, alcoholism, drug abuse, gambling or nicotine addiction. There is also mention of the conflict of Inuit with modern civilization and it's positive and negative impacts on their society.

Keywords: Inuit, colonization history of northern Canada, indigenous people, Eskimo.

9. Seznam použité literatury a přílohy

Knižní publikace:

- CROWE, Keith J. 1974: *A history of the original peoples of northern Canada*. Arctic Institute of North America, McGill-Queen's University Press, Canada, 248 str.
- WALDRAM, James B. - HERRING, D. Ann - YOUNG, T. Kue 2006: *Aboriginal Health in Canada - historical, cultural and epidemiological perspectives*. University of Toronto Press, Canada, 367 str.
- FOSSETT, Renée 2001: *In Order to Live Untroubled, Inuit of the Central Arctic, 1550 to 1940*. University of Manitoba Press, Canada, 336 str.
- CRANDALL, Richard C. 2000: *Inuit Art: a History*. McFarland & Company, Inc., United States of America, 407 str.
- ISSEMAN, Betty Kobayashi 1997: *Sinews of Survival. The Living Legacy of Inuit Clothing*. UBC Press., Vancouver, Canada, 268 str.
- AUGER, Emily Elizabeth 2005: *The way of Inuit art: aesthetics and history in and beyond the Arctic*. McFarland & Company, Inc., 289 str.
- DAMAS, David 2002: *Arctic Migrants-Arctic Villagers: The Transformation of Inuit Settlement in the Central Arctic..* McGill-Queen's University Press., 289 str.
- GRIMBLY, Grimbly 2000: *Encyclopedia of the Ancienit World..* Fitzroy Dearborn Publishers, London, United Kingdom, 253 str.
- WOLF, Josef 1984: *Abeceda národů, výkladový slovník kmenů, národností a národů*. Horizont, Praha, 265 str.
- DAHL, Jens - HICKS, Jack - JULL, Peter 2000: *Nunavut: Inuit Regain Control of Their Lands and Their Lives*. International Work Group for Indigenous Affairs, Denmark, 225 str.
- BILLSON, Janet Mancini - MANCINI, Kyra 2007: *Inuit women, Their Powerful Spirit in a Century of Change*. Rowman & Littlefield Publisher, Inc., United States of America, 461 str.
- ROVNÁ, Lenka – JINDRA, Miroslav 2000: *Dějiny Kanady*. Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 436 str.
- STRUDWICK, Leslie 2004: *The Inuit*. Weigl Publishers Inc., New York, United States of America, 32 str.
- KRAUTER, Joseph F. – DAVIS, Morris 1978: *Minority Canadians: Ethnic Groups*. Methuen Publications, Canada, 120 str.
- FREEMAN, Milton M. R. 1998: *Inuit, whaling and sustainability..* AltaMira Press, roman & Littlefield Publisher, Inc., United States of America., 197 str.
- LAUGRAND Frédéric B.- OOSTEN, Jarich G. 2010: *Inuit Shamanism and Christianity: Transitions and Transformations in the Twentieth Century*. McGill-Queen's University Press, Canada, 467 str.
- PREUCCEL, Robert W. – MROZOWSKI, Stephen A. 2010: *Contemporary Archaeology in Theory: The New Pragmatism*. Blackwell Publishing Ltd, Oxford, United Kingdom, 618 str.
- WACHOWICH, Nancy 1999: *SAQIYIQ, Stories from the Lives of Three Inuit Women*. McGill-Queen's University Press, Montreal & Kingston, Canada, 301 str.

- LOUKACHEVA, Natalia 2007: *The Arctic Promise, Legal and Political Autonomy of Greenland and Nunavut*. University of Toronto Press, Canada, 249 str.
- GETTY, A. L. Getty – LUSSIER, Antoine 1983: *As long as the Sun Shines and Water Flows: A Leader in Canadian Native Studies*. The University of British Columbia Press, Canada, 362 str.
- KULCHYSKI, Peter - TESTER, Frank James 2007: *KUMAJUT (Talking Back): Game Management and Inuit Rights..* The University of British Columbia., Vancouver, Canada 308 str.
- WADDEN, Marie 2008: *Where the Pavement Ends*. Douglas & McIntyre, A division of D & M Publisher Inc., Vancouver, Canada 264 str.
- LEENAARS, Antoon A. a kol. 1998: *Suicide in Canada*. University of Toronto Press, Canada, 477 str.
- LEENAARS, Antoon A. - ANAWAK, Jack - TAPARTI, Lucien 1998: *Suicide prevention - Suicide among Canadian Inuit*. Plenum Press, New York, 111 - 119 str.
- WINTER, Joseph C. 2000: *Tobacco Use by Native North Americans*. University of Oklahoma Press, United States of America, 439 str.

Zdroje z databázi:

- McGHEE, Robert 1994: Disease and the Development of Inuit Culture. *Current Anthropology*, 35(5): 565-594.
- SZATHMARY, Eموke J. E. – OSSENBERG, Nancy S. 1978: Are the Biological Differences between North American Indians and Eskimos Truly Profound?. *Current Anthropology*, 19(4): 673-701.
- PÁLSSON, Gísli 2008: Genomic Anthropology, Coming In from the Cold?. *Current Anthropology*, 49:4
- FRIESEN, T. Max 2002: Analogues at Iqaluktuuq: the Social Context of Archaeological Inference in Nunavut, Arctic Canada. *World Archeology*, 34(2): 330-345.
- McERLOY, Ann 1975: Canadian Arctic Modernization and Change in Female Inuit Role Identification. *American Ethnologist*, Vol. 2, No. 4, p. 662-686.
- TERET, Stephen P. - MICHAELIS, Annie P. 2005: Litigating for Native American Health: The Liability of Alcoholic Beverage Makers and Distributors. *Journal of Public Health Policy*, 26(2): 246-259

Elektronické zdroje:

- RUHLEN Merrit. The origin of the Na-Dene, *Anthropology* [online], [cit. 2010-25-04]. Dostupné z WWW < <http://www.pnas.org/content/95/23/13994.full.pdf> >
- NewsRx Health & Science. Research: First Americans arrived as 2 separate migrations, according to new genetic evidence [online], [cit. 2010-12-04]. Dostupné z WWW < <http://proquest.umi.com/pqdweb?did=1630995461&sid=1&Fmt=3&clientId=45082&RQT=309&VName=PQD&cfc=1> >
- University of Waterloo, Archeology in Arctic North America [online], [cit. 2010-13-05]. Dostupné z WWW < <http://anthropology.uwaterloo.ca/ArcticArchStuff/index.html> >
- VAJDA, Edward J.. The Siberian Origins of Native Americans [online], [cit. 2010-24-04]. Dostupné z WWW < <http://pandora.cii.wvu.edu/vajda/ea210/SiberianOriginsNA.htm> >

- CHANCE Norman. Exploring the Past: An archeological journey [online], [cit. 2010-25-04].
Dostupné z WWW < <http://arcticcircle.uconn.edu/HistoryCulture/journey.html> >
- Arctic Studies Center, Resources/Frequently Asked Questions [online], [cit. 2010-15-05].
Dostupné z WWW < http://www.mnh.si.edu/arctic/html/resources_faq.html#cultures >
- KRÜMEL Eva M.. The Circumpolar Inuit Health Summit: A Summary [online],
[cit. 2010-16-04]. Dostupné z WWW < http://ijch.fi/issues/685/68_5_krummel.pdf >

- *ITK: Inuit Tapiriit Kanatami [online]- dostupné z WWW < <http://www.itk.ca/> >*:
  - a) Inuit History and Heritage [online], [cit. 2010-10-05].
Dostupné z WWW < <http://www.itk.ca/sites/default/files/5000YearHeritage.pdf> >
  - b) Maps of Inuit Nunangat (Inuit regions of Canada) [online],[cit. 2010-20-04].
Dostupné z WWW < <http://www.itk.ca/publications> >
  - c) Inuit in Canada: A Statistical Profile [online],[cit. 2010-24-05].
Dostupné z WWW < http://www.itk.ca/sites/default/files/InuitStatisticalProfile2008_0.pdf >
  - d) State of Inuit Learning in Canada [online],[cit. 2010-17-05]. Dostupné z WWW
< <http://www.ccl-cca.ca/pdfs/AbLKC/StateOfInuitLearning.pdf> >
  - e) Inuit Today, [online], [cit. 2010-01-07]. Dostupné z WWW
< http://www.inuit2010.ca/inuit_today.html >
  - f) Inuit Tapirisat of Canada, the Founding of ITC [online], [cit. 2010-13-07].
Dostupné z WWW <<http://www.angelfire.com/realm/shades/nativeamericans/inuittapirisat.htm> >
  - g) Regions [online], [cit. 2010-13-07].
Dostupné z WWW < <http://www.inuit2010.ca/regions.html> >
  - h) Origins [online], [cit. 2010-12-07].
Dostupné z WWW < <http://www.itk.ca/itk-origins> >
  - i) Inuit approaches to suicide prevention [online],[cit. 2010-29-04]. Dostupné
z WWW < <http://www.itk.ca/Inuit-Approaches-to-Suicide-Prevention> >
  - j) Inuit & cancer: Fact Sheets, [online], [cit. 2010-03-08].
Dostupné z WWW < <http://www.itk.ca/system/files/private/factsheet-seriesFINAL2.pdf> >

- *Canada Statistics [online]- dostupné z WWW <<http://www.statcan.gc.ca/> >*:
  - a) Inuit population, 2006 Census [online], [cit. 2010-20-05]. Dostupné z WWW
< <http://www12.statcan.ca/census-recensement/2006/as-sa/97-558/p6-eng.cfm> >
  - b) GIONET, Linda. Inuit in Canada: Selected findings of the 2006 Census [online], [cit. 2010-20-05].
Dostupné z WWW < <http://www.statcan.gc.ca/pub/11-008-x/2008002/article/10712-eng.pdf> >
  - c) Population Size and Growth of population, 1996, 2006 Census[online], [cit. 2010-22-05].
Dostupné z WWW < <http://www.statcan.gc.ca/pub/89-636-x/2008001/tab/tab1-eng.htm> >
  - d) GIONET, Linda. Inuit in Canada: Selected findings of the 2006 Census [online], [cit. 2010-22-05].
Dostupné z WWW < <http://www.statcan.gc.ca/pub/11-008-x/2008002/article/10712-eng.htm#a1> >

- e) Age distribution and median age, 2006 Census [online], [cit. 2010-03-06]. Dostupné z WWW < <http://www12.statcan.ca/census-recensement/2006/as-sa/97-558/table/t6-eng.cfm#nt1> >
  - f) Aboriginal identity population, 2006 Census [online], [cit. 2010-05-06]. Dostupné z WWW < <http://www40.statcan.gc.ca/l01/cst01/DEMO60A-eng.htm> >
  - g) How Statistics Canada identify aboriginal peoples, 2006 Census [online], [cit. 2010-05-06]. Dostupné z WWW < <http://www.statcan.gc.ca/pub/12-592-x/12-592-x2007001-eng.htm> >
  - h) A profile of Canada's Inuit population, 2001 Census [online], [cit. 2010-17-06]. Dostupné z WWW < http://www.tablerondeautochtone.ca/sect/stscan/Inuit_e.pdf >
  - i) Aboriginal self-reporting [online], [cit. 2010-05-06]. Dostupné z WWW < <http://www.statcan.gc.ca/c1996-r1996/definitions-eng.html#Aborig: Aborig self> >
  - j) Inuktitut remains strong, 2006 Census [online], [cit. 2010-12-06]. Dostupné z WWW < <http://www12.statcan.ca/census-recensement/2006/as-sa/97-558/p9-eng.cfm> >
  - k) Unemployment rates for Inuit and non-Aboriginal people, [online], [cit. 2010-14-06]. Dostupné z WWW < <http://www.statcan.gc.ca/pub/89-636-x/2008001/tab/tab7-eng.htm> >
  - l) Highest level of educational attainment, Census 2006 [online], [cit. 2010-27-06]. Dostupné z WWW < <http://www.statcan.gc.ca/pub/89-636-x/2008001/tab/tab5-eng.htm> >
  - m) Inuit Children's Leisure Time Activities - Fact Sheet [online], [cit. 2010-18-06]. Dostupné z WWW < <http://www.statcan.gc.ca/pub/89-627-x/89-627-x2008005-eng.htm> >
  - n) Findings [online], [cit. 2010-03-06]. Dostupné z WWW < <http://www.statcan.gc.ca/pub/82-003-x/2008001/article/10463/4149059-eng.htm> >
- Demografický informační portál [online], [cit. 2010-17-06]. Dostupné z WWW < <http://www.demografie.info/> >
  - BOGOYAVLENSKIY, Dmitry - SIGGNER, Andy. Arctic Human Development Report [online], [cit. 2010-27-06]. Dostupné z WWW < http://www.svs.is/AHDR/AHDR%20chapters/English%20version/AHDR_chp%202.pdf >
  - *INAC: Indian and Northern Affairs Canada [online]- dostupné z WWW* < <http://www.ainc-inac.gc.ca/index-eng.asp> >:
- a) Aboriginal Peoples and Communities [online], [cit. 2010-05-06]. Dostupné z WWW < <http://www.ainc-inac.gc.ca/ap/index-eng.asp> >
  - b) Fact Sheet: 2006 Census Aboriginal Demographics [online], [cit. 2010-12-06]. Dostupné z WWW < <http://www.ainc-inac.gc.ca/ai/mr/is/cad-eng.asp> >
- Multikultura.cz, Liberecké romské sdružení, etnikum (etnická skupina) [online], [cit. 2010-05-06]. Dostupné z WWW < <http://www.multikultura.cz/multikulturni-vychova/vychozi-pojmy/etnikum/> >
  - HANUS, Petr. Regionální geografie Ameriky, Kanada [online], [cit. 2010-05-06]. Dostupné z WWW < http://geography.upol.cz/soubory/lide/fnukal/KGG_RGAM_Kanada.htm >

- SAKU, James C.. Aboriginal Census data in Canada: a research note [online], [cit. 2010-05-05].
Dostupné z WWW < http://www2.brandonu.ca/library//cjns/19.2/cjnsv19no2_pg365-379.pdf >
- CANDO, Census Aboriginal ancestry data released, 2006 [online], [cit. 2010-06-05].
Dostupné z WWW < http://www.edo.ca/datamodules/news/show/6_368 >
- INCHR, Inuit in Canada: Regional Distribution and Demographic Changes from 1981 to 2001 [online],
[cit. 2010-07-05]. Dostupné z WWW < <http://www.inchr.com/Doc/January2007/Inuit-pop.pdf> >
- ITK, INAC, Determining the Inuit Population: Definitional Issues and Differences [online],
[cit. 2009-12-04]. Dostupné z WWW < <http://www.visions.ab.ca/res/inuitpopulation06.pdf> >
- FABBI, Nadine. Inuktitut - the Inuit language [online], [cit. 2010-07-05]. Dostupné z WWW
< <http://www.wvu.edu/depts/castudies/k12studycanada/files/Inuktitut.pdf> >
- Natural Resources Canada, The Atlas of Canada [online], [cit. 2010-10-05]. Dostupné z WWW
< <http://atlas.nrcan.gc.ca/auth/english/maps/peopleandsociety/lang/aboriginallanguages/1> >
- Český statistický úřad, metodické vysvětlivky - nezaměstnanost [online], [cit. 2010-02-06].
Dostupné z WWW < [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/940031176F/\\$File/310308m02%20cz.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/940031176F/$File/310308m02%20cz.pdf) >
- TAIT, Heather. APS: Inuit Health and Social Conditions, Statistics Canada 2006 [online],
[cit. 2010-15-05]. Dostupné z WWW < http://dsp-psd.pwgsc.gc.ca/collection_2008/statcan/89-637-X/89-637-x2008001-eng.pdf >
- Canada Mortgage and Housing Corporation [online], [cit. 2010-23-06].
Dostupné z WWW < <http://www.cmhc-schl.gc.ca/en/corp/about/index.cfm> >
- CMHC, Recent trends in Housing: affordability and core housing need [online], [cit. 2010-23-06].
Dostupné z WWW < http://www.cmhc-schl.gc.ca/en/corp/about/cahoob/upload/chapter_7_EN_2009.pdf >
- CMHC, INAC, Aboriginal Housing Background Paper [online], [cit. 2010-24-06].
Dostupné z WWW <http://www.aboriginalroundtable.ca/sect/hsng/bckpr/INAC_BgPaper_e.pdf >

- *NAHO: National Aboriginal Health Organization [online]- dostupné z WWW*
< <http://www.naho.ca/english/> >:

- a)** Backrounder: World Suicide Prevention Day 2007 [online],[cit. 2010-29-04]. Dostupné
z WWW < <http://www.naho.ca/inuit/e/media/documents/20070910-en-SuicidePreventionBackrounderFINAL.pdf> >
- b)** Substance use/abuse issues among Inuit in Canada [online], [cit. 2010-28-05].
Dostupné z WWW < <http://www.naho.ca/inuit/e/resources/documents/2007-10-19ParliamentarianSubstanceAbuse-FINAL-NAHO-AC.pdf> >
- c)** Alcohol and Inuit communities: Current services and new directions [online],
[cit. 2010-28-05]. Dostupné z WWW < <http://www.naho.ca/inuit/english/documents/CCSAPresentation2005.pdf> >
- d)** Smoking among Inuit in Canada: Findings from the 2006 Aboriginal Peoples Survey
[online], [cit. 2010-28-06]. Dostupné z WWW < http://www.naho.ca/inuit/itn/rsc_reports.php >

- e) Inuit Tobacco-free Network [online], [cit. 2010-02-05]. Dostupné z WWW
< <http://www.naho.ca/inuit/itn/documents/2010-03-09ITNtrainingnewsrelease-English.pdf> >
- *Health Canada* [online]- dostupné z WWW < <http://www.hc-sc.gc.ca/index-eng.php> >:
    - a) Suicide prevention [online],[cit. 2010-29-04]. Dostupné z WWW
< <http://www.hc-sc.gc.ca/fniah-spnia/promotion/suicide/index-eng.php> >
    - b) Alcohol, Drugs and Solvents [online], [cit. 2010-28-05].
Dostupné z WWW < <http://www.hc-sc.gc.ca/fniah-spnia/substan/ads/index-eng.php> >
    - c) First Nations, Inuit and Aboriginal Health, Tobacco [online], [cit. 2010-02-05].
Dostupné z WWW < <http://www.hc-sc.gc.ca/fniah-spnia/substan/tobac-tabac/index-eng.php#use> >
  - Nunatsiaq Online: No easy answers for Nunavut on alcohol [online], [cit. 2010-28-05]. Dostupné z WWW < http://www.nunatsiaqonline.ca/stories/article/9879_no_easy_answers_for_nunavut_on_alcohol/ >
  - SCHMIDTOVÁ, J.. Centrum adiktologie, Psychiatrická klinika LF a VFN, Univerzita Karlova v Praze [online], [cit. 2010-19-05]. Dostupné z WWW <<http://www.adiktologie.cz/cz/> >
  - Institut National de Santé Publique de Québec: Alcohol, drug use and gambling among the Inuit of Nunavik [online], [cit. 2010-28-05]. Dostupné z WWW <http://www.inspq.qc.ca/pdf/publications/657_esi_alcool_drogues_gambling.pdf >
  - VACCHO, Fetal Alcohol Syndrome [online], [cit. 2010-19-05].
Dostupné z WWW < http://www.health.vic.gov.au/vdapc/downloads/kit_lit_review.pdf >
  - HACHÉ, Trevor. Commercial Tobacco in First Nations & Inuit Communities [online], [cit. 2010-09-06]. Dostupné z WWW <http://www.nsraadnf.ca/cms/file/pdf/Commercial_Tobacco_in_First_Nations_and_Inuit_Communities.pdf >
  - ALPHONSO, Caroline. Canadian Inuit Have Top Rate of Lung Cancer [online], [cit. 2010-10-06].
Dostupné z WWW < http://www.naho.ca/inuit/itn/rsc_reports.php >
  - McKENNITT, Daniel. A Smoking Prevention Program for Aboriginal Youth, University of Alberta [online], [cit. 2010-18-06]. Dostupné z WWW < http://www.fncfcs.com/pubs/vol3num2/McKennitt_pp52pdf >
  - Third National Conference on Tobacco or Health [online], [cit. 2010-18-06].
Dostupné z WWW < <http://www.taylorandassociates.ca/tobacco/presentations/LeblancFirstNations.PDF> >
  - Pauktuutit, The Inuit Way [online], [cit. 2010-01-07].
Dostupné z WWW < http://www.pauktuutit.ca/pdf/publications/pauktuutit/InuitWay_e.pdf >
  - The Traditional Inuit Justice System [online], [cit. 2010-24-07].
Dostupné z WWW < http://inuitq.ca/learningresources/powerpoints/CCO_Justice%20_english.pdf >
  - Royal Canadian Mounted Police [online], [cit. 2010-02-07].
Dostupné z WWW < <http://www.rcmphistory.ca/> >

- U. S. History, The Royal Proclamation of 1763 [online], [cit. 2010-02-07].
Dostupné z WWW < <http://www.ushistory.org/us/9a.asp> >
- The Royal Proclamation of 1763, Historical Narratives of Early Canada [online], [cit. 2010-02-07].
Dostupné z WWW < <http://www.uppercanadahistory.ca/pp/ppa.html> >
- Canadian Charter of Rights and Freedoms [online], [cit. 2010-04-07]. ,
Dostupné z WWW < <http://www.efc.ca/pages/law/charter/charter.text.html> >
- Tungasuvvingat Inuit, Inuit are a distinct group [online], [cit. 2010-04-07].
Dostupné z WWW < <http://www.tungasuvvingatinuit.ca/eng/distinct.htm> >
- RCMP Review of Allegations Concerning Inuit Sled Dogs [online], [cit. 2010-06-07].
Dostupné z WWW < <http://www.rcmp-grc.gc.ca/pubs/ccaps-spcca/sd-ct-final-eng.htm> >
- CBCnews, National Aboriginal Organizations [online], [cit. 2010-08-07].
Dostupné z WWW < http://www.cbc.ca/news/background/aboriginals/national_organizations.html >
- American University, James Bay Dam, Electricity and Impacts [online], [cit. 2010-09-07].
Dostupné z WWW < <http://www1.american.edu/ted/james.htm> >
- Makivik Corporation, History/JBNQA [online], [cit. 2010-10-07].
Dostupné z WWW < <http://www.makivik.org/en/history/jbnqa> >
- James Bay and Northern Quebec Agreement [online], [cit. 2010-12-07].
Dostupné z WWW < <http://www.atns.net.au/agreement.asp?EntityID=2026> >
- Aboriginal Affairs and Intergovernmental Relations [online], [cit. 2010-12-07].
Dostupné z WWW < http://www.daair.gov.nt.ca/_live/pages/wpPages/InuvaluitLandClaim.aspx >
- Inuvaluit Final Agreement [online], [cit. 2010-14-07].
Dostupné z WWW < <http://fishfp.sasktelwebhosting.com/publications/IFA.pdf> >
- PolarNet, Welcome to Nunavut [online], [cit. 2010-16-07].
Dostupné z WWW < <http://www.polarnet.ca/polarnet/nunavut.htm> >
- BLAKE, Hillary. Nunatsiavut, Our beautiful land [online], [cit. 2010-16-07].
Dostupné z WWW < <http://www.itk.ca/sites/default/files/InukMagazine104.pdf> >
- ICC [online], [cit. 2010-17-07]. Dostupné z WWW < <http://www.inuit.org/> >
- NIYC [online], [cit. 2010-17-07]. Dostupné z WWW < <http://www.niyc.ca/niyc/index> >
- Declaration on the Rights of Indigenous People [online], [cit. 2010-18-07]. Dostupné z WWW
< <http://www.un.org/esa/socdev/unpffi/documents/FAQsindigenousdeclaration.pdf> >
- BBC News, Indigenous rights outlined by UN [online], [cit. 2010-18-07]. Dostupné z WWW
< http://news.bbc.co.uk/2/hi/in_depth/6993776.stm >
- Canada.com, Declaration on the Rights of Indigenous Peoples [online], [cit. 2010-18-07].
Dostupné z WWW < <http://www.canada.com/nationalpost/news/story.html?id=eec0b550-e95a-492b-8801-6ede20a2d35e> >
- STANĚK, Roman. Britské listy, Nunavut - „Náš domov“ [online], [cit. 2010-25-07].
Dostupné z WWW < <http://www.blisty.cz/art/22687.html> >

- Nunavut Court of Justice [online], [cit. 2010-24-07].
Dostupné z WWW < <http://www.nucj.ca/unifiedcourt.htm> >
- Newfoundland and Labrador Heritage, Impact of Non-Aboriginal Activities on the Inuit [online], [cit. 2010-08-05]. Dostupné z WWW <http://www.heritage.nf.ca/aboriginal/c_124432.html>
- NOVOTNÝ, Vladimír. Měsíčník politické strany Moravané, Hlas Moravy [online], [cit. 2010-30-07].
Dostupné z WWW < <http://www.hlasmoravy.eu/2008/04/moravsti-bratri-moravian-brethren.html> >
- Moravian, historicko-vlastivědná společnost [online], [cit. 2010-30-07].
Dostupné z WWW <<http://www.moravian.cz/o-nas.aspx>>

- *The University of Toronto Libraries [online]- dostupné z WWW*
<<http://main.library.utoronto.ca/eir/resources.cfm>>:
  - a) The Labrador Inuit Through Moravian Eyes [online], [cit. 2010-08-05].
Dostupné z WWW < <http://link.library.utoronto.ca/inuitmoravian/text.cfm?id=main> >
  - b) The Labrador Inuit Through Moravian Eyes [online], [cit. 2010-30-07].
Dostupné z WWW < <http://link.library.utoronto.ca/inuitmoravian/digobject.cfm?Idno=P0893> >

- *Canada Broadcasting Corporation, CBC Digital Archives [online]- dostupné z WWW*
< <http://archives.cbc.ca/> >:
  - a) An Inuit Education: Honouring a Past, Creating a Future [online], [cit. 2010-13-05].
Dostupné z WWW < <http://archives.cbc.ca/society/education/topics/529/> >
  - b) To save a language [online], [cit. 2010-11-07]. Dostupné z WWW
< <http://archives.cbc.ca/society/education/clips/2666/> >

- LAUGRAND, Frédéric. Dictionary of Canadian Biography Online: Peck Edmund James [online], [cit. 2010-15-05]. Dostupné z WWW < http://www.biographi.ca/009004-119.01-e.php?&id_nbr=8322 >
- TAGALIK, Shirley. Inuit contact and colonization: The History of Whaling [online], [cit. 2010-18-06].
Dostupné z WWW < http://www.inuitcontact.ca/index.php?/vignettes_en/history_whaling/ >
- BONESTEEL, Sarah. Canada's Relationship with Inuit: A History of Policy and Program Development [online], [cit. 2010-18-06]. Dostupné z WWW < http://www.ainc-inac.gc.ca/ai/rs/pubs/rsh4_1-eng.asp#chp1 >
- *Inuit Art Foundation - Inuit Art Alive , [online]- dostupné z WWW* < <http://www.inuitartalive.ca/> >:
  - a) Inuit Art Alive, Economy [online], [cit. 2010-18-06].
Dostupné z WWW < http://www.inuitartalive.ca/index_e.php?p=128 >
  - b) Inuit Art Alive, Transportation [online], [cit. 2010-15-07].
Dostupné z WWW < http://www.inuitartalive.ca/index_e.php?p=123 >

- BIRD, Phillip. Intellectual property rights and the Inuit Amauti a case study [online], [cit. 2010-13-07]. Dostupné z WWW < http://www.wipo.int/tk/en/igc/ngo/wssd_amauti.pdf >
- CONDON, Richard G. - COLLINGS, Peter - WENZEL, George. The Best Part of Life: Subsistence

Hunting, Ethnicity, and Economic Adaptation among Young Adult Inuit Males [online], [cit. 2010-13-07]. Dostupné z WWW <http://www.clas.ufl.edu/users/pcollings/collings_website/Publications_files/Condon%20et%20al%201995%202327.pdf>

- *Government of Nunavut [online]- dostupné z WWW < <http://www.gov.nu.ca/> >:*
  - a) Human Resources [online], [cit. 2010-13-07].
Dostupné z WWW < <http://www.gov.nu.ca/english/about/hr.pdf> >
  - b) The Economy [online], [cit. 2010-13-07].
Dostupné z WWW < <http://www.gov.nu.ca/english/about/eco.pdf> >

- Government of Canada, Nunavut [online], [cit. 2010-13-07]. Dostupné z WWW < <http://investincanada.gc.ca/eng/explore-our-regions/northern-canada/nunavut.aspx> >
- ČÁKIOVÁ, Julie. Kanadský vzdělávací systém [online], [cit. 2010-11-07].
Dostupné z WWW < <http://www.icm.cz/kanadsky-vzdelavaci-system> >
- MINOGUE, Sara. Magazine Inuktitut, Schooled in Inuktitut [online], [cit. 2010-11-07].
Dostupné z WWW < <http://www.itk.ca/sites/default/files/InukMagazine103.pdf> >
- MCGREGOR, Heather E.. Inuit Education and Schools in the Eastern Arctic [online], [cit. 2010-12-07].
Dostupné z WWW < <http://www.ubcpres.ca/books/pdf/chapters/2010/InuitEducationAndSchoolsInEasternArctic.pdf> >
- Nunavut Tunngavik Inc. [online], [cit. 2010-12-07]. Dostupné z WWW < <http://www.tunngavik.com/2009/06/15/inuit-celebrate-nunavut-official-language-act-obtaining-parliamentary-concurrence/> >
- Office of the Languages Commissioner of Nunavut - Inuit Language Protection Act [online], [cit. 2010-14-07]. Dostupné z WWW < <http://www.langcom.nu.ca/node/40> >
- Department of Culture, Language, Elders and Youth, Culture and Heritage [online], [cit. 2010-14-07].
Dostupné z WWW < <http://www.gov.nu.ca/cley/english/cultintro.html> >
- Canada Council for the Arts, Arts & Culture in Canada, Contemporary Inuit Arts in Canada [online], [cit. 2010-14-07]. Dostupné z WWW < <http://www.canadacouncil.ca/NR/rdonlyres/97B12343-AC79-4ED6-AC1E-055350618B16/0/InuitFactSheetEN.pdf> >
- Inuit Heritage Trust [online], [cit. 2010-15-07].
Dostupné z WWW < <http://www.ihti.ca/eng/iht-abou.html> >
- Nunavut Guide, Alianait Arts Festival [online], [cit. 2010-16-07].
Dostupné z WWW < <http://www.nunavuttourism.com/plan/operator.aspx?o=337&l=0,2,5> >

Přílohy

Obr. č. 10: Tradiční thulské obydlí, zdroj: Google pictures

Obr. č. 11: Civilizační střet (30. léta 20. století), zdroj: University of Toronto Libraries, b)

